

Проект „Фантастично читалище“

Сборник от научно-фантастични произведения

Списание „Космос“

1963 г.

София, 2013

ФАНТАСТИЧНО ЧИТАЛИЩЕ: СПИСАНИЕ „КОСМОС“, 1963 Г.

Превод: Цвета Пеева

chitanka.info

А. ЕФИМЕВ

XXI ВЕК

РЕПОРТАЖ ОТ БЪДЕЩЕТО

През миналата година нашите читатели посетиха чрез страниците на списание „Космос“ много страни и непознати светове: девствените джунгли, океанското дъно, екзотични острови и тайнствени планети. Заедно надникнахме в света на атомите, разгледахме Лунния град и летяхме към далечните звезди.

Сега, в първата книжка на новата ни годишнина, ние ви каним да посетите една чудна страна. Страна, която вие, драги млади читатели, непременно ще имате възможност да видите, но... когато станете 60–70-годишни дядовци и баби. Това е страната на бъдещето, това е XXI-ят век.

Какво е необходимо, за да направим този фантастичен скок през времето, да се пренесем в зарята на третото хилядолетие: и много, и малко — необходимо е въображение!

Да започнем разходката си от Сахарските градини. Не, не сме сбъркали. Не пустини, а градини. Вие още не знаете, че към края на XX век всички пустини на Земята бяха вече превърнати в прекрасни градини. Сега бившите мъртви, покрити с нажежени пясъци и скали, области на Земята са плодородни плантации, отрупани с огромни сочни южни плодове. Това е дело на двата най-велики съюзника на човека — Познанието и Труда.

Свръхскоростната универсална машина бясно се носи над безкрайната зелена равнина. Дървета, засадени в стройни редици, са отрупани с най-вкусни плодове. Гигантски лехи от зеленчуци се губят в хоризонта. И никъде градове. Само тук-там, нарядко се мяркат кокетните вилчки на агрономите, които се грижат за растенията: командуват армията от кибернетични земеделски машини. Навсякъде машини: за обработване на земята, за посев, за създаване на изкуствен дъжд, за напояване и торене, за обирание на плодовете и преработка на

реколтата. Малкото инженери и агрономи само направляват работата на послушните си, неуморни електронни помощници. През няколко минути излитат и кацат огромни сребристи товарни ракети. Те отнасят обраните плодове и зеленчуци към далечните северни страни. Само след час хората в Европа, Америка и Азия ще се наслаждават на ароматните портокали, банани, ананаси, фурми и смокини и на всички други нови плодове, на които и имената не знаем.

Летим над обширно море. Море сред Сахара?! Да, това е новото море Чад. Гигантска система от канали го свързва със Средиземното море и напоява градините на Северна Сахара.

Хилядолетия наред Африка на едни места — в екваториалната ѝ част — е страдала от излишна, разлагаща влага, а други — пустинята Сахара — са изгаряли от умъртвяваща суша. Но ето че човекът се намеси и поправи грешката на природата. Построи бентове на река Конго. Новосъздаденото море Конго заля джунглата и сладките му води потекоха на север да напояват бившата пустиня. Гигантски бентове на Гибралтар и Суец преградиха пътя на океаните и превърнаха Средиземното море в затворено езеро. Частичното му пресушаване даде на човечеството нови 600 хиляди квадратни километра плодородна земя. А само хидроелектроцентралите на гибралтарския бент, които използват силата на океанските води при вливането им в Средиземно море, дават сто милиона киловата електроенергия.

Африка, някогашният черен континент на изостаналостта и мизерията, се е превърнала заслужено в най-богатата, най-красивата и най-щастливата част на нашата планета.

А сега да посетим едно училище.

Тихо! 7-а клас има урок по морско стопанство.

Преди един час училищният универсален всъдеход е излетял от София. Докато е пресичал Европа и Азия, стените му са били непрозрачни. Учениците не бива да се отвличат от гледката на страните и планините под тях. Пък и те не им са вече интересни. В уроците по география, още миналата година, те посетиха и разгледаха почти цяла Азия. Сега погледите на всички са съсредоточени в предния екран. Учебен телевизионен филм им показва различните морски животни и растения. Гласът на говорителя обяснява подробно, а учителката, която ги придружава, почти не се намесва.

Но ето че пристигахме. Учителката натиска един бутон на пулта и стените на транспортната машина мигновено стават прозрачни, сякаш изчезват.

Отдолу, вече съвсем ниско, се простира гладката синя повърхност на Южнокитайското море. Още няколко секунди и машината, докоснала водата, смело потъва в нея. Самолетът се е превърнал в подводен кораб.

Екранът угасва. Децата вперват погледи навън. Сега вече заговаря учителката:

— Намираме се на петдесет метра дълбочина. Движим се над плантации от водорасли. Те заемат стотици хиляди квадратни километри. Според сведения на виетнамския институт по морско земеделие, тази година ще се получат 17 реколти от новия хибрид 20-метрови водорасли. Всеки декар дава полезна зелена маса колкото 450 декара на повърхността на земята.

Русата ученичка от първия ред пита:

— За какво се използват морските растения?

— Те се преработват в заводите. От тях се получава фураж за скотовъдството, спирт и бензин, суровини за химическата и пластмасовата индустрия, витамини, огромни количества най-висококачествени торове. Световният център за икономическо планиране проучва възможността най-красивите местности на сушата да бъдат превърнати в паркове, в места за живеене. Защото океанското дъно може да изхранва цялото човечество, и то не само сега, когато броят му достига пет милиарда души, но и когато се удвои и утрои.

Преминаваме край кълбовиден, поставен върху висока кула, бункер. През прозрачните му стени се вижда ярко осветено помещение. В него работят двама души. Те ни махат с ръка. Това е един от многобройните командни пунктове на морското земеделско стопанство.

Тези двама инженери обслужват плантация от около хиляда квадратни километра. Те следят в телевизионните екрани работата на посевните и поливачи автомати и на комбайните за събиране на реколтата.

Бавно край нас преминават серия подводни шлепове — автомати, които пренасят готовата продукция на дълбокоморските заводи:

натрий, магнезий, калий, йод, бром и хлор, никел и злато. Световният океан е неизчерпаем източник на соли и метали.

— Гледайте екрана! — сепва ни гласът на учителката.

Големият преден екран на подводния кораб е засветил. Смътно се очертават телата на множество големи и малки китове.

— Това е едно нововъведение в морското скотовъдство. Стотина китове майки с малките си се съпровождат от десетина кибернетични пастири. Специалните автомати направляват стадото към най-богатите планктонни пасища. Те не само избиват и отнасят до най-близкия завод угоените животни, но и изстребват всички морски хищници. С тяхна помощ през следващите няколко десетилетия Световният океан ще бъде очистен от безполезните животни, ще се превърне в едно гигантско, рационално организирано стопанство.

— Как кибернетичните пастири могат да командуват китовете? — запитва тихо едно момче.

— Въздействуват им със светлинни лъчи, с ултразвукове и в някои случаи с концентрирани биотокове. Този начин успешно се прилага и по отношение на многомилионни стада от ценни риби.

Нека не смуцаваме повече с присъствието си занятията на класа и се върнем на сушата. Да разгледаме как изглежда нашата Родина.

Потънала в зеленина, София се губи в сред величествена борова гора, покрила почти цялото поле. Нито един фабричен комин не задимява кристално — чистото небе. Отдавна вече всички заводски машини и транспортни средства се движат само с електричество. То отоплява и осветлява домовете, служи покорно навсякъде на хората.

В сред кръг от високи металически мачти се гуши малко бяло здание. Това е електроцентралата на софийския район. Да я разгледаме.

В светлата зала двама души наблюдават показанията на различните прибори по обширните табла. Те ни посрещат най-сърдечно.

— Да не ви пречим?

— О, не, за нас всеки гост е истинска радост. Станцията ни не е забележителна с нищо и при нас почти никога не идват посетители. В този район няма значителни енергоконсуматори — произвеждаме енергия за битови, промишлени и селскостопански нужди.

— А каква е мощността на вашата станция?

— Тридесет милиона киловата.

Учудването видимо се изписва по лицата ни и инженерите разбират, че трябва да ни обяснят по-подробно.

— Тази станция е малка. Добре е да посетите третата каскада, която отоплява оранжерии на Антарктида или заводите за производство на гориво за планетолетите. Там ще видите наистина мощни електроцентрали.

— Но и тридесет милиона киловата са една грандиозна цифра. Сигурно използвате термоядрено гориво?

— Да, работим с тежък водород, с деутерий. Както знаете, превръщането на един грам деутерий в хелий освобождава сто хиляди киловатчаса енергия. По време на нашето дежурство, за три часа, централата произвежда 90 милиона киловатчаса електрическа енергия и изразходва само един килограм тежък водород. Изчисленията показват, че при сегашната консумация океанските запаси от деутерий, възлизащи на 25 билиона тона тежък водород, ще стигнат на човечеството поне за 10 милиона години.

— А какво стана с другите, със старите електроцентрали?

— Някои от тях, слънчевите и водните, продължават да работят до износването им. А топлоцентралиите отдавна са демонтирани. Безумие би било да изгаряме скъпоценните суровини — въглища, нефт и торф, — за да произвеждаме електрическа енергия, след като от тях можем да добиваме най-ценни изкуствени материали.

— Но това означава, че вековният глад на човечеството за енергия е най-после задоволен.

— Да, напълно. На Земята вече не се строят нови електроцентрали, дори и термоядрени. Но на Луната, на нашата астронавтична база, непрекъснато пускат нови мощности и скоро те ще надминат всички земни. Все повече планетолети заминават за Космоса, а производството на тяхното гориво поглъща чудовищни количества енергия. Химиците създават нужните материали, ние даваме енергията, а електронниците произвеждат кибернетичните автомати. Така заедно обезпечаваме на човечеството всичко, от което се нуждае.

Щом разбраха, че сме гости, дошли от XX век, другарите от електростанцията ни препоръчаха да посетим костюмената фабрика. Така те нарекоха мястото, където можем да получим нови дрехи.

Престоят ни там бе кратък, плодоносен и, трябва да признаем, поучителен.

По стените на малкото светло помещение, в което влязохме, имаше само няколко светли екрана и група мигащи разноцветни лампички. И нито един човек.

Посрещна ни равен, долитащ от тавана, металически глас на автомат.

— Вие ли ще посочите показателите на плата и на кройката или да ги определи стандартизираният арбитър?

Какво представлява този „стандартизиран арбитър“, ние не знаехме, но решихме, че е по-лесно да предоставим на него избора. Пък и нямахме понятие какви са тези „показатели на плата и на кройката“.

— Оставяме на вас, на вашия арбитър. Кой ще ни вземе мярка?

— Рентгеноскопичните ви размери са вече обработени — отговори незабавно металическият глас.

Този отговор сигурно означаваше, че вече са ни взели мярка.

— А кога да минем за втората проба или... за костюма?

— След седемнадесет секунди той ще бъде готов.

Откакто се поведе разговорът ни, някои апарати видимо заработиха, но тогава ние дори не подозирахме, че в момента се шият костюмите ни. Все пак нека да почакаме една минута, за да видим какво ще се случи по-нататък. Кой знае защо ми хрумна да се пошегувам. Наистина насреща ни имаше само автомати, но щом умеят да шият костюми, защо да не допуснем, че имат и чувство за хумор.

— Струва ми се, че клиентелата ви е слабичка. Никого не виждам — подхвърлям им.

— Всички правят поръчките си по телевизифона — последва невъзмутимо отговорът. — Заповядайте, костюмите ви са готови.

В същия миг от един отвор изскочиха костюмите: готови, ушити, огладени. Стоим изумени. Опипахме дрехите и се страхувахме да не прекъсне вълшебният сън.

Костюмите се оказаха великолепно ушити, макар че не ни бяха вземали мярка или, по-точно, защото ни бяха взели мярка по нов, рентгеноскопичен начин. Кибернетичният шивален автомат бе определил с идеална до милиметър точност размерите ни, разкроил и слепил плата. А стандартизираният арбитър бе, така да се каже,

модният ръководител. Специален статистически автомат систематизира най-много носените модели и според ръста и фигурата подбира най-подходящите материя, десен и кройка на дрехата. Цялата процедура — от влизането ни до подаването на костюма — продължи по-малко от три минути.

А сега, облечени в новите костюми, да посетим един от домовете на бъдещето.

Посрещат ни децата — братче и сестричка — ученици от пети и седми клас. Родителите им отсъствуват. Но това не е пречка да се поведе оживен разговор. Щом научават, че сме дошли от XX век, децата ни отрупват с въпроси:

— Вярно ли е, че сте виждали „живи“ (както те се изразиха) капиталисти?

— Гълтали ли сте дим от... как се казваше това растение... да, от тютюн?

— А, може би,... извинявайте, ако въпросът ви огорчи... може би вие сте пили и етилов алкохол?

— Можете ли да ни покажете пари?

Те са чували за тях, но никога не са ги виждали.

Разговорът ни протече бурно, но този път не ние, а децата задаваха въпросите. Любопитството им бе ненаситно, те искаха да узнаят толкова много за нашия стар свят.

Щом забележа, че ни е хладно, момичето скочи и завъртя един малък сребрист диск на стената.

— Ние винаги държим въздухопровода на „Борова гора — 16 градуса“. Така сме свикнали. Но за вас го включих на „Море — 21 градуса“. След минута ще стане топло.

Обясниха ни, че всички домове се снабдяват централно по специални въздухопроводи с морски или планински въздух: пречистен, йонизиран, ароматизиран, с желаната температура.

— Вярно ли е, че по ваше време не е имало въздухопроводи? — запита момчето. — Сами сте си отоплявали и охлаждали въздуха в помещенията?

— За отоплението — вярно е, а за охлаждането...

— Ами наистина ли, че за да си вземете нещо, е трябвало сами да ходите в складовете? И автоматите не разпределяли еднакво за всички хора?

— Така беше. Само че не автомати, а хора продаваха стоките в магазините.

— Защо казвате „продаваха“, а не разпределяха? Чудни хора сте били вие. А колко просто е сега. Ето вижте! Прияло ми се е сладолед. Веднага ще си поръчам по пневматичната снабдителна линия. Мога да погледна в справочника, но аз го знам наизуст...

— Как може ти да не знаеш сигнатурата на сладоледа! — пресече го сестра му.

— Ето вижте как става — момчето се приближи към малко табло, монтирано в една ниша на стената. — Натискам виолетовия клавиш. Той включва линията на кварталната снабдителна база и после набирам 80–74-АС-3... и готово! След 40 секунди в хладилника ни ще се появят три блока ананасов сладолед. Ще видите, че е най-вкусният.

За съжаление не ще можем да опитаме чудния ананасов сладолед на XXI век. Времето ни изтече. Трябва да се върнем в нашия, в славния XX век. Във времето, което възмечта, замисли и което ще подготви чудното бъдеще на човечеството.

До скорошно виждане, XXI век!

НИКОЛА ЧУПАРОВ

БЛИЗО ДО ЮПИТЕР

Горе — огромният, кървавочервен диск на Юпитер и безброй немигащи звезди върху катраненочерното небе.

Долу — безкрайната ледена пустиня. Мъртвата вълнообразна равнина и в далечината верига ниски възвишения. Кристалите замразен въгледвуокис не блестят така ослепително, както искри снегът на Земята през ясните зимни дни. Тук Слънцето изпраща скъпернически своите животворни лъчи. Тук няма бури и светкавици, няма вятър. Няма и атмосфера. Има само студ, студ и лед. Температурата е почти винаги около минус 140°C. Безкрайна, безжизнена ледена пустиня.

Това е Европа — третият поред спътник на гиганта Юпитер.

И по тази безкрайна ледена пустиня пълзи танкетата. Пълзи упорито по възвишенията.

Преди пет дни на Европа пристигна космически кораб от Земята. Хората искаха да наблюдават отблизо Юпитер, за да подготвят полет и до него.

Екипажът на космическия кораб вече се занимаваше с тази основна задача, а Владимир Конев — вторият пилот на кораба, и геофизикът Лю Чен трябваше, по нареждане на командира, да изследват негостоприемната Европа. И ето втори ден те кръстосваха ледената пустиня.

Вътре в танкетата тишината се нарушаваше само от тихото и еднообразно жужене на двигателя. От стените се разливаше приятна топлина. Владимир Конев и геофизикът бяха свалили скафандрите и седяха спокойно, потънали в размисъл, в удобните кресла.

Лю Чен погледна часовника. Беше време за поредна свръзка с кораба по радиотелефона.

След половин час танкетата предпазливо се катереше по склона на едно от възвишенията, насочила подобно на насекомо радарните си антени напред. От билото пред двамата космонавти се откри неочаквана гледка. Долу под тях се простираше почти кръгла котловина, заобиколена отвсякъде с възвишения. Тази котловина изненадваше със своя сивопепеляв цвят. Пътят на ледената покривка, която сковаваше всичко наоколо, тук е бил препречен от неизвестна сила. Тя е принудила ледът да отстъпи към билото и да образува своеобразна ледена драперия.

Хвърляйки поглед върху уредите, Лю Чен констатира:

— Повишена радиация! Това не може да бъде нищо друго, освен огнище на интензивно радиоактивно разпадане. Отделената при разпадането топлина е прогонила ледовете от тези места. Да-а... Владимире, на всяка цена трябва да слезем долу в котловината и да вземем проби за изследване.

Владимир Конев не дочака друго подканяне. Той пое управлението на танкетата от кибернетичния шофьор и я насочи внимателно по ръба на склона, за да изберат удобно място за слизане.

— Да се спуснем с танкетката по този стръмен склон, е невъзможно — твърде скоро заключи той и спря танкетата. — Но... бихме могли да опитаме да слезем сами с въже.

Вместо отговор Лю Чен започна да облича скафандъра. Владимир Конев последва примера му. Той взе въжето, в чиято сърцевина имаше специален нагревател, поддържащ еластичността му и при най-големи студове. Малко по-вдясно от танкетата откриха удобно за спускане място. Докато дребничкият Лю Чен нави единия край на въжето около кръста си, Владимир Конев вкопа в леда ямичка за опора на краката.

— Готов ли си, Владимире? — запита геофизикът.

— Готов — лаконично отговори Конев.

Той запъна крака в ямичките и се изправи на ръба на пропастта. Самотната му фигура, смела и мъжествена, се очерта на фона на суровата природа. Той бавно заотпуца въжето и Лю Чен заслиза стъпка по стъпка надолу.

— Владимире, внимавай! — внезапно извика Лю Чен.

В същото време Владимир Конев почувства, че ледът, върху който е стъпил, се размърда застрашително. Стреснат, стисна въжето

още по-силно и се огледа наоколо. Танкетата я нямаше. Заедно с огромен блок лед под нея тя се беше сгромолясала безшумно в пропастта.

— Пусни въжето и скачай встрани! — прозвуча заповеднически гласът на Лю Чен. — Ледът продължава да се пуска и всеки момент блокът под краката ти може да се срине. Не губи повече време! Скачай.

Владимир и сам виждаше, че пукнатините в леда стават все по-широки. Достатъчно беше да направи само един скок и щеше да се отзове на по-безопасно място. Вместо това, ръцете му, едри и силни, заработиха още по-бързо. Ледът под краката му ставаше все по-неустойчив. Стиснал зъби, той яростно продължаваше да дърпа въжето. Още малко, още малко!... Въжето се скъсяваше метър след метър. Още малко... Шлемът на Лю Чен се показва над ръба на пропастта. Най-напред шлемът, после раменете, ръцете, които трескаво търсеха грапавини по ледената повърхност. А ръцете на Владимир дърпаха безкрайното въже. Цялата воля, всичката сила на човека бяха съсредоточени в тези ръце. Те искаха да спасят другаря.

Лю Чен бавно прехвърли единия си крак над ръба, после другия. Изправи се внимателно и запристъпя с разперени ръце към Владимир, който едва поемаше дъх и се усмихваше щастливо насреща му. Миг... и двамата едновременно отскочиха настрани. Пред тях леденият блок изчезна в пропастта.

— Благодаря ти, Владимире! — простичко промълви Лю Чен.

Владимир Конев се обърна към него. В погледа му се четеше и облекчение, и радост, че другарят му е пак при него.

Двамата внимателно се приближиха до ръба на пропастта. Долу, заедно с ледените отломъци, се търкаляха премазаните и разкривени части на танкетата. Надигащата се мъгла от въглероден двуокис вече пълзеше към тях и постепенно запълваше котловината.

— Все пак ще трябва да вземем проба от тази почва — тръсна глава геофизикът.

— Този път ще сляза аз! — решително заяви Владимир Конев.

— В никакъв случай! Аз съм по-лек. — Отсече Лю Чен и пристегна въжето около кръста си.

Да се спори срещу очевидната истина, нямаше смисъл.

На Лю Чен, добил вече опит от първото неуспешно спускане, този път му провървя и след четиридесет минути сребристият му шлем

се появи отново над ръба на пропастта. Закачена за колана на кръста му, висеше скъпоценната торбичка с взетите проби. Мъглата вече бавно пъплеше по склона.

— А сега да обмислим какво ще правим по-нататък — обърна се той към Владимир.

— Обстановката не е много радостна, но не е и съвсем безнадеждна — отвърна загрижено Конев и започна да изрежда: — Радиовръзката с кораба е прекъсната, а личните ни радиостанции имат радиус на предаване двадесет километра. Добре е, че поне имаме възможност да приемаме предаванията от кораба. Запасът от кислород, с който разполагаме, ще ни стигне за петнадесет часа, а сме отдалечени от кораба на двеста и петдесет километра.

Поредното повикване от кораба щеше да е след два часа и едва тогава там щяха да разберат, че се е случило нещо нередно с двамата космонавти. Освен това на кораба не разполагаха с друга танкета. Спасителната група трябваше да тръгне да ги търси пеша.

— Ние — продължи да разсъждава Владимир Конев — ще можем да се движим с десет километра в час. Не трябва да губим повече време, а да тръгваме по посока на кораба. В такъв случай след четиринадесет часа ще сме изминали вече сто и четиридесет километра.

Лю Чен внимателно слушаше и утвърдително кимаше с глава. Те можеха да разчитат, че за тези четиринадесет часа спасителната група, която предполагаша, че ще потегли след три часа, ще се приближи към тях със сто и десет километра. Това означаваше, че в четиринадесетия час те щяха да се срещнат с другарите си. В запас за непредвидени случаи им оставаше кислород за 1 час.

По радиокompаса Владимир Конев определи посоката, в която трябваше да се движат, и скоро потеглиха. Сребристите им защитни облекла, макар и не много елегантни на вид, бяха удобни и не стесняваха движенията им. Отоплението им беше изправно и поддържаше необходимата температура.

През първия час изминаха тринадесет километра, но Лю Чен загрижено отбеляза:

— Не трябва да увеличаваме повече скоростта. Тринадесет километра в първия час е добре. Но не бива да забравяме, че ни

предстои още много път. Нека да се придържаме строго към десетте километра в час и да пестим силите си.

С изминаването на следващия час личните им радиостанции уловиха призивите на кораба:

— Танкета, танкета, тук „Изследовател 4“!... Танкета, танкета, чакам отговор...

С всяка изречена дума гласът на дежурния от кораба ставаше все по-тревожен. Той повтори още много пъти призивите, после се разнесе гласът на командира, толкова близък и едновременно толкова далечен:

— Конев, Лю Чен, с вас сигурно се е случила беда. Тръгваме незабавно на помощ. Ще се движим по права линия към мястото, откъдето приехме последното ви предаване. Дръжте се, момчета!

Лю Чен и Владимир радостно се спогледаха. Другарите им идваха на помощ! Десет минути по-късно от космическия кораб съобщиха, че спасителната група е потеглила.

— Те знаят, че ако сме живи, ще ги чуем — едва сдържайки радостта си забеляза Лю Чен.

Часовете течаха един след друг. Изминатите километри ставаха все повече и повече. Радиостанцията на кораба непрекъснато предаваше съобщения за движението на спасителната група. После включваха музика, говореха за дребни случки от всекидневието на екипажа. Останалите на кораба космонавти се обаждаха един след друг на изчезналите си другари и всеки по свой начин се мъчеше да ги ободри и им помогне. Владимир и Лю Чен вече не се чувствуваха сами и безнадеждно откъснати от живота. Другарската грижа ги обгръщаше и безмълвната пустиня наоколо не им се струваше така страшна и безжизнена. Но въпреки упоритостта и волята, умората почваше да взема своето. Те вървяха един до друг с отмерени и пестеливи движения. Неочаквано Лю Чен стъпи накриво и падна върху леда, но се изправи веднага на краката си.

— Ех, че ме изплаши! — се разсмя Владимир, успокоен от бързината, с която стана Лю Чен.

Те продължиха пътя си. Погълнат от мислите си, Владимир не забелязваше оросеното от пот и напрегнато лице на приятеля си под скафандъра. Накуцвайки едва забележимо, Лю Чен постепенно изоставаше.

— Какво става с тебе, приятелю? — разтревожено се обърна към него Конев, когато забеляза, че геофизикът не крачи редом с него.

— Изглежда, че при падането съм си навехнал крака — отвърна през зъби Лю Чен.

— Нека да починем малко. Имаме известен аванс от време и кислород — продължи Владимир.

— В никакъв случай! Всяко забавяне ни грози с гибел. Моля те, не се тревожи за мене! Аз ще се справя с крака си и без почивка.

Геофизикът се движеше, едва преодолявайки ужасната болка в глезена на левия крак. Но те вече не можеха да напредват със същата скорост. Владимир го подкрепяше внимателно и въпреки това Лю Чен се движеше все по-бавно и по-бавно. Най-после той не издържа и спря.

— Владимире, не мога да се движа повече. Между нас и спасителната група лежат цели осемдесет километра. Групата ще се добере до тук едва след осем часа, а ние имаме кислород за пет. Изходът е само един — вземи моя кислород за резерв и продължи сам. Аз все едно не бих могъл да стигна. Ти ще занесеш торбичките с пробите на кораба. Хайде, приятелю, не губи повече време и не възразявай, моля те!

— Как смееш да говориш така! — не на шега се разсърди Владимир. — Знаеш много добре, че това би означавало сигурна смърт за тебе и се осмеляваш да настояваш.

— Но, Владимире, разбери! В противен случай ще загинем и двамата и никой няма да научи нищо за котловината.

— Не, всичко друго, но не и това! Моля те, не настоявай повече! Докато можем, ще се борим двамата. Не мога да те изоставя, чуваш ли, не мога! И как въобще ти хрумна да предлагаш подобно нещо?!

— Аз не мога да се движа, а осем не е равно на пет, нали? — продължаваше да настоява Лю Чен. — Владимире, не упорствуйвай! Послушай ме! Ти можеш да ходиш и ти ще продължиш!

— А пък аз те моля, не говори напразно! Пести сили и кислород.

Владимир Конев приклепна и нарами приятеля си. В главата му чукаше само една мисъл, имаше само един стремеж: — да изминава по шест километра в час, непременно по шест и нито метър по-малко. Само така можеше да спаси и себе си, и другаря си. Сърцето блъскаше в гърдите като чук. Владимир напрягаше всички сили, но краката му все по-трудно се подчиняваха на волята. По шест километра в час, по

шест километра в час... и той крачеше с усилие, крачеше и изоставаше.

Изведнъж тялото на Лю Чен се отпусна и рязко натежа. Владимир се разтревожи.

— Лю Чен, приятелю, как си?

Отговор не последва. Конев го свали внимателно на леда и загрижено се надвеси над него. Под скафандъра лицето на геофизика беше странно посиняло. Той лежеше неподвижно върху леда. Страшно отчаяние за миг овладя Владимир. „Трябва да действувам, незабавно да действувам! Но как?“ Погледът му падна върху регулатора на кислорода на геофизика. Кислородът беше изключен. Лю Чен го беше изключил сам, усещайки, че силите постепенно напущат Владимир и жертвувайки се, беше поискал да запази остатъка от кислород за другаря си.

Владимир освободи със светкавично движение регулатора и започна да прави изкуствено дишане. Лицето на геофизика постепенно доби нормален цвят. Владимир не го дочака да се върне в съзнание и отново го нарами. Постъпката на Лю Чен сякаш вля нови сили в изнуреното му тяло. Тя затвърди неусетно отстъпващата пред предателски промъкващото се отчаяние воля.

Дежурният от кораба с шеговит глас предаваше „Корабни новини“.

С всяка измината крачка течаха и минутите. В главата на Владимир продължаваше да намира мисълта: „По шест километра в час, по шест километра в час!“ И той изминаваше по шест километра в час. Главата му почна леко да се мае. От преумора? Не, умората не можеше да надвие волята му. Тогава? „Кислородът...“ Стрелката на манометъра, прикрепен отпред на гърдите му, беше почти покрила нулевото деление. „Това ли е краят? Не, не може да бъде!...“ — отчаяно помисли Владимир. Той погледна часовника на ръката си. Четиринадесет часа бяха изминали, а до мястото на предполагаемата среща оставаха още 21 километра. „Толкова малко!“ — учуди се той и страшна мисъл порази съзнанието му: — „Поради по-голямото физическо напрежение при носенето на Лю Чен той беше консумирал повече кислород и сега... нима нямаше да успее?“

Продължи да крачи напред като автомат. Главата му се замайваше все повече, устните жадно се разтваряха за кислород. Той се

олюля, разпери ръце и се сгромоляса заедно с тялото на Лю Чен, несъзнателно хриптейки: „Не издържах!“

Разтърсен от падането, Лю Чен отвори очи и учудено огледа наоколо. Под него лежеше Владимир, отметнал ръце встрани и странно извил глава. До слуха му долетя далечният глас на командира.

— Конев, Владимире, защо не отговаряш? Чухме гласа ти. Лю Чен, какво става! Отговорете! Ние идваме. Делят ни само осемнадесет километра.

— Чувам, другарю командир — с усилие промълви Лю Чен и едва надмогнал слабостта си, продължи с прекъсване: — Бях в безсъзнание... Кислородът на Конев се е привършил... Ще му включа от моя... имам за още един час...

— Лю Чен, след един час сме при вас — продължаваше да ободрява командирът. — Раздели твоя кислород и регулирай кранчетата на най-пестелива консумация. Лежете неподвижно!

— Другарю командир, изпълних заповедта! Искам да ви съобща за всеки случай, че последните пет часа Владимир ме е носил на гръб, за да ме спаси. Не се съгласи да ме остави. Сам аз не можех да вървя, глезенът ми е навехнат. Той е...

— Лю Чен, мълчи! — прекъсна го командирът развълнувано. — Пести кислорода и силите си! После ще ни разкажете всичко подробно.

„Нима може да се разкаже всичко“ — помисли Лю Чен и отново изпадна в полусъзнание.

Пак същата безжизнена пустиня. Пак само лед наоколо. Лед, от който не може да се получи капчица вода. Горещ — зловещият пурпурен диск на гиганта Юпитер, и звезди, брилянтни, нетрепкащи звезди. И сред тях една блестяща точица, красива като живота! Тя е самият живот... Тя е Земята.

Долу — две неподвижни, но живи тела сред ледената пустош, които отчаяно се бориха за живота. И над тях навесени другарите им.

МАНФРЕД ВАЙНЕРТ

НОМЕРЪТ НА ФРАНЦ РАЙМУНД

— Колега Франц Раймунд, моля елате в дирекцията!

Гласът от високоговорителите изпълни огромния обор. Доячът Раймунд махна гумените ръкавици и съблече бялата престилка. След това подвижният път го закара в зданието на кооперативното управление. Един асансьор го отнесе на деветия етаж. Скоро след това той седеше срещу директора.

— Ето чека за ваканцията ти, Франц!

Раймунд кимна и недоверчиво пъхна листчето в джоба си. Едва ли са го повикали само за това! Но директорът се надигна и отиде при един от широките прозорци; явно искаше да се наслаждава на просторната гледка. Внезапно той се обърна и попита:

— Франц, кога ще позволиш най-сетне да сринем и твоите постройки?

— Никога!

Франц сякаш изстреля отговора с пистолет. Една отвесна бръчка се появи на челото му. Устните му се стесниха. Нима никой не иска да разбере колко много е привързан към тия стари сгради? Никога той няма да се пренесе в Земеделския град. Предпочита всекидневно да минава километри с моторолера, за да отива на работа...

— Твърдоглавец си ти, Франц, един от малкото, но най-упоритият.

Франц се усмихна. Той се гордееше с тая си особеност.

Директорът продължи:

— Някога ти се възпротиви да получиш по-нататъшно образование. Изсмя ни се, когато ти казахме, че твоят опит някой ден ще служи само колкото да се поставят доялките на кравите. Така ли е?

Лицето на Раймунд стана мрачно. Можеше ли той да предвиди, че развитието в селското стопанство ще напредне така бързо? Тогава още нямаше четиридесет години и можеше да учи. Но сега? Директорът се наклони към него.

— Слушай, Франц. Ние превърнахме всички села наоколо в орна земя. Само твоят двор остана. Той лежеше извън кооператива. Но сега инженерите от централата за далечно командване се оплакват. Твоят двор е като остров сред нашето море от ниви. Той пречи на работата ни, да не говорим за пътя до него за електрическите ти стълбове... Всичко това трябва да се махне!

Франц скочи.

— Никога, докато е мое!

Сега другият глас прозвуча сурово:

— Ние няма да позволим на един инатчия да спира нашето развитие. Ти знаеш, че ще ти откупим всичко! — и продължи ободрително: — Франц, та ти ще живееш в Земеделския град по-удобно, по-добре!

Доячът чу последните думи само наполовина. Той си тръгна. Този път отбегна асансьора и слезе замислен по стълбите. Трябва да се защити. Но как? Спомни си за една случка, станала преди три десетилетия. Тогава за пръв път кооперираха. Тъкмо на границата на неговото село имаше някакъв паметник и никой не посмя да се докосне до него... Лицето на Раймунд просветна. Ето разрешението! Какъв номер ще изиграе той на онези от Земеделския град! Завърнал се в къщи, той веднага написа подробно писмо, натъпкано с исторически дати, и още същия ден го пусна по пневматичната поща.

Една седмица по-късно Франц Раймунд разведе представител на Държавните музеи из своя двор. Франц използваше цялото си красноречие, за да хвали облицованите с камък обори, къщата и нейните исторически особености. Посетителят, малък дебел човечец, кимаше на всичко, усмихваше се, като гледаше помпата за вода на двора и каза:

— Съгласен. Ще го вземем под музейна защита. Ето тук един договор...

Раймунд хвана хартията, като че ли бе горещо желязо. „Предпазливо, Франц! Такъв договор може да таи прикрити опасности!“

Дебеличкият видя скептичното лице на Раймунд.

— Вие можете и сам да си напишете текста!...

Той се сбогува, качи се в своя вертолет и отлетя. Доячът потърка ръце. Свършена работа! Мислено той виждаше вече табелки с надпис:

Музейна ценност

И се радваше на киселите физиономии, които щяха да направят жителите на Земеделския град. Той влезе в къщи и прегледа договора. Съгласен бе с всичко, но прибави още:

„... потвърждава се, че притежателят до живот ще може да обитава и наглежда стопанския си двор.“

Това, че музейното ръководство си запазваше правото да направи някои малки промени, доячът намираще за правилно. Неговият двор има нужда от поддържане. Договорът бе подписан и Франц Раймунд успокоен отлетя на курорт.

Бе тъмна нощ, когато доячът Раймунд четири седмици по-късно се върна от Черноморието. Въздушното такси спря току до къщата. В светлината на прожектора Франц видя разкопана земя, различни инструменти и един кран. Той напусна светлата вътрешност на вертолета и потъна в тъмнината на нощта. Почти нищо не виждаше. Предпазливо опипа с ръка стълбата, намери вратата и отключи. Включи светлината, но всичко остана тъмно. Ядоса се, но после се успокои. Неговият двор остава музей. Утре ще може да наблюдава гнева на ония от Земеделския град. При трептящата светлина на някакъв остатък от свещ Франц Раймунд легна в леглото, след като взе обичайната си таблетка за сън. Той заспа дълбоко.

Оглушително бучене го събуди. Подът се люлееше. Франц скочи от леглото. Сънуваше ли? Трябва да беше вече ден, а зад прозорците все още бе тъмно. Трясъкът над главата му се усилваше. Доячът не знаеше що да стори. Какво се бе случило? Оня кран ли вдига тоя шум? И непременно нощем ли трябва да работят? Франц се прозя и поиска пак да си легне. Но един тласък накара къщата да затрепери. Картината падна от стената. Раймунд почувствува свиване в стомаха, като че стремително се спуска с асансьор от десетия към първия етаж. Последва лек удар. Къщата потрепна. След това бученето се отдалечи. Зареваха мотори и тъмнината падна от прозорците. Внезапно стана светъл ден.

Доячът Раймунд нервно приглади оредялата си коса.

Това вече беше прекалено! Защо му бяха забулвали прозорците? Гневът му се разгоря отново. По пижама и пантофи той се втурна през

стаите, отвори къщната врата и поиска да излезе навън. Но къде беше стълбата? Защо бяха оголили основите? Франц смело се хвърли през рова. Наоколо лежаха стоманени въжета, железни носещи греди и една огромна гумена обвивка. Между всичко това стоеше някогашният му посетител. Той вдигна изненадано вежди, когато видя дояча да изскача от къщата. Франц размаха юмрук:

— Какво значи това, хей? Щяха почти да ме убият! Картината просто полетя от стената.

Представителят на музеите бе изненадан.

— Че как се отзовахте вие тук? Аз мислех, че се къпете в Черно море?

— До вчера! Точно до вчера! — Раймунд почувствува как другият му разтърсва ръката и го чу да казва:

— Какво щастие, че не сте пострадали... че всичко е минало все пак благополучно. Впрочем радвам се да ви поздравя като „кмет“ на музейното село „Селска грижа“, ако това ви е приятно!...

Франц разтвори широко очи. Без да разбира, той гледаше малкия дебел човек. Един от двамата трябва да не беше с ума си! Доячът изпитателно се огледа. Чак сега той забеляза, че стои в средата на някакво село. Франц се уплаши. През улицата минаваше жена, във всяка ръка носеше по едно ведро с мляко... А той стои по пижама! Втурна се да се прибере. Преди да скочи през рова, той се извърна още веднъж. Смая се. Жената не помръдваше. Тя бе от пластмаса. Бавно, учудено, Франц се върна назад. И ония коне там пред селската кола и те бяха от изкуствена материя, заедно с коларя си. Сега Раймунд се възмути:

— За какво е целият този театър пред моя двор? Изобщо от къде идват всичките тези къщи?

Музейният надзирател се изсмя:

— Не къщите дойдоха при вас, а вие отидохте при къщите, и то по въздуха, мили мой, с летящия кран и в гумена торба.

Франц заекна:

— По въздуха... но аз...

— Драги мой Раймунд. Ние живеем в 1988 година. Всичко докарахме по въздуха дотук — и къщата, и оборите, и не само вашия двор! Ето там един от Шварцвалд, ето друг от Долна Саксония, ето от Бавария и Тюрингия.

Внезапно Доячът разбра. Той трябва да управлява тук това мъртво село, този исторически музей, трябва да развежда посетителите и бърше праха от пластмасовите крави.

Не, в това безжизнено, сковано минало той няма да може да диша. Внезапно помисли за Земеделския град, за хората и техния живот там. И кой ли ще поставя вместо него доялките?

Раймунд се затича и изчезна в къщата. Малко по-късно той се завърна, готов за заминаване.

— Другарю Раймунд! — Дебелият тичаше насреща му. — Вие искате да си отидете?

Франц кимна. Другият каза възмутено:

— Но вие сам написахте в договора... — Той тичаше след Раймунд. — Та вие сам подчертахте, че искате непременно да живеете в своя стопански двор...

Франц не отговаряше и с мислите си беше вече в Земеделския град.

Малко по-късно едно аеротакси отнесе дояча. Скоро в далечината се показа Земеделският град „Селско щастие“. Пред многоцветните сгради се открояваше зеленият парк, който отделяше жилищата от трудовия комплекс.

Франц потръпна. Там, където бе стоял неговият двор, планировъчни уреди, направлявани отдалече, изравняваха почвата, и автоматични трактори оряха земята. Доячът прехапа устни. Той вече предвиждаше победоносната усмивка на гражданите от Земеделския град. Но да се понесе това бе по-леко, отколкото да станеш „кмет“ в селото на миналото.

ТЕОДОР ТОМАС

ДВАМАТА ОТ ЛУНАТА

Корабът се появи ниско зад хоризонта — отначало като точка. Телевизионните камери веднага го уловиха. Изглеждаше, като че ли не лети, а неподвижно виси във въздуха, увеличавайки само размерите си. Щом започна да се спуска, излетяха вертолети, за да го посрещнат. Когато корабът кацна, те бяха още на десет мили разстояние. Едва след като главният вертолет се приближи на миля от кораба, телевизионните камери го уловиха. Зрителите гледаха екраните, притаили дъх.

Изведнъж вратата се разтвори. В полегатите лъчи на залязващото слънце се появиха две фигури. Спряха се на прага, като гледаха навън с неподвижен поглед — сякаш безкрайно дълго. След това се спогледаха и скочиха на земята.

Телевизионните камери се приближиха към тях и в екраните, в едър план светнаха лицата на двамата мъже, стоящи един до друг. Даже от пръв поглед лицата им изглеждаха необикновени. А когато телевизионните камери се задържаха на тях, стана ясно, че необикновеното идва от очите: изражението на очите беше спокойно, непреклонно, проницателно, изпитателно и все пак пълно със съчувствие. Това беше някакъв отсъстващ поглед, поразяващ, пълен с могъща сила, макар и да принадлежеше просто на човек. И дори когато очите им бяха затворени, те изглеждаха особени. Мрежа от съвсем ситни бръчици се събираше в ъгълчетата на очите. От тези бръчици около очите двамата изглеждаха по-възрастни за годините си, по-възрастни и някак странно повехнали.

Възслаб млад човек с очила, седнал на сгъваем стол, наблюдаваше в екрана на стенния телевизор лицата на двамата.

— Доктор Скот — каза той, — двамата имат същия онзи поглед.
Скот мълчаливо кимна.

— Мислите ли, докторе, че този път ще успеете да изясните нещо? — запита младият Уеб.

— Не знам, доктор Уеб — отговори Скот. — Изследвахме шестнадесет такива момчета и досега още нищо не сме успели да изясним.

— Изглежда, отсъстващият поглед има връзка с това, което те изживяват там. Имам намерение да подложат тези субекти на всестранно изследване.

Скот почервения от гняв. С бързи крачки той се приближи до Уеб и като докосна с лулата си ревера на сакото му, процеди през зъби:

— Чуйте, млади човече. Тези „субекти“, както вие ги нарекохте, прекарват на Луната двадесет и осем страшни дни. Животът им се намира постоянно в опасност. Те страдат от такава самота, каквато човек още не познава. Всяка двойка преживява най-малко по една катастрофа при своето пребиваване на Луната. След това идва смяната и те се връщат на Земята. Да, вярно е, всички имат нещо общо — духовно те се усъвършенствуват, стават по-добри от много хора тук, на Земята. Но това са вече хора от друг свят.

Скот замълча. Беше чул бученето на приближаващите се мотори. Вече по-спокойно той добави:

— По-добре пригответе се за опитите, доктор Уеб.

Бученето премина в рев, когато вертолетите кацнаха пред зданието. След минута в хола се зачуха стъпки и вратата се отвори.

Двамата от Луната влязоха в стаята. Единият от тях, високият, погледна втренчено Уеб и Уеб почувствува като че ли го опари полъхът на зноен вятър. Спокойните очи проникваха в самата душа на Уеб.

Скот прекоси стаята и се ръкува с втория, който беше по-нисък на ръст.

— Здравейте. Много се радваме, че се върнахте цели и невредими. Всичко наред ли беше, когато напуснахте Луната?

— Благодаря ви, докторе. Да, всичко беше в ред. Нашата смяна, Фулер и Макинтош прекрасно ще се справят.

Изминаха вече шест дни от прилуняването, но Дон Фулер и Ел Макинтош все още усещаха тръпки само при спомена за първите минути след кацането на Луната.

Фоулер излезе пръв несръчно от въздушната камера. Озърна се, за да се убеди, че Макинтош го следва, след това избиколи кораба, търсейки тези, които трябваше да сменят.

Корабът беше кацнал близо до дълбока пукнатина. Набразденият лъскав черен базалт около пукнатината бе хлъзгав от парите, които излизаха от кораба. Кракът на Фоулер попадна във вдлъбнатината до самия ръб на пропастта, той изгуби равновесие и с мъка се задържа да не падне. И все пак, когато се препъна в каменния ръб, залитна. Макинтош понечи да го задържи, но Фоулер, разперил ръце, се изви с цялото си тяло и изведнъж изчезна в пукнатината. Макинтош се спусна след него, краката му се хлъзнаха по гладкия базалт и той също падна в пукнатината. На тридесет фута дълбочина пукнатината се стесняваше, затова те не паднаха много надълбоко. Фоулер висеше надолу с главата на четири фута от Макинтош. Не се удариха, но когато направиха няколко опита да се измъкнат, разбраха как здраво са се заклезили с космическите си костюми между гладките стени и силно се изплашиха. Пилотът на космическия кораб, затворен херметически в кабината си, не можеше да им помогне. Онези двамата, които идваха да сменят, се намираха може би на много мили разстояние. И те висяха така, очаквайки бог знае що.

Пръв заговори Фоулер:

— Чуй, Мак, успя ли поне да видиш как изглежда тя, Луната, преди да хлътнеш тук?

— Не. Надявах се, че може би ти си видял нещо. А сега дори няма за какво да поприказваме.

Мълчание, след това отново заговори Фоулер.

— Ти виждаш ли нещо?

— Само дъното на тази яма — и едно мога да ти съобщя, там всичко е от черно по-черно.

— И аз от тук също нищо не виждам. Пред мен е само приятният изглед на отсрещната стена.

— Можеш ли да се добереш до мен?

— Не, дори не те виждам. А ти можеш ли...

— Какво правите там, младежи? — нов глас се включи в беседата. Нито Фоулер, нито Макинтош не намериха какво да отговорят.

— Стойте си на мястото — продължаваше гласът и нещо като насмешка се долавяше в него. — Сега ще слезем и ще ви отървем.

Фоулер и Макинтош чуха през костюмите си драскане по скалата. Два чифта ръце ги освобождаваха от каменните обятия на стените. Пръв измъкнаха Макинтош и той с интерес наблюдаваше как двама души, облечени в космически костюми, изтегляха с ловки движения Фоулер.

Двамата, които те трябваше да сменят, избиколиха кораба и посочиха на запад, към Морето на дъждовете.

— Зад онова възвишение, на половин миля оттук, ще намерите купола. На около осем мили на юг лежи последната транспортна ракета — тя падна там преди два дни. Местността е мъчно проходима, така че по-добре изчакайте няколко дни, докато свикнете с притегателната сила, а после вече започнете изследванията. В купола сме приготвили за вас топъл чай. Хайде, бъдете предпазливи!

Четиримата тържествено си стиснаха ръце. Дрънченето от металическите длани на космическите костюми, скърцането от подвижните стави на пръстите, китката и лактите превърнаха простото ръкуване в шумна церемония.

Фоулер и Макинтош предпазливо и несръчно започнаха да се придвижват на запад. След като изминаха няколко мили, те се обърнаха назад да погледнат още веднъж кораба и сега за първи път видяха лунния пейзаж.

Само по-тъмни или по-светли сиви петна, никакви цветове, черно небе, бели точки вместо звезди и в целия лунен пейзаж нищо друго освен блестящи сиви тонове и полутонове между белите звезди и черното небе. И нито едно живо същество, никакви условия за съществуването на човека. Тук беззащитния човек го очакваше само смърт, мигновена смърт.

С широко отворени очи, силно биещи сърца и капчици пот по челата Фоулер и Макинтош напрегнато се вглеждаха през тъмните филтри в обкръжаващата ги природа. Всеки от тях можеше да чуе в наушниците си тежкото дишане на другия и само съзнанието, че и двамата чувствуват едно и също нещо, ги успокояваше. Без да мислят какво правят, те се бяха приближили един към друг и космическите им костюми се допряха. Слабият удар от допирането се

отбеляза в съзнанието им и те за миг се притиснаха един към друг, мъчейки се да приведат в ред мислите си.

Макинтош пое дълбоко въздух и силно разтърси глава. Нататък тръгнаха поотделно, като се вглеждаха в околния пейзаж.

Най-после Макинтош каза:

— Да отидем да видим къде е чайт, който ни обещаха.

— Да вървим — съгласи се Фоулер. — Не се отказвам от чая. А ето го и купола!

Куполът им се стори поразително познат. Той представляваше точно копие на дома с разрежена атмосфера, в който те живяха и работиха в течение на много месеци при обучението си на Земята.

Фоулер и Макинтош свиха антените, които стърчаха от раниците им, и заедно се вмъкнаха в камерата. След като изчакаха помпата да изпълни с въздух купола, те влязоха вътре и, спрели се на прага, огледаха всичко наоколо.

Очите им механически се местеха от прибор на прибор. Трябваше най-старателно да огледат помещението и да се уверят, че в купола всичко е в ред. След това свалиха шлемовете си и се заеха с по-основно обследване. Налягането беше доста високо — осем фунта. Фоулер протегна ръка към лоста, за да намали налягането, но внезапно се сети, че преди отлитането им от Земята беше решено да поддържат малко по-високо налягане, отколкото се практикуваше досега. Така по-добре се спеше.

След като обследваха купола, те се спуснаха с един и същ порив към радиоапарата: жадуваха да чуят успокоителните звуци на още един човешки глас. Макинтош настрои апарата и произнесе в микрофона: „Луната вика Земята, Фоулер и Макинтош правят проверка. Всичко е в ред. Минавам на приемане.“

След четири секунди чуха това, което така нетърпеливо очакваха: „Полярната станция номер едно вика Луната. Радваме се, че ви чуваме. Как сте там, момчета? Минавам на приемане.“

Макинтош отговори, че досега всичко е минало благополучно, че куполът е в изправност и двамата са в отлична форма. След три секунди от Полярната станция им предадоха, че отсега нататък ще поддържат редовна връзка. Часът бе 06.41. Щяха да се свържат отново в 09.00.

Двамата свалиха космическите си костюми, седнаха на ниската пейка и започнаха да си наливат чай от термоса.

Макинтош беше набит, със светлосини очи и червеникава късо подстригана коса. Телосложението му напомняше правоъгълен гранитен блок: широки гърди, широк гръб, широко разкрасени крака. Движенията му бяха бавни и спокойни.

Фоулер беше малко по-висок от своя другар, черноок, чернокос, мургав. Той беше възслаб, ходеше леко прегърбен.

— Доста мрачно място, нали? — произнесе Фоулер.

Макинтош кимна.

Пиеха чай на малки глътки, вираха се в лунния пейзаж и мислеха за дните, които им предстояха да прекарат тук. След като свършиха с чая, Фоулер каза:

— Хайде, време е за работа. Готов ли си?

— Да.

Те отново навлякоха космическите си костюми и минаха през въздушната камера един след друг. После обследваха външната страна на купола и всеки детайл на механизмите. Фоулер се качи на седалката на шейната и включи мотора. Голямата шейна на огромни колела от порьозна гума заедно с купола, параболическото огледало, антените и другите съоръжения бавно потегли напред. Макинтош вървеше отстрани. Когато шейната измина петстотин ярда, Фоулер я спря и заедно с Макинтош пристъпиха към проучванията, започнати преди много месеци от предшествениците им.

Вземаха проби, записваха силата на лъченията, изследваха местността, ядяха и спяха и отново вземаха проби. Бяха установили строг режим, защото само така можеше да се съкрати времето, само така можеше да се запази разсъдъкът.

Минаваха дни. Двамата постепенно започнаха да свикват с малката сила на притегляне и скоро разтовариха транспортната ракета. Движеха се из местността крайно предпазливо, тъй като от опит знаеха, че най-малкият пропуск може да им струва живота. Угнетяващите сиви тонове, мрачната голота на сивия пейзаж, безкрайната самота в тази дива сива пустиня — всичко това започна постепенно да им се струва като зловеща съдба, дебнеща всяка тяхна

непредпазлива крачка. И колкото повече дни минаваха, толкова по-тежко им ставаше. Затова в старанието си да бъдат винаги заети, те стигаха до такова физическо изтощение, че потъваха в неспокоен сън и събудили се, се залавяха отново за работа. Душевното напрежение и у двамата все се засилваше, тъй като тепърва ги очакваше най-лошото. Дългият лунен ден бързо гаснеше, приближаваше нощта, непрогледната нощ — дълга четиринадесет земни денонощия.

— Ето я, настъпва! — възкликна веднъж Макинтош. Това беше на дванадесетия земен ден. Той показа с ръка на запад. Фоулер се изкачи на близкото хълмче и погледна натам. Долната част на Слънцето изглеждаше затисната от грамадата далечни планински вериги и под нея се простираше широката ивица на сянката. Сянката се разпространяваше на север и на юг, докъдето стигаше погледът.

— Да — тихо произнесе Фоулер, — сега вече не ще я чакаме дълго. По-добре да се върнем. Те скочиха от хълмчето и бързо се отправиха към купола, като забравиха даже пробите си. Постепенно ускоряваха крачките си и накрая се понесоха с плавни скокове, както тичат хора само на Луната.

В купола влязоха едновременно. Вътре свалиха шлемовете си и Макинтош се спусна към радиоапаратурата.

— Чакай, Мак — каза Фоулер, като сложи ръка на рамото му. — Има още половин час до предаването.

Макинтош изтри с кърпа влажното си чело.

— Прав си — проговори той, — ако ги повикаме по-рано, ще предизвикаме тревога. Хайде да пием чай.

Свалиха костюмите си и приготвиха чай. Пиеха парещата течност, без да бързат, това ги успокояваше.

— Знаеш ли — заговори Фоулер, — точно сега много се радвам, че имаме достатъчен запас вода. Пречистената течност би получила вече неприятен вкус.

Макинтош кимна.

— Забелязах това преди два дни. Струва ми се, не бих понесъл, ако водата не беше прясна.

И двамата замълчаха, спомняйки си историята с Тилтон и Бек.

Тилтон и Бек бяха втората двойка на Луната. По онова време на Луната се изпращаше малко вода, тя стигаше само за попълване на запасите. Йонообменната смола пречистваше в малките казани

използваната вече вода и се получаваше чиста, прозрачна течност. Тилтон и Бек бяха пили такава вода в продължение на много седмици на Земята и я намираха така годна за пиене, както и изворната.

После те се отправиха на Луната. Две земни денонощия след като настъпи лунната нощ, на Бек се стори, че водата има лош вкус. Тилтон почувствува същото. Те знаеха, че водата е сладка и чиста, знаеха, че неприятният вкус е плод на тяхното въображение, но нищо не можеха да сторят. Стигнаха дотам, че им се повдигаше, водата предизвикваше у тях страшно отвращение и те не можеха да я пият. Тогава помолиха по радиото за помощ и започнаха да пият от водата, предназначена за запас. Но по онова време още нямаше достатъчно опит при изпращането на аварийните ракети. Зовът за помощ на двамата от Луната ставаше все по-слаб. Първата ракета, изпратена към Луната, можеше още да ги спаси, но тя претърпя авария само на петстотин мили от купола. С втората ракета пристигна смяната, но когато космонавтите се вмъкнаха в купола, намериха Тилтон и Бек мъртви, с хлътнали страни, изсъхнала кожа, напукани устни — умрели от жажда. И непосредствено до изсъхналите тела стояха двадесет и пет галона прозрачно чиста, почти химически чиста вода, без вкус, без миризма, искряща и шумяща от разтворения кислород.

В определеното време Фулер и Макинтош настроиха радиоапарата. Съобщиха на Земята, че на Луната е настъпила нощ. Беше въведено ново разписание. Радиовръзките вече щяха да бъдат почетни и те веднага се заеха с изпълнението на новите си задачи. Вече никакви походи далеч от купола, никакви проучвания. Свалиха калъфа на телескопа и поставиха спектромера. Част от чертожната маса превърнаха в малка, но удивително пълна лаборатория за аналитична химия.

Фулер вдигна очи от телескопа и възкликна:

— Погледни, Ел! — той посочи с ръка озарената с мека светлина Земя, плуваща в сред изпъстреното със звезди море от тъмнина.

Те видяха западното полукълбо, осеяно с бели облаци, и ослепително блестящото бяло петно в южната част на Тихия океан, на ширината на перуанското крайбрежие, където в океана се отразяваше светлината от Слънцето.

— Красиво, нали? — произнесе Макинтош. — Аз просто виждам Флорида, милото Орландо. Навярно сега чудно ухаят цветовете на лимоните. Знаеш ли, нощем всичко това е дори по-прекрасно, отколкото денем.

Фоулер кимна.

— А аз ето за какво си мислех — просто взехме и развалихме добрата стара традиция.

— Какво имаш предвид?

— Та представи си: момък с девойка се разхождат там долу на лунна светлина, въздишат, изпълнени с любовта си, и гледат към Луната. А сега, когато вдигнат очи към нея, знаят, че там горе сноват двама, някакви си лигльовци. И ето, цялата поезия изчезва.

— И още как! — Макинтош се изсмя късо.

Фоулер огледа лунния пейзаж и каза:

— Да, наистина, през нощта всичко изглежда съвсем иначе.

Те гледаха ужасяващо мрачната картина. Както винаги различаваха само оттенъците на сивия цвят, но сега тоновете бяха тъмни и зловещи. Рязката светлина на звездите и мекото сияние на Земята не хвърляха сянка, но разпространяваха над веригата планини и призрачно сияние, и мъгла. Трудно беше да се разбере къде свършва видимото и започва въображаемото.

Изминаха няколко земни дни.

Фоулер и Макинтош бяха заети със своите астрономически наблюдения и правеха контролни анализи на някои минерали, които бяха събирали през дългия лунен ден. Предприемаха малки обиколки недалеч от купола, но проби не вземаха. И обикновено, когато се намираха навън и бродеха по лунния прах, поотделно, всеки по своята пътека, единият от тях повикваше другия: „Как е?“, а другият отвърщаше: „Всичко е наред. А при теб?“ Непрестанно и властно те изпитваха необходимост да чуват човешки глас.

Но веднъж ги обхвана истинска паника. Това се случи по време на една от обиколките им. Намираха се на различни посоки от купола, разделяше ги разстояние приблизително от сто ярда. Макинтош не забеляза в краката си предателската недълбока пукнатина, запълнена почти догоре със светлия като брашно лунен прах. Той политна и падна по гръб. Кракът му се сви в коляното, но подвижната става на комбинезона не се сгъна. Ударът от падането не беше силен, но гръмко

отекна вътре в комбинезона. „Проклятие!“ — промърмори Макинтош. Седна и се опита да освободи крака си. Изведнъж чу в наушниците си гласа на Фоулер:

— Мак, при теб всичко в ред ли е?

— Да — отговори Макинтош. — Паднах, но не се ударих. Нищо ми няма.

— Мак! — гласът на Фоулер прозвуча рязко. — Жив ли си?

— Ама, разбира се. Нищо особено не се е случило. Само...

— За бога, Мак, отговори ми! — това беше почти вопъл, в него звучеше ужас.

Страхът е заразителен. Макинтош измъкна крака си от пукнатината, скочи и се затича към купола, викайки:

— Ел, какво се е случило? Какво има, аз идвам! — и докато тичаше, Макинтош слушаше как Фоулер непрекъснато вика и го моли да отговори.

Когато избиколи купола, Макинтош едва не се сблъска с Фоулер, който тичаше от срещуположната посока. Двамата се подхлъзнаха и мъчейки се да се задържат на крака, вдигнаха около себе си облак прах. Щом се изправиха, те се спуснаха един към друг, като допряха шлемовете си.

— Какво те сполетя, Уолт? — възкликна Макинтош.

— С теб какво се случи? — раздаде се резкият, задъхващ се глас на Фоулер.

— Просто се плъснах — и нищо повече. Та аз ти виках в микрофона, че не съм се ударил. Нима не чуваше?

— Не! — Фоулер се стараеше да се овладее. — Аз все ти виках и не получавах отговор. Сигурно радиоапаратите са се повредили.

— По всяка вероятност. Твоят приемник или моят предавател. Да вървим в купола, ще ги проверим.

Съвсем мъничко зрънце силициев анхидрид беше попаднало в кондензатора на предавателя на Макинтош и извадило от строя усилвателя. Повредата беше бързо отстранена. Но преживяното сътресение не можеше лесно да се забрави. И след този случай, когато се намираха навън, двамата никога не се изпущаха от очи.

Времето течеше. Все по-силно ги подтискаше безкрайната самота, породена от унилия лунен пейзаж. Околната природа прие образа на живо същество, застрашаващо, причакващо, дебнещо. Даже

радиовръзката със Земята не им доставяше предишната радост — гласовете бяха все пак само гласове, те сякаш не принадлежаха на хора. Двамата съзнаваха, че ако умре единият от тях, другият не ще преживее. Никой, останал съвсем сам, не би могъл да преживее тук и един земен ден. Хората на Луната живееха на двойки и умираха на двойки.

Нощта щеше да трае още само два земни дни. Фоулер и Макинтош вече започнаха все по-често да мислят за връщането си — не с тъга или мъка, а като за нещо напълно възможно, постижимо. И все пак това им се струваше нереално, почти неправдоподобно. По-правдоподобен им изглеждаше другият жесток изход: ракетата може да не успее да се прилуни — нали и преди се беше случвало. И макар че смътно си представяха, че след четири земни дни, вероятно, ще напуснат този мрачен сив свят, това не ги много вълнуваше.

Програмата за проучванията беше изпълнена. Фоулер и Макинтош седяха в купола и с удоволствие пиеха чай, опитвайки се да се сгреят, Фоулер се беше изтегнал на скамейката. Макинтош с чаша в ръка стоеше до прозореца, навъсено разглеждаше мрачния пейзаж и като омагьосан не можеше да откъсне от него очи.

— Дон! — раздаде се неочаквано сподавеният вик на Макинтош, глухо, сякаш нямаше време да преглътне чая.

Фоулер повдигна удивено към него очи. Той видя как Макинтош изпусна чашата и тя падна на пода, как след това Макинтош се наведе напред с цялото си тяло, като притисна ръка към прозрачната пластмаса на прозореца — целият изпънат като струна; мускулите на врата му бяха напрегнати, устата изкривена.

— Дон! Там има някакво движение — гласът му звучеше пронизително, остро, във всяка нотка се криеше страх.

С един скок Фоулер се озова при него и погледна не през прозореца, а лицето на Макинтош, вперените му, пълни с ужас очи, стиснатите зъби. Прегърна го силно и го притисна до себе си.

— Спокойно, Мак, спокойно. Това са само сенки. Няма нищо.

— Ама не, нещо се движеше там, близо до онзи хълм, малко по-вдясно. Нещо се движеше, Дон! — и Макинтош дълбоко пое въздух.

Все още притискайки го в обятията си, Фоулер погледна през прозореца. Видя само смътно очертаната в мъглата назъбена лунна повърхност. В продължение на минута той се вглеждаше в нея, вслушваше се в пресекливото дишане на Макинтош и постепенно, без да иска, се подаде на силния неудържим страх. Той отново извърна глава към Макинтош, но внезапно улови с крайчето на окото си някакво слабо движение в пейзажа. Пусна ръце и бързо се озърна. В този момент Макинтош отново извика:

— Ето, ето го пак, ето движи се!

Двамата, дишайки тежко и често, се притиснаха към прозореца. Цяла минута стояха така, с напрегнати до крайност мускули, като с мъка поемаха въздух. Потта от челата им се стичаше по лицето и шията.

Изведнъж те видяха всичко съвсем ясно. На около сто ярда от прозореца бликна съвсем мъничък фонтан от лунен прах с нажежена до червено основа, после замря също така бързо, както се и появи.

— Какво е това? — с мъка процеди Фоулер.

— Не знам.

Гледаха. Нервите им бяха така напрегнати, че и двамата трепереха. Сега се изви втори фонтан, по-висок от първия, по-далеч и по-вдясно. Те все гледаха. Още един, но по-малък, доста по-наблизо — плътната бяла основа за миг пламна с тъмночервени огънчета и загасна.

— Комбинезоните! — Фоулер почти се задъхваше. — По-бързо обличай комбинезона.

Той се извърна и се спусна към закачалката. Макинтош след него.

— Радиото в исправност ли е? — попита Макинтош.

— Ще проверим.

Затекоха се назад към прозореца. Навън, както изглеждаше, всичко бе стихнало. Изминаха не по-малко от шест минути, преди Фоулер и Макинтош да видят отново още един от прахообразните фонтани.

— Ти разбираш ли нещо? — запита Макинтош.

— Не — отвърна Фоулер. — Да погледнем през другите прозорци.

Приблжиха се към другите два прозореца на купола.

— Виждаш ли нещо?

— Нищо. Само този ужасяващ пейзаж. Струва ми се, че всичко се случи при... Чакай, ето още един. Точно отпред. Бих могъл...

— Аз също виждам един — прекъсна го Фоулер. — Те са навсякъде около нас. Трябва да повикаме Земята.

Спуснаха се към радиоапарата. Почти веднага се чу глас, който все се усилваше. „Полярна станция номер едно вика лунната станция.“ — гласът непрестанно повтаряше тези думи.

Макинтош долепи микрофона до шлема си и каза: „Лунната станция вика полярната станция номер едно. Ние ви чуваме. Минавам на приемане.“

„Слава богу! — отвърна гласът. — Слушайте. Може да ви настигне метеорният поток Леониди. Потърсете прикритие — пещера или навес, — не стойте на открито. Повтарям...“

При думите „метеорен поток“ Макинтош стремително се обърна към Фоулер, спусна се към него и двамата се спогледаха през лицевите филтри. Усмивка озари лицата им, сега те узнаха най-последно, какво собствено става.

Макинтош отново долепи микрофона до шлема си и отговори: „Той вече ни настигна. Тук няма нито пещера, нито друго прикритие в радиус от четиридесет мили. Колко време, по вашите сведения, ще продължава този поток...“

В този миг се раздаде оглушителен взрив, блясна ослепителен огън, нещо тежко притисна комбинезоните им и сякаш полепна по тях. Фоулер и Макинтош напразно се мъчеха да се справят с обвилата ги мека маса. Макинтош беше изтървал микрофона и безпомощно махаше ръце. Фоулер, коленичил, правеше отчаяни усилия да смъкне от себе си отвратителната маса. Двамата се бореха слепешката — меката, душеща ги маса ги беше потопила в пълен мрак.

Внезапно Макинтош почувствува как нещо го сграбчи за глезена и яростно ритна с крак. Усети как кракът му се удари в някакъв твърд предмет, който се търколи от неговия удар, после отново се върна и го повали на пода. Ръцете му бяха затънали в отвратителното вещество, но той се мъчеше да отхвърли твърдия предмет. Изведнъж напипа през мекия слой познатите очертания на шлема и разбра, че се е сражавал с Фоулер.

— Мак, това съм аз. Куполът е пробит и се е срутил върху вас. Ти чуваш ли ме?

— Да — отговори Макинтош, поемайки въздух с уста. — Но аз не разбирам какво става. Ти цял ли си?

— Да. Трябва да се измъкнем оттук. Нека се движим близо един до друг, докато намерим въздушната камера. Да вървим!

Те запълзяха един до друг, разгребвайки пред себе си тежките блокове от оловната пластмаса. Когато се натъкнаха на чертожната маса, разбраха накъде да се движат по-нататък. През безполезната вече въздушна камера изпълзяха навън и погледнаха купола.

Тежко чувство на обреченост сви сърцата им. Те бяха така самотни в този вкаменен, човеконенавистен свят. Двамата стояха ръка за ръка със смъртта.

Макинтош въздъхна дълбоко. Погледът му попадна на антената.

— Ще извикаме Земята и ще съобщим какво ни се случи — каза той. — Ние разговаряхме с тях в момента, когато стана катастрофата.

Фоулер мълчаливо тръгна след него към сандъка, който стоеше до шейната, и гледаше как Макинтош извади от там запасния микрофон и приемник.

„Лунната станция вика космическата станция. Минавам на приемане.“

След пет секунди се зачу глас.

„Полярната станция вика лунната станция. Какво се случи? Живи ли сте?“

„Да. Метеор проби купола. Ние се измъкнахме от него. Минавам на приемане.“

Изминаха повече от пет секунди, преди отново да се чуе гласът, спокоен, но по-напрегнат.

„Ще можете ли да го поправите?“

„Трудно е да се каже. Ще разгледаме разрушенията и скоро ще ви извикаме пак.“

Повредата беше доста голяма, но те знаеха, че не могат да очакват помощ. Когато се свързаха отново със Земята и съобщиха, че ще могат сами да поправят купола, по гласа на радиста разбраха каква радост предизвика тази вест.

— А какво става с метеоритите? — попита той.

Фоулер и Макинтош се заоглеждаха — те бяха съвсем забравили за метеоритите. На фона на сивите и черни сенки ясно се открояваха струйки лунен прах.

— Все още падат — каза Фоулер. — По-късно ще ви извикаме пак.

Те седнаха на развалините. Цялата страна преживяваше катастрофата заедно с тях. Всички се безпокояха за двамата души там на Луната, така самотни всред купчината развалини, под дъжда от невидими космически метеорити, падащи с невероятна скорост.

Така седяха, тихо и безмълвно. Най-лекото докосване на космическо камъче, даже само по ръката или крака — и човешкият живот би угаснал. Сърцата им биеха силно, бързо, както безумец бие барабан.

— Мак!

— Да?

— Защо седим тук? Защо не поправяме купола?

— А ако отново го улучи?

— Да, но те могат да попаднат в него независимо от това дали е разрушен или цял. Поне да запустим тези дупки. Тогава ще ни бъде по-леко при второ попадение.

Макинтош се надигна. Фоулер също стана. Изведнъж той видя как на лявото рамо на Макинтош пламна ярка огнена точка, Фоулер се хвърли към него и притисна ръка върху мястото, където видя искрата. С тежестта на тялото си той повали Макинтош, притисна се към него, без да сменя ръка от рамото му.

— Мак — произнесе Фоулер, — чуваш ли ме?

— Прекрасно те чувам. Какво има? Изплаши ме до смърт.

— В теб попадна метеор. В лявото ти рамо. Комбинезонът ти навярно е пробит. Аз държа ръката си на мястото.

— Нищо не съм почувствувал, Дон. Не може да има дупка, иначе бих усетил как излиза въздухът. Погледни.

Фоулер, без да сваля ръка от рамото на Макинтош, запали електрическото си фенерче. Отначало нищо не забеляза, после видя на блестящата повърхност на комбинезона съвсем мъничко петънце, по-малко от главичката на карфица.

— Изглежда, метеорът е бил по-малък и от песъчинка. Никаква повреда.

— Прекрасно. А сега на работа!

След като свършиха поправката, двамата отново се огледаха наоколо. Дълго и напрегнато се вглеждаха в лунния пейзаж. Вече никъде не се виждаха всяващите ужас фонтани. Потокът от метеори беше престанал.

Сега куполът беше така здрав както и преди. Макинтош провери клапата на въздушния балон и пусна въздуха. Фоулер отвори вентила и куполът започна да се пълни с въздух. Те внимателно следяха няма ли да се появят контролните бели струйчици, които биха показали, че има изтичане. Нямаше струйки. След половин час куполът беше напълнен с въздух. Фоулер и Макинтош влязоха заедно през въздушната камера. Провериха измервателните прибори. Всичко беше в ред. Куполът вече беше започнал да се затопля. Скоро свалиха и комбинезоните си.

Радиоапаратът все още беше включен. Фоулер извика Земята и съобщи, че при тях всичко е благополучно. Гласът на радиста звучеше топло и дружески, той ги поздрави с успешната работа и им предаде поздравите на всички хора от Земята. Извести ги също, че корабът със смяната лети точно по разписание.

Пиха чай. Спаха дълго и неспокойно. А след това се хванаха за работа. И ето на запад нежно се посребриха върховете на планините. Изгряваше Слънцето.

Но това не ги радваше. Сега те на нищо не реагираха: нощ или ден, светлосиви или тъмносиви тонове — каква разлика?

На втория земен ден откакто изгря Слънцето, те разговаряха по радиото с приближаващия се космически кораб и се застяха за отлитането. Всичко почистиха, подредиха. Последната им работа беше да сварят чая и да го наляят в термоса, за да го запазят топъл за тези, които щяха да ги сменят.

Облякоха комбинезоните — за последен път на Луната — и заедно излязоха от въздушната камера, за да следят как малкото пламъче на черното небе става все по-голямо и по-голямо.

Най-после корабът се прилуни. Фоулер и Макинтош, без да бързат, се отправеха към него. Отвори се страничната врата и две фигури в космически костюми се запускаха тромаво по подвижната стълба. Преди още да се огледат, Макинтош ги повика:

— Насам! Куполът е насам.

Четиримата се приближиха един към друг и шумно се ръкуваха. Фоулер каза:

— Ето купола, вижда се оттук — и посочи с ръка към постройката. — Оставили сме ви топъл чай. Местността е мъчно проходима, няколко дни бъдете предпазливи. Желаем ви успех.

Отново си стиснаха ръце. Новопристигналите се запътиха към купола, а Фоулер и Макинтош се приближиха до кораба и без да се оглеждат, се качиха на борда. Свалиха космическите си костюми, изтегнаха се на леглата и викнаха по вътрешния телефон: „О кей!“

— Ест! — отвърна пилотът от своето помещение. — Добре дошли. Пригответе се за полета.

След миг почувствуваха как бързо се увеличава скоростта. Но после тя започна да намалява и те заспаха. През по-голямата част от петдневното им пътуване те спаха.

Корабът пристигна в космическата станция, Фоулер и Макинтош се прехвърлиха в ракета за близки съобщения и бързо започнаха да се спускат към Земята.

Телевизионните камери първи уловиха кораба. Хората край телевизорите напрегнато се вглеждаха в екрана. Те с вълнение наблюдаваха как корабът се плъзна по пясъка, спря и как постепенно се разсея вдигналият се облак прах.

Най-после в средната част се разтвори врата и в нея се появиха двамата. Те се спряха на вратата. Телевизионната камера даде в едър план само лицата на Фоулер и Макинтош и цялата страна ги видя.

Сега очите им бяха други. Мрежа от ситни дълбоки бръчици в ъгълчетата на очите — двамата изглеждаха по-възрастни за годините си. Погледът им като че ли беше самовгълбен. Това беше отсъстващ поглед, неотразим, пълен с някаква дяволска мощ, макар и да принадлежеше само на човек.

ДМИТРИЙ БИЛЕНКИН ВИДИМАТА ТЪМНИНА

Направих, разбира се, голяма глупост, че в тази късна октомврийска вечер тръгнах от станцията към дачата на Вова Минаев не по шосето, което заобикаляше, а направо през картофеното поле.

Щом светлините на станцията се скриха зад възвишението, аз се озовах в пълен мрак. След стотина крачки разбрах, че съм се отклонил от пътеката. За да я намеря, дори заопипвах с ръце земята, но не открих нищо друго, освен гнили картофени стъбла и листа.

В далечината пред мен през клоните на рядката гора блещукаха лампите на селището. Не ми оставаше нищо друго, освен да вървя направо към тях. Движех се без да виждам къде стъпват краката ми и те хлътваха в рововете, затъваха в рохкавата почва, подхлъзваха се, спъваха се в лехите.

Неочаквано някъде встрани от мрака се чу мъжки глас:

— Защо се измъчвате, когато наблизко има удобна пътечка?

— Не за удоволствие, разбира се! Вместо да задавате такива въпроси, по-добре ми кажете как да изляза на пътеката.

Направих крачка вляво и цопнах в яма, на дъното на която имаше вода.

— Ах, боже мой! — затревожи се човекът. — Стойте: по-добре аз да ви превода.

След минута край мен смътно се откри дълга фигура. Човекът предпазливо ме хвана за ръкава и ние тръгнахме. Но буквално след няколко крачки аз се подхлъзнах и едва не съборих спътника си.

— Знаете ли какво — нерешително каза той, — изглежда, най-добре ще е да ви дам очилата. Само че...

— Какво могат да помогнат тук очила? — учудих се аз.

— Това не са обикновени очила. Те дават възможност да се вижда и нощем. Сега ще ви ги сложа, само не пипайте нищо.

— Добре — отговорих аз, леко заинтригуван.

Тежък, но гъвкав металически обръч обхвана главата ми. Пръстите на непознатия закрепиха на носа ми рамката и очите ми се оказаха плътно затворени.

— Сега замижете — каза непознатият. — Това, което ще видите в първия момент, вероятно малко ще ви поразии. Но не се безпокойте, по пътя всичко ще ви обясня.

Непознатият щракна край слепоочието ми някакво лостче и каза:
— Можете да гледате.

Боже мой! Къде попаднах?! Бях пренесен в някакъв фантастичен свят, великолепен, но мрачен. Тъмнината беше изчезнала. Наоколо всичко изглеждаше обляно в светещи бои. Направо пред мен се простираше пламтящо поле, което към хоризонта тъмнееше като окислена мед. Там, като от забити в земята свещи, се издигаха неподвижни езичета на жълти пламъци.

Пъстри пурпурни светкавици прорязваха небето, потрепващо от светлините на буреносни облаци. От тях по полето около възвишенията се движеха двуцветни сенки. Погледнах под краката си и се изплаших. Под мен имаше вода, която в дълбочините трептеше от мътни, медночервени вихри. Уплахата ми се увеличи, когато се огледах. До мен стоеше човешка фигура със закопчано догоре кафеникаво палто. На нажеженото почти до бяло лице като зловещи въглени горяха очите.

„Аз полудявам!“ — мярна се ужасна мисъл. От страх обхванах с ръце главата си.

— По-внимателно! — предупреждаващо завика фигурата и към лицето ми се протегна кървавочервена ръка.

Но беше късно: бях натиснал нещо по очилата и всичко около мен се завъртя в главозамайващ вихър. Като буря се изви хаосът от мъгливи светещи кръгове, кълба, петна,менящи ежесекундно форма, очертания и цвят.

Инстинктивно вдигнах ръка, да се запазя от летящия право към лицето ми огнен облак. Ръката си не видях. Тялото ми беше изчезнало! По-точно се бе превърнало в някаква неясна очертана маса, сякаш изтъкана от пара. За миг ми се стори, че съм умрял, но мисълта ми още продължаваше да съществува в някакъв ефирен свят.

Изведнъж ослепителен лъч проряза етера. Хукнах като луд. Отнякъде, из пустотата се носеше отчаян вопъл: „Стойте! Стойте!...“

Тичах, като се задъхвах, спъвах се, падах, без да имам сили нито да разкъсам светлинния хаос, нито да се спра. Всъщност, тичаше моето тяло, останало в предишния веществен свят. То чувстваше болка, когато клони шибаша лицето му, чуваше отдалечаващия се тропот от нечии крака.

Най-после загубих съзнание.

Студът ме накара да дойда на себе си. Лежах на земята, усещах по бузата си мократа трева. Болеше ме глава. Без да отварям очи, напипах очилата. Те обхващаха тила ми с дебел обръч, който към слепоочията преминаваше в ръбеста маска, закриваща очите. Точно срещу очите имаше гладки продълговати издатини.

„Първото, което трябва да направя, е да се отърва от очилата“ — помислих аз.

Страхувайки се от нови неприятности, зажумях силно и занатисках всички издатини, напомнящи, макар и слабо, копче или ключ.

Едва натиснах някакво лостче и обръчът се разтвори. Свалих очилата. Наоколо, както и преди, беше тъмнина, непрогледна над земята, слабо светлееща към небето.

Станах. Сега, когато под краката си усетих отново старата мила чернееща земя, най-после съобразих, че нищо свръхестествено не се беше случило с мен, а очилата очевидно по някакъв непонятен начин са променяли попадащите в очите ми светлинни вълни. Поиска ми се отново да сложа очилата. Увереността, че мога всяка секунда да ги сваля, ми придаваше смелост.

Още щом сложих очилата — за това беше достатъчно само да съединя краищата на обръча — и всичко наоколо отново вихрено се завъртя.

Направих няколко крачки. Но вихрите не се измениха, сякаш стоях на едно място. Танцът на светлините бе удивително еднообразен. Когато ми омръзна, в желанието си да получа нови усещания, натиснах лостчето, което се намираще отдясно край слепоочието. Картината в миг се измени. Отново пламнаха езиците на свещите, само че сега те бяха по-близо, горяха по-ярко и не се сливаха както първия път. Сякаш от огнени стъбла растяха оплетените нишки на застинали криви светкавици.

„Като дърво“ — помислих, озъртайки се. И веднага съобразих, че това е наистина дърво. Ето стъблото. Гънките на кората се открояваха като тъмни причудливи рисунки и му придаваха обемност. Клоните леко се полюляваха от слабия полъх на вятъра и създаваха илюзия за златни змийски езици.

И така, аз се оказах притежател на един съвсем изумителен и непонятен уред. Но къде беше собственикът на очилата! Как да го намеря? След като обмислих положението, реших, че най-добре ще е да се отбия при Минаев, да почистя дрехите си, а после да търся непознатия.

Включих „Светеция свят“ — това ми даваше възможност да виждам околните предмети, макар и в непривична светлина, но все пак в познати очертания. Възвишението беше наблизо.

Когато се озовах на върха му, замрях от възхищение. Всред гъсталака от дървета, като из клада се възвишаваше зданието на църквата, което приличаше на нажежен каменен блок. Разперените клони, като пламтящи езици, лижеха тъмночервените матови стени.

Църквата ми беше позната. Тя се намираще в покрайнините на селището, на половин километър от дачата на Минаев.

Спуснах се от възвишението и се запътих към къщите, които в рамката от дърветата-факли приличаха на разноцветни китайски фенери, разположени в две редици по протежение на улицата.

Намерих дачата на Минаев, влязох в неосветеното антре и натиснах копчето на звънеца.

— Кой е там? — зачу се гласът на Вова.

— Аз съм.

— А... Сега ще отворя и ще запаля осветлението.

— Осветлението? Защо? Тук е много светло — отговорих със смях.

— Тоест, как светло? — учуди се Вова, отключвайки вратата. — Тъмно е като в рог.

Той щракна копчето.

Светлината от седемдесетватовата крушка ме заслепи. Инстинктивно разперих ръце и пипнешком тръгнах напред.

— Какво ти е? — чух сподавения му глас.

— Как какво? — удивих се аз. — Нищо.

— Но все пак... Целият си в кал... И после, защо си сложил тази маска?

— Кал? — огледах края на палтото си. — Нима това е кал? Това са светещи късове звездна материя, слепецо! А маската... О, това не е маска, а очила, магически очила, с тях виждаш същността на нещата. Изключи, моля ти се, осветлението в стаята. Тук е прекалено светло.

— Ти... ти здрав ли си?

Вместо отговор загадъчно изрекох:

— Пред теб е императорът на „Светеция свят“ и великият княз на „Танцуващия светлинен етер“, а ти, невиждащо нищожество, ми дрънкаш за някакво си здраве!

Зад себе си чух шум от бързо хлопване на врата.

Напипах ключа на лампата (обстановката в стаята ми бе добре позната) и изключих осветлението. Седнах в креслото, изтегнах с облекчение изморените си крака и започнах с любопитство да разглеждам познатите предмети из стаята в новия им вид.

Стените бяха като че ли облицовани с тъмен кехлибар. Таванът напомняше небе при залез. Розовата мастилница на светло вишневата маса беше напълнена със златна вода.

Преместих лостчето на очилата. Стените на стаята се замъглиха и отлетяха в безкрая. Отново закръжи светлинният етер.

Вратата се пооткрехна. Превключих лостчето и видях на прага Вова. Мършавата му фигура, изразяваща объркване и страх, ми се стори комична. Засмях се.

Вова трепна и изчезна. Но на мен вече ми омръзна да се шегувам. Време беше да почистя дрехите си и да похапна. Все още, без да свалям очилата, влязох в съседната стая и зажумях от непоносимо ярката светлина. Изведнъж някой здраво ме хвана за ръцете.

— Що за шега?! — извиках аз.

— Спокойно, спокойно — чух гласа на един от тези, чиито неясни фигури се мяркаха в околната светлинна мъгла.

Измъкнаха ме от стаята. Напразно виках за помощ.

На улицата, най-после, разгледах противниците си. Те бяха трима. По ръкавите на халатите им видях кръстове. Кръст имаше също и на вратата на автомобила. Зад автомобила се криеше изплашеният Минаев.

— Стойте! — закрещях аз, като разбрах, че съм станал жертва на мнителността на приятеля си. — Аз не съм луд!

Но санитарите не ме слушаха. Третият, очевидно, лекар, говореше на Минаев:

— Според мен, вашият приятел има (следваше някакъв латински термин). Правилно постъпихте, че ни позвънихте.

Но ненадейно пред лекаря застана дългата фигура на моя непознат с кафеникавото палто.

— Аз съм инженер Сизов — викаше непознатият, като размахваше пред лицето на слияния лекар някакъв лист. — Да не сте посмели да го задържите! Той провежда отговорен опит по трансформация на светлинните лъчи.

След час заедно със Сизов и Минаев, който все още се усмихваше сконфузено, седяхме на чаша чай. Сизов пушеше и със замечтана усмивка ни разказваше историята на едно от най-интересните открития.

— Вие, разбира се, знаете — говореше той, — че от целия спектър на електромагнитните трептения човешкото око възприема само тясната област на светлинните лъчи. Късовълновите лъчи — ултравиолетови, рентгенови, космически, както и дълговълновите — инфрачервени и радиовълните сякаш не съществуват за зрението. Съвременната техника наистина по косвен път прави видими някои от тях. Така нашата риза, ако е направена от някои видове изкуствена коприна, ще ви даде възможност да се запознаете с ултравиолетовите излъчвания: под действието на концентриран сноп лъчи тя ще засвети в светлосиньо. Екран, покрит с цинков сулфат, когато пламне в зелено, говори, че има рентгенови излъчвания. И така нататък.

Преди пет години на института, където работя като главен инженер, възложиха да подобри конструкцията на съществуващите типове „нощни бинокли“.

Ние виждаме околните предмети само защото те отразяват светлината. Залязването на слънцето означава за нас настъпване на тъмнината. Но който мисли, че с настъпване на нощта угасва всяка светлина, греша. Камъкът, дървото, металът — всички тези вещества светят и светят различно. Те изпращат в пространството дълговълнови инфрачервени лъчи, стоящи в спектъра непосредствено зад червената му част. Наричат ги още топлинни лъчи.

Колкото е по-висока температурата на едно тяло, толкова инфраизлъчването е по-силно. В спектъра на обикновената електрическа крушка например видимата светлина съставлява само пет процента. Останалите деветдесет и пет се падат на инфрачервените лъчи. Именно те нажежават стъкления балон така, че не може да се докосне.

Случвало ли ви се е да наблюдавате изстиване на разтопен чугун? При температура над 1200 градуса той е ослепително бял. Охлаждайки се, металът става последователно жълт, оранжев, червен, най-после черен. Но епитетът „черен“ е неточен. Металът приема не черен, а инфрачервен цвят. Този цвят, както и всеки друг видим, има много нюанси.

„Нощните бинокли“ с помощта на електронно-оптически трансформации дават възможност да се вижда инфрачервената светлина. С такъв бинокъл летецът може да разгледа обвита в нощна мъгла местност. Но всички съществуващи досега видове нощни бинокли бяха несъвършени. Те „виждат“ много по-лошо, отколкото човешкото око през деня. Особено лошо те различават студените предмети, които излъчват слаба инфрасветлина.

Инженерът постави ръцете си върху покривката. Пръстите на дясната му ръка бяха изпъстрени със ситни бели драскотини.

— Полупроводниците — продължаваше той — сега извършват в техниката революция. Успехите в тази област направиха възможно създаването на очилата, от които вие така нещастно се възползвахте.

Ние установихме, че пластинка от чист силиций, обработена по повърхността с парите на редкия елемент скандий, е изключително чувствителна към диапазона на дълговълновите електромагнитни излъчвания. Даже онова нищожно количество инфрасветлина, което дава ледът, предизвиква на границата на слоя „чист силиций — силиций + скандий“ незначителен, но напълно уловим електрически ток. Такава полупроводникова пластинка се оказа вълшебно око, с което може да се гледа как светят „тъмните“ тела. С помощта на каскадният усилвател и плоската електронно-лъчева тръба изображението на предметите, получено от полупроводника и трансформирано в електрически сигнали, ние прожектирахме на светещ екран, създадохме нещо като съвсем малък цветен телевизор.

— Извинете — прекъснах го аз, — „Светецият свят“ това е светът на инфрачервената светлина. А „Светът на танцуващия светлинен етер“, ако ми позволите така да го нарека?

— Инфралъчите граничат с радиовълните в спектъра на електромагнитните трептения. Признавам, че за нас тогава беше съвсем неочаквано явление способността на силициево-скандиевите пластинки да „виждат“ освен инфрачервената светлина още и радиовълните.

— Така светлинната буря, в която аз попаднах...

— Вие сте виждали радиовълните.

— А лъчът, който толкова ме изплаши?

— Вероятно сте попаднали в зоната на насочената радиолиния Москва — Рязан.

— Е, всичко е добре, щом свършва добре — аз побързах да върна разговора на предишната тема.

— Какви са тези белези по пръстите ви?

— Веществен спомен за малките препятствия при създаването на очилата.

— Очилата, вероятно, ще имат голямо практическо значение?

— Те позволяват да се вижда нощем не по-зле, отколкото денем. Вие вече имахте случай да се убедите. Но освен това... Ето вчера получих писмо от Кримската астрофизическа обсерватория, където сега се изпробва нашият уред. Помните ли какво ви каза за лампичката? Като прави невидимия свят видим, уредът усилва десеторно яркостта на звездите. Освен това той заставя да „пламнат“ инфрачервените звезди. Астрономите пишат, че с помощта на нашия апарат успели да фотографират планетната система на Сириус. Както виждате, това е второто му практическо приложение. Какво ще бъде третото? Ние, инженерите, сме предпазливи. Затова на въпроса за практическото приложение на възможността да „вижда“ радиовълните, ще отговоря: „Тя несъмнено ще бъде използвана.“

СТАНИСЛАВ ЛЕМ

СЪЩЕСТВУВАТЕ ЛИ ВИЕ, МИСТЪР ДЖОНС?

СЪДИЯТА: Съдът пристъпва към разглеждане на делото, заведено от „Кибернетико кърпани“ срещу Хари Джонс. Страните явили ли са се?

АДВОКАТЪТ: Да, господни съдия.

СЪДИЯТА: Вие сте повереник на...?

АДВОКАТЪТ: Аз съм юрисконсулт на фирмата „Кибернетико кърпани“, господин съдия.

СЪДИЯТА: А къде е ответникът?

ДЖОНС: Тук съм, господин съдия.

СЪДИЯТА: Бихте ли разказали биографията си?

ДЖОНС: С удоволствие, господин съдия. Наричам се Хари Джонс, роден съм на шести април хиляда деветстотин и седемнадесета година в Ню Йорк.

АДВОКАТЪТ: Във връзка с делото, господин съдия. Ответникът лъже: той въобще не се е родил.

ДЖОНС: Моля ви се, ето удостоверението ми за раждане. А в залата присъствува и брат ми, който...

АДВОКАТЪТ: Това удостоверение за раждане не е ваше, а споменатото лице не ви е брат.

ДЖОНС: А чий е тогава? Да не би да е ваш?

СЪДИЯТА: Дръжете се по-спокойно. Господин юрисконсулт, една минутка. И тъй, мистер Джонс?

ДЖОНС: Баща ми, Лексингтън Джонс, царство му небесно, беше собственик на авторемонтна работилница и от него аз наследих страстта към автомобилизма. Когато навърших седемнадесет години, а първи път взех участие в автомобилни надбягвания. Оттогава осемдесет и седем пъти съм стартирал като професионалист,

шестнадесет пъти заемах първото място, двадесет и един пъти — второто...

СЪДИЯТА: Благодаря ви, но тези подробности нямат отношение към делото.

ДЖОНС: ... три златни купи, три златни купи...

СЪДИЯТА: Вече казах: благодаря.

ДЖОНС: И сребърен венец.

ПРЕДСЕДАТЕЛЯТ НА „КИБЕРНЕТИКС КЪМПАНИ“
ДОНОВАН: Чувате ли, той вече засече!

ДЖОНС: Ще има много да чакате.

СЪДИЯТА: Успокойте се! Имате ли адвокат?

ДЖОНС: Не, сам ще се защитавам. Делото ми е чисто като сълза.

СЪДИЯТА: Известни ли ви са претенциите, предявени срещу вас от „Кибернетикс къмпани“?

ДЖОНС: Известни ми са. Аз съм жертва на безчестни машинации на подли акули...

СЪДИЯТА: Благодаря ви. Господин юрисконсулт Дженкинс, бихте ли изложили на съда същността на иска?

АДВОКАТЪТ: Да, господин съдия. Преди две години при автомобилното надбягване при Чикаго с ответника се случи нещастие и той загуби единия си крак. Тогава той се обърна към нашата фирма. Както ви е известно, „Кибернетикс къмпани“ произвежда ръчни и крачни протези, изкуствени бъбреци, сърца и други заместващи устройства. Ответникът получи на изплащане протеза на ляв крак и заплати първата вноска. След четири месеца той отново се обърна към нас и този път си поръча две ръчни протези, протеза на гръден кош и на шия.

ДЖОНС: Глупости! Шията — през пролетта, след надбягванията в планините.

СЪДИЯТА: Моля не прекъсвайте.

АДВОКАТЪТ: След тази втора поръчка дългът на ответника към фирмата достигна две хиляди деветстотин шестдесет и седем долара. Пет месеца по-късно към нас се обърна от името на ответника брат му. Ответникът тогава се намираше в болницата Монте-Роза край Ню Йорк. В изпълнение на новата поръчка фирмата постави на ответника срещу внесено капаро редица протези, подробният опис на които е

приложен към делото. Моля обърнете внимание, там е посочен електронен мозък марка „Гениак“ — на стойност двадесет и шест хиляди и петстотин долара, с който бе заменено едното полукълбо от главния мозък на ответника. Обръщам вниманието на уважаемия съд върху факта, че ответникът си поръча луксозен модел „Гениак“, със стоманени лампи, със специална апаратура за цветни сънища, с филтър, отстраняващ неприятностите и със заглушител на огорченията, макар че всичко това явно надвишаваше финансовите му възможности.

ДЖОНС: Вие, разбира се, бихте искали сега да се влача с вашия долнокачествен сериен мозък!

СЪДИЯТА: По-спокойно, господа, по-спокойно!

АДВОКАТЪТ: За това, че ответникът е действувал съзнателно със злостен умисъл, без да има намерение да заплати на фирмата получените части, свидетелствува също така и фактът, че той си поръча при нас не обикновена ръчна протеза, а специална, с монтиран в нея швейцарски часовник с осемнадесет камъка марка „Шафхаузен“. Когато дългът на ответника достигна двадесет и девет хиляди осемстотин шестдесет и три долара, ние заведохме иск за връщане на всички получени от ответника протези. Но щатският съд отхвърли исканите, като се мотивира, че ако се изземат от ответника протезите, това би означавало да се прекрати по-нататъшното му съществуване, тъй като по това време от предишния мистър Джонс беше останало само едното полукълбо на главния му мозък.

ДЖОНС: Как така от „предишния Джонс“?! На тебе, канцеларски плъх, фирмата да не би да ти плаща премии за измисляне на прякори?

СЪДИЯТА: Успокойте се, мистър Джонс, ако продължавате да оскърбявате ищеца, ще бъда принуден да ви глобя.

ДЖОНС: Не аз, а той ме оскърбява!

АДВОКАТЪТ: И ето, ответникът — затънал до гуша в дългове и съставен от главата до краката от протези на „Кибернетикс къмпани“, публично хули изделията на нашата фирма, която е проявявала към него толкова съчувствие и е изпълнявала незабавно всички негови поръчки. Но това не му попречи след три месеца отново да се обърне към нас. Той се оплакваше от неразположение и общо разстройство, произтичащо, както установиха нашите експерти, от това, че

собственото му полукълбо на главния мозък се чувствуваше зле в новото, тъй да се каже, протезно обкръжение.

Ръководена от хуманни чувства, нашата фирма и този път удовлетвори молбата му и се съгласи напълно да гениакизира ответника, тоест да замени собствената му стара част от мозъка с втори еднотипен апарат марка „Гениак“. Като гаранция за тази нова поръчка ответникът даде на фирмата полица на сума двадесет и шест хиляди деветстотин и петдесет долара, от които до ден днешен той е изплатил само двеста тридесет и два долара и осемнадесет цента. Като взема предвид създалото се положение... Господин съдия, ответникът умишлено ми пречи да говоря, заглушавайки думите ми с някакво съскане, тракане, стържене. Моля, направете му предупреждение!

СЪДИЯТА: Мистер Джонс...

ДЖОНС: Не съм аз. Това е моят „Гениак“. Той винаги се държи така, щом започна да мисля интензивно. Според вас, аз ли трябва да отговарям за производството на „Кибернетикс къмпани“? Моля, господин съдия, направете забележка на председателя на дружеството Донован за продажбата на бракувани изделия.

АДВОКАТЪТ: Като взема предвид стеклите се обстоятелства, нашето дружество се обръща към съда с искане да му се присъди правото на собственост върху произведения от него и присъстващ тук в залата на съда самозван комплекс от протези, който незаконно се представя за Хари Джонс.

ДЖОНС: Какво нахалство! А къде е според вас Джонс, щом като не е тук?

АДВОКАТЪТ: Тук в залата няма никакъв Джонс. Тленните останки на известния състезател лежат по различните автостради на Америка. Така, съдебното решение, произнесено в наша полза, не ще нанесе щета на никакво физическо лице, тъй като дружеството ще получи това, което законно му принадлежи — от найлоновата обвивка до най-дребното винтче!

ДЖОНС: Да имат да вземат! Те искат да ме разглобят на части, на протези!

ПРЕДСЕДАТЕЛЯТ НА ДРУЖЕСТВОТО ДОНОВАН: Не е ваша работа, как ще постъпим със собствеността си!

СЪДИЯТА: Господин председател, моля дръжете се по-спокойно. Благодаря ви, господин юрисконсулт. Вие искате ли нещо да кажете,

мистер Джонс?

АДВОКАТЪТ: Господин съдия, във връзка с делото искам още да забележа, че ответникът всъщност не е ответник, а само един предмет, който се е самопровъзгласил, че принадлежи на самия себе си. Всъщност доколкото той не е живо...

ДЖОНС: Я ела по-близо към мен, тогава ще се убедиш, жив ли съм или не.

СЪДИЯТА: Да... хм, това е действително твърде, твърде странен случай. Хм... Господин юрисконсулт, въпроса относно това дали съществува или не съществува ответникът, временно отлагам до произнасяне на решението. В противен случай това би затруднило разглеждането на делото. Давам ви думата, мистер Джонс.

ДЖОНС: Уважаеми господин съдия и вие граждани на Щатите, които сте свидетели на гнусните опити на могъщия концерн, насочени да унищожат свободната, мислеща индивидуалност...

СЪДИЯТА: Обръщайте се само към съда. Не сте на митинг.

ДЖОНС: Добре, господин съдия. Ето как стои работата: аз действително получих от „Кибернетикс къмпани“ няколко протези...

ПРЕДСЕДАТЕЛЯТ НА ДРУЖЕСТВОТО ДОНОВАН: Няколко протези! Хубава работа!

ДЖОНС: Моля уважаемия съд да застави този господин да се държи прилично. И така, аз придобих тези протези. Няма да засягам въпроса за качеството им. Не ще говоря и за това, че когато ходя, седя, ям или спя, в главата ми през цялото време така бръмчи, че бях принуден да се преместя в отделна стая, тъй като нощем будех брат си. Да не говоря пък за това, че по вина на тези прехвалени „Гениаци“, които не са нищо друго, освен направени от отпадъци изчислителни машини, не мога да се отърва от манията за смятане и съм принуден непрекъснато да броя оградите и котките, стълбовете и хората по улицата и бог знае още що.

Няма да се разпростирам надълго и нашироко. Мога да кажа само, че имах намерение честно да изплатя всичко, което дължах, но пари аз мога да припечеля само ако успея да получа някоя награда в надбягванията. А напоследък просто не ми вървеше, настроението ми беше потиснато, сякаш бях без глава и...

АДВОКАТЪТ: Ответникът сам признава, че е без глава! Моля съдът да обърне внимание на това.

ДЖОНС: Не ме прекъсвайте! Казах го в преносен смисъл. Бях се съвсем объркал, започнах да играя на борсата, губех и бях принуден да правя все нови и нови дългове. Освен това, чувствавах се много зле. В левия ми крак през цялото време нещо ужасно ме болеше, в очите ми святкаха искри, преследваха ме все някакви идиотски сънища за машини: шевни, за чорапи, трикотажни. И както бях така отпаднал и едва се държах на краката си, дружеството започна да ме влачи по съдилищата. Името ми започна да се появява по вестниците и, в резултат на злостната клевета, църковната община на методистите — аз съм методист, господин съдия — затвори пред мен вратите на божия храм.

АДВОКАТЪТ: Вие се оплаквате от това? Може би вярвате в задгробния живот?

ДЖОНС: Вярвам. Вас какво вя засяга?

АДВОКАТЪТ: Ето какво: та мистър Хари Джонс сега живее задгробния си живот, а вие сте един обикновен узурпатор!

ДЖОНС: Подбирайте си думите!

СЪДИЯТА: Моля страните да се държат по-спокойно.

ДЖОНС: Уважаеми господин съдия, когато бях в такова тежко положение, дружеството предяви срещу мен иск, но безсъвестните му претенции бяха отхвърлени от щатския съд. Тогава към мен се обърна някакъв подозрителен тип, някой си Гоас, изпратен от председателя Донован. Аз нищо не знаех за това. Този Гоас се представи като електротехник и ми каза, че ако искам да се избавя от болките в крака и искрите в очите, има само едно средство: да разреши напълно да ме гениаклизират. В състоянието, в което се намирах тогава (за автомобилни надбягвания не можех и да мисля), нима имах друг избор? Уважаеми господин съдия, аз се съгласих и на другия ден Гоас ме заведе в монтажния цех на „Кибернетикс“...

СЪДИЯТА: Значи, ви извадиха...

ДЖОНС: Да, разбира се.

СЪДИЯТА: И вместо това ви поставиха...

ДЖОНС: Да, естествено. Само че тогава аз не разбирах, защо те така охотно направиха това, и то на много изгодни условия, на дългосрочно изплащане. Сега всичко ми е ясно! Те са искали, уважаеми господин съдия, да ме лишат от моето собствено полукълбо! Нали преди това съдът отхвърли иска им на основание, че нещастното

късче от моята стара глава не би могло самостоятелно да съществува, ако му отнемеха всичко останало! Ето защо те решили да се възползват от моята наивност, от отслабената ми вследствие на автомобилните катастрофи воля и изпратили при мен този Гоас, за да се съглася да извадят остатъка от моя мозък и така аз се хванах в хитро поставените им мрежи! За щастие, плановете им се оказаха плитко скроени! Нека уважаемият съд прецени, колко струват доводите им. Те казват, че имат право върху моята личност. На какво основание? Да предположим, че някой купува на кредит хранителни продукти: брашно, захар, месо и тъй нататък, а след известно време бакалинът се обърне към съда с искане да му се признае собствеността върху самия длъжник, тъй като, според медицината, в процеса на обмяната на веществата органите на човешкото тяло постоянно се подменят с нови клетки, образувани от хранителните вещества, и след няколко месеца целият длъжник, всичките му клетки от главата до краката вече ще са изградени от мазнините, белтъците, яйцата, въглеродородите, които му е продал на кредит бакалинът. И аз ви питам, кой съд в света би удовлетворил искането на този бакалин? Нима живеем в Средните векове, когато Шейлок е поискал фунт месо от своя длъжник? А в дадения случай нещата стоят точно така! Аз съм автомобилният състезател Хари Джонс, а не някаква си машина.

ПРЕДСЕДАТЕЛЯТ НА ДРУЖЕСТВОТО ДОНОВАН: Лъжа! Вие сте машина!

ДЖОНС: Така ли? Тогава срещу кого водите делото? На чий адрес беше изпратена призовката? На някаква машина или на мое, на мистер Джонс? Господин съдия, може би вие ще внесете яснота в този въпрос?

СЪДИЯТА: Хм... но... Призовката е адресирана до мистер Хари Джонс, Ню Йорк, четиридесет и четвърто авеню.

ДЖОНС: Чувате ли, мистер Донован? Господин съдия, разрешете ми да задам още един въпрос във връзка с делото: предвиждат ли законите на Съединените щати възможност да се завежда дело срещу машина? Например, може ли тя да бъде призована в съд и да ѝ се предявяват някакви обвинения.

СЪДИЯТА: Но... е... не... Такова нещо законът не предвижда.

ДЖОНС: Тогава делото е съвсем ясно. Или аз съм машина и не може и дума да става за съдебен процес, тъй като машина не може да

бъде страна в съдебен процес, или съм личност, а не машина, но тогава какви права може да има върху мен някаква си там фирма? Може би според тях аз трябва да им стана роб? Мистер Донован, изглежда, иска да стане робовладелец?

ДОНОВАН: Хитро скроено... Да... проявява се нашият „Гениак“... Няма какво да се каже!

ДЖОНС: Не, това няма да го бъде! Уважаеми господин съдия, за методите, прилагани от фирмата, най-добре говори фактът, че когато аз, болен, едва позакърпен, излязох от болницата и отидох на плажа да подишам малко чист въздух, забелязах, че след мен върви тълпа хора. Оказа се, че на гърба ми имало отпечатано клеймо „Направено от «Кибернетикс къмпани»“ и тогава наложи се за моя сметка да го изрежат и на мястото му да поставят кръпка. А сега още ме и преследват! Разбира се, бедният човек винаги е обречен на произвола на богатите, това непрекъснато ми повтаряха моите незабравими родители...

ПРЕДСЕДАТЕЛЯТ НА ДРУЖЕСТВОТО ДОНОВАН: Баща ви и майка ви — това е „Кибернетикс къмпани“.

СЪДИЯТА: Успокойте се, господа! Свършихте ли, мистер Джонс?

ДЖОНС: Не. Настоявам, първо: фирмата да ми изплаща пенсия, тъй като не разполагам със средства за съществуване. Управата на мотоклуба преди месец анулира моя резултат в панамериканските надбягвания, като заяви, че автомобилът ми е бил управляван не от човек, а от „автоматично устройство“. И кой мислите стои в дъното на тази работа? Те! „Кибернетикс къмпани“! Донован изпратил в мотоклуба анонимно клеветническо писмо! Те ми отнеха и последния залък хляб, нека сега да плащат издръжката ми и да ме снабдяват с резервни части! Кой е виновен, че ту на едно, ту на друго място нещо в мен все изгаря!? Не стига това, ами и всекн чиновник на фирмата, да не говорим за акционерите, щом ме срещне, счита за свой свещен дълг да ме оскърбява!

Председателят Донован ми предлагаше доброволно споразумение: искаше да се съглася да им стана рекламен макет и осем часа на ден да стърча в някаква витрина! Когато му заявих, че това е недостойно за един състезател и нека той натъпче самия себе си със своите идеи, Донован отговори, че той вече ме е натъпкал и това му

струвало петдесет и шест хиляди долара. За всички тези оскърбления аз ще подам тъжба в съда. А сега моля почитаемия съд да разпита като свидетел брат ми, тъй като той е запознат подробно с всички обстоятелства по делото.

АДВОКАТЪТ: Господин съдия, протестирам против призоваването на брата на ответника в качеството на свидетел.

СЪДИЯТА: Имате предвид родството им?

АДВОКАТЪТ: И да, и не... Работата е там, че братът на ответника миналата седмица претърпя самолетна катастрофа.

СЪДИЯТА: Разбирам, здравословното състояние не му позволява да се яви в съда.

БРАТЪТ НА ДЖОНС: Мога! Аз съм тук!

АДВОКАТЪТ: Разбира се, че може, но работата е там, че катастрофата завърши за него трагично и по поръчка на съпругата му „Кибернетикс къмпани“ произведе нов брат на ответника.

СЪДИЯТА: Какъв нов?

АДВОКАТЪТ: Нов брат и едновременно съпруг на бившата вдовица.

СЪДИЯТА: Ето каква била работата...

ДЖОНС: И какво от това? Защо брат ми не може да бъде разпитан като свидетел? Нали снаха ми е заплатила в брой за него?

СЪДИЯТА: Моля спокойствие! Предвид на възникналата необходимост от допълнително проучване на обстоятелствата по делото, съдът постановява да се отложи разглеждането...

РИЧИОТИ ЛАДЗЕРО ТАКА ЧОВЕКЪТ ЩЕ СТЬПИ НА ЛУНАТА

Пътуването от Земята до Луната вече излезе от сферата на фантастиката и сега е част от човешките възможности. Тези 3 840 000 км, които разделят нашата планета от нейния спътник, бяха преодоляни от няколко ракети; предстои да се насочат по този път космически кораби с човек на борда. Пригответоленията са почнали отдавна. Стотици инженери и техници проектират и строят всевъзможни капсули, кораби, преосигурени скафандри, помещения за пътниците, резервоарите, инструментите и гигантските дюзи, които ще направят тази очарователна мечта възможна. Започнало е надбягването и срещата ще бъде горе между тайнствените лунни кратери.

Това пътешествие е вече познато почти във всички подробности. Преди да започнат построяването на космическите кораби, учените подготвиха детайл по детайл един „бордови дневник“ за космонавтите. Там се предвиждат всички възможни трудности, които биха възникнали след откъсването от Земята. Тези трудности ще трябва да бъдат победени с помощта на техниката и химията. Много са пречките, но тъкмо за това специално избраните пилоти ще имат на свое разположение най-усъвършенствените инструменти, създадени от лабораториите на най-големите космически заводи в света: най-мощните радиоапарати, специални генератори за кислород, инструменти за търсене на минерали и на газове, транспортни средства, атомни пили с малък формат, измерватели на радиоактивността и десетки други скъпоценни апарати. Те ще осигурят съществуването на човека върху Луната без атмосфера и без вода, ще му помогнат също да създаде първите трайни извънземни бази.

Приема се, че в първия полет ще участвуват трима космонавти, всички със среден ръст. Те ще са следвали курсове по космическа навигация, по динамика на ракетите, по селенография, по електроника, по астрономия, по физика на радиациите и по практическа медицина.

Ще са способни дори да направят операция на свой другар, получил внезапно възпаление на апендисита, както и да приготвят някои основни химически лекарства. Те могат да изпълняват много трудни математически изчисления и да поправят най-сложните инструменти. Те са най-висш израз на техническите способности на човека.

Ето ги в техните свръхосигурени скафандри, в които има фиксиран скрит парашут. Дългото им очакване е завършило, взели са всичките си изпити. Командирът-пилот заема мястото си в лявата част на космическата кабина, прилична на кабината на някоя голяма ракета, до него сядат вторият пилот, а зад раменете му — инженерът учен. Тримата имат три различни задачи, но всеки от тях е способен да върши работата и на другите двама. Те са съсредоточени; напрежението им е умерено, поради дългата тренировка.

Гигантската дюза се запалва и изхвърля огромна опашка от газове. Извършва се откъсването. Сега полетът е вече мълчалив, поради вечното отсъствие на шумове в пространството. Само първата ракета ще пътува към Луната с директен изстрел от Земята. За следващите полети ще се тръгва от помощна станция — спътник на нашата планета. Там хората ще са изпратили (с една серия от изстрелвания, които ще бъдат по-евтини и по-малко трудни) и цистерните с горивото, и материала от подсилен със специална сплав алуминий, хелия за турбокомпресорите, храна във вид на прахове и на пасти, кислорода, азотната киселина и хидразина на ракетите, водата, апаратите за летенето. Една група от техници ще се занимае там с конструкцията на космическия кораб, който трябва да тръгне от станцията-спътник.

Но нашите трима космонавти, които сега се намират в капсулата, са първите хора, тръгнали към Луната. Те са свалили скафандрите, които са ги пазили през време на излитането. Сега започват своя пълен с напрежение работен ден. Температурата във вътрешността на кораба е 20 градуса, като в приятен пролетен ден. Мъжете са по риза и къси гащета; те се движат, като си помагат (поради безтегловността) със специални обувки с магнетични подметки. Скоростта, която превишавала 11 км в секунда, е намалена; сега летят свободно, без метеори.

Един малък коридор свързва кабината на пилотите със секцията за инсталациите. Космонавтите извършват измервания, правят

фотографии, наблюдават небето в екраните, разменят в определени часове лични и технически съобщения с Центъра за космически предавания на Земята (честота от 900–1000 мегахерца). Върху една стена е окачена небесна карта. Тя е приготвена въз основа на многогодишни телескопски наблюдения и на радиофотографските данни, получени от малките лунни сонди, изстреляни досега. Космонавтът-пилот наблюдава постоянно пътя, като го изчислява математически: дори ако инструментите престанат да работят, той във всеки момент знае колко време им остава до прилуняването, тоест до слизането върху спътника.

В космическия кораб не бива да се пуши, нито да се готви: съставът на атмосферата във вътрешността на кабината трябва да се поддържа винаги на едно равнище, иначе животът на космонавтите е в опасност. Термометрите функционират с алкохол, а не с живак. Ръчните часовници не бива да имат фосфоресциращи стрелки. Храната се доставя от една малка табличка, в която са набодени тръбички с концентрирани водорасли, изсушено и витаминизирано месо, със захар и мляко на прах и бутилчици с плодови сокове, кафе и чай.

През време на пътуването (два и половина дни) режимът на борда е най-точно определен: осем часа сън, десет часа работа и шест часа за храна и почивка. Всяко действие изисква силен контрол и забележително усилие, тъй като бива извършено при липса на тежест. Космонавтите почиват един след друг, така че винаги двама са дежурни. Навън през кръглите прозорци гледката е внушителна: Слънцето е един бял горещ диск, звездите са червени, бели, сини и жълти, Земята изглежда като огромна зеленооранжева топка, обвита в синкави пари. А пред космическия кораб свети жълтозеленият глобус на Луната. Тя става все по-голяма. Призрачните ѝ отблясъци с цвета на сярата са получени от светлината на нашата планета.

Преминати са вече и радиоактивните бариери, които образуват двата пояса около Земята (на три хиляди и на двадесет и пет хиляди километра височина). Космонавтите не са изпитали никакво физическо смущение, защитени в своята кабина от специални вещества. Космическият кораб е изминал 321 000 км и пътува със скорост от 2534 км в час. Вече ще наближи моментът, когато ще спре земното притегляне и ще се навлезе в гравитационното поле на Луната, което е

81 пъти по-малко. Ето, корабът преминава тази невидима граница и постепенно ускорява своето падане. Комендантът обръща ракетата, поставя в действие спирачните двигатели и маневрира, за да намери мястото за слизане. Това място е определено още преди тръгването:

Настъпва важен момент. За да избегне прекалено силно сблъскване, водачът на експедицията изхвърля малки тласъци с дюзите и издължава четирите телескопни крака в основата на капсулата. Всеки един от тези крака е независим, много еластичен и способен да се пригоди към всякакъв терен. Изчислено е всичко да стане така, че да не се повредят инструментите и прилуняването става меко, както е предвидено. Космонавтите са облекли вече специалните скафандри, отварят вратичката и виждат, за първи път в историята на човечеството, Луната. Тук няма нито вода, нито вятър, нито облаци, нито дъжд, нито атмосфера: само внушително мълчание покрива равнините и планините, а Земята е там горе, блестяща в черното небе между разноцветните звезди.

Според „бордовия дневник“, космонавтите трябва да започнат с разтоварването на материалите. Студено е, 10 градуса под нулата. Лъчите на Слънцето, падайки към някои изпъкналости, хвърлят извънредно дълги сенки. Равнината, осеяна с малки кратери и цепнатини, има цветове, които се менят непрекъснато — от сиво до червеникаво и черно. Сега хората са сами пред голямата си задача. Те говорят помежду си с радиотелефони, обули са тежки обувки, за да намалят своята лекота. Предвидено е да останат на Луната шест дни и да подготвят първата постоянна база. С помощта на един кран, движен от електрически мотор, те демонтират част от космическия кораб: алуминиевите листове, резервоарите. Някои инструменти се демонтират бързо, защото това е извършвано десетки пъти в центъра за обучение на космонавтите.

Началникът на експедицията се качва върху един малък гъсеничен трактор, движен от електрически мотор (тук поради липсата на кислород бензинов или нафтен мотор не може да работи), и предпазливо изследва околния терен. Помага му вторият пилот, който носи със себе си мощен далекоглед и апарат за измерване на радиоактивността. Крехките силициеви и алуминиеви скали се дробят под натиска на гъсеничните вериги. За ориентация служи компас с жироскоп: обикновеният компас не функционира тук, защото на

Луната липсва и магнитно поле. Недалеч от мястото на слизането малка пропаст предлага на космонавтите възможност да направят хранилище. Хората сноват трескаво между кораба и пропастта. Те поставят на дъното ѝ алуминиевите листове, после резервоарите и инструментите. Така една част от ракетата се превръща в голям подземен склад. С трактора космонавтите докарват и трупат върху пропастта раздробена скална маса, докато тя покрие всичко с плътен защитен пласт. Падането на метеорити няма да може да повреди пренесените материали.

Минал е един ден, дълъг като век. За експедицията той е бил по-важен от всички години на обучение и школовка. Вторият пилот се заема да предаде на Земята подробен рапорт; после си позволява малко почивка. Сега действа инженерът-учен. Той инсталира две големи слънчеви батерии и започва разузнавателна обиколка с трактор. Със себе си носи кислород и храна за три дни. Неговата задача е да събере проби от минерали и да открие следи от уран и диамант. Той се е уверил вече, че тук липсват каменни въглища и петрол през изминалите три дни (на Луната все още е ден: светлината на Слънцето залязва едва след 168 часа). Инженерът се движи внимателно. За да мине през пропастите и пукнатините, той изхвърля напред от трактора малък подвижен мост. Спи съвсем малко и използва максимално времето си.

След обиколка от около 300 км изследователят се връща в базата. Намерил е една планина, която не е отбелязана на картата, и бреговете на малко „море“. В него няма вода. То е само една широка повърхност от стъкловидни скали със сивочерно-зеленикав цвят. Изследвал е също и един малък кратер, като е проникнал с помощта на рефлектор в зона винаги засенчена, с температура 80 градуса под нулата. Сега е при своите двама другари. Настъпил е шестият ден от престоя им върху Луната. От земния Център за космически предавания е пристигнала заповед да се връщат. Едно радио със слънчеви батерии ще продължава да изпраща повече от година специални призивни сигнали, които ще насочват бъдещите кораби към точното място на първото кацане. Единственият видим знак, оставен от първите посетители на Луната върху тъжната безжизнена повърхност, са няколко големи вдлъбнати огледала, които събират светлината на Земята.

Връщането става лесно, защото силата на лунното притегляне е малка и откъсването в мига на излитането не е затруднено. Двигателите работят безупречно. Изпълнили своите задачи, хората се отправят с огромна бързина към родната планета, която ги очаква с нетърпение.

НЕДЯЛКА МИХОВА

НЕИЗВЕСТНОТО

22 август 2016 година земно време.

Никога не съм забелязвал, че имам нерви — нервните не стават космонавти. Но сега за първи път чувствавам, че едва издържам. Питам се, дали това не е просто страх? Досега не съм се интересувал дали съм страхлив или не. Струваше ми се, че винаги мога да потисна слепия инстинкт, за да изпълня едно взето решение. Мислех, че самото решение не би било повлияно само от съображенията за личната ми безопасност. Сега не съм уверен в нищо. Постоянно ме преследва усещането, че „нещо“ се е промъкнало вътре в „Порив“, в кораба, стои зад гърба ми, бавно приближава... Не се обръщам, защото зная, че няма нищо, и не искам да се срамувам от себе си. Но така е още по-лошо. Непрекъснато мисля за това, непрекъснато преодолявам желанието да се обърна.

Дали не полудявам? Дали са реалност тези загадъчни същества — или това все пак е само неодушевена материя? Може би „те“ са само халюцинация, резултат от продължителната самота? Но аз ги виждам, виждам! И после приборите...

Ще се опитам да разкажа всичко спокойно, системно. Трябва да се овладеея. Докато пиша, ще ми се струва, че разговарям с някого, с друг човек.

Колко отдавна не съм говорил. Почти две години земно време. От деня, когато Ян загина. И от три години съм в полет. Това е много продължително време, прекалено много. Ето че почти се оплаквам. Напразно. Знаех какво ме очаква. При това аз вече се връщам, до Земята остават само три месеца земно време.

Всъщност на мене в известен смисъл дори ми провървя. Аз съм разузнавач, моята задача е да откривам неизвестното. И ето че преди десет дни за първи път се натъкнах на него.

Уредите даваха нормални показания, няха никакви основания да очаквам нещо необичайно. Погледнах през перископа просто

защото това беше един от задължителните елементи на наблюденията. Още в първия момент забелязах някакви матово светещи нишки, които се рееха и трептяха пред очите ми. Буквално се нахвърлих върху приборите. Та това беше нещо ново, това беше откритие. Смешно — за мен те бяха астрономически обект, отдалечен от „Порив“ на милиони километри. Дори не ми хрумна, че предметът на наблюденията ми може да се намира в непосредствена близост. Когато се обърнах към далекомера, трябваше да се взирам почти минута, за да осмисля невероятната цифра, която светваше и угасваше: „10 метра“, „10 метра“. Как? Десет метра? До кораба? До „Порив“, който се движеше със скорост около 200 километра в секунда? Невъзможно!

И все пак... Гледах. Гледах ненаситно, докато пред очите ми всичко затрептя. Там наистина имаше нещо. Нишки, светещи нишки. Включих спектроскопа. Сложно съединение, в което преобладаваше фосфор. Съединение, което в условията на космическото пространство ми се стори немислимо, направо невъзможно. Бях възбуден. Наблюдавах жадно, мятах се от един уред към друг, цял бях напрежение. Притаявах се зад приборите, ловях неизвестното, докато не е изчезнало. Това продължи половин час. Очите ми вече сълзяха, но все пак долових как нишките трепнаха, отдалечиха се, избледняха и изчезнаха.

Останах зашеметен и изтощен, мъчех се да систематизирам видяното. Мозъкът ми работеше трескаво в търсене на някакво обяснение, докато почувствах, че главата ми се пръска от болка. Не ми се ядеше, не ми се искаше да спя. Всяка минута тичах към перископа и се взирах отново към острата, болезнена светлина на звездите.

Най-последно си дадох сметка за неразумността на своето поведение. Аз трябва да се нахраня, трябва да се успокоя, трябва да отдъхна. Хапнах насила и настроих апарата за сън. Когато се събудих, изпитах недоверие към себе си. С преднамерено небрежни крачки приближих до перископа. Нишките бяха там!

Този път бях спокоен. Започнах всичко отначало. Направих редица анализи и систематизирах резултатите. Всеки две минути проверявах присъствието на нишките. След 4 часа и 32 минути те се отдалечиха и изчезнаха.

Опитах се да набележа някакво хипотетично обяснение. Това се оказа невъзможно. За мен събитието беше пълна загадка. През 10

минути поглеждах в перископа. След 5 часа и около 50 минути „те“ отново се появиха и аз продължих измерванията. И тогава дойде вторият удар. Нишките останаха до кораба точно 4 часа и 32 минути. И отсъстваха точно 5 часа и 49 минути. Невероятно, нали? Не забравяйте, вие, които може би ще прочетете тези записки: „Порив“ се носеше със скорост 205 километра в секунда. Ако можеше да се допусне, че нишките представляват някакво тяло, летящо в Космоса по траектория, съвпадаща с тази на „Порив“, то това приближаване и отдалечаване беше просто немислимо. Изключено беше дори допускането, че нишките се движат вълнообразно, тъй като техният път през време на 4-те часа и 32 минути беше идеално успореден с моя.

Тогава за първи път ми стана малко страшно, по човешки страшно. Продължих изследванията с намерение да се отдалеча от това тревожно съседство веднага щом изчерпя възможностите на апаратурата. През дните, които последваха, цикълът на движението на тези загадъчни, матово проблясващи влакна остана непроменен. Хрумна ми, че би трябвало да изляза вън и да се опитам да „плена“ част от това странно съединение — но просто изоставих тази мисъл. Не ми се искаше. Е добре, боях се. Техните реакции — ако имаха такива — за мен бяха нещо неизвестно. Не трябваше да рискувам прекалено много. По-добре беше Земята да научи малко, отколкото нищо.

Не мога да кажа, че допълнителните изследвания дадоха нещо принципино ново. Опитах се да направя снимки, но опитите бяха несполучливи. Опитах се да осветя нишките с прожекторите на „Порив“, но в ярката светлина те ставаха напълно невидими.

Най-после настъпи денят на нашата раздяла. Промяната на траекторията е сложна задача — но аз доволно подсвирквах, докато правех изчисленията. Може би трябваше да продължа, но не можах повече. Сега изведнъж почувствах колко съм изтощен. В последните дни сънят и храната ми бяха нередовни, през по-голямата част от времето се вирах през перископа.

С някакво злорадно удоволствие сложих ръцете си върху пулта за управлението. Това беше през време на 5-те часа и 49 минути на тяхното отсъствие. Колко славно: те ще се върнат, а мене няма да ме има. Неволно мислех за тях като за нещо живо, одушевено, приписах

им човешки чувства и се радвах на горчивото им разочарование. Понесох претоварването от промените на скоростта и посоката търпелив и радостен. Когато маневрата най-после завърши, устройох си пред перископа малък банкет. Искаше ми се да погледна въвн точно в минутата на тяхната поява и да се порадвам от отсъствието им. Погледнах. „Те“ приближаваха.

Това беше вчера. Днес не мога повече.

Глупости! Разбира се, мога. Ще понеса и това, и още много. Но ми е трудно.

Не се страхувам от нищо конкретно. Не се боя от разрушаването на кораба. Бих загинал без оплакване — така, както загина Ян. Бих понесъл и болест, и страдание. Разберете, отдръпвам се пред неизвестното. Неизвестното — това е безименна заплаха, смътно усещане. Не, дори и това не. То не застрашава с нещо, което може да се случи. То е просто... неизвестно. То стои зад тебе, когато знаеш, че там няма нищо.

Остават ми още само три месеца път до Земята. Още два месеца до Слънчевата система. Нима ще трябва да прекарам цялото това време заедно с тези светещи влакна? Струва ми се, че те се долепват до кораба, оставят се той да ги носи. При външния обзор не констатирам промени на обшивката. Но мога ли да зная характера на тяхното въздействие? Зная само едно: никога не бих излязъл въвн, при тях.

Все пак сега, когато оформих тревогата си в думи, ми стана малко по-леко. Но какво ще стане утре?

23 август...

Мисля. Мисля непрекъснато, напрегнато. Тези нишки притежават способността да реагират на променените условия — и то без видима непосредствена нужда или полза. Това сериозно поставя въпроса за тяхната „съзнателност“. Нека допусна, че действията им са целесъобразни. Каква може да бъде преследваната цел? Защо следят кораба? Ако те са живи, дали не долавят, че в кораба също има живот? Живот, който за тях е недостъпен, но който може да ги заведе до източника на живота. За какво им е нужно това? Храна? Какъв ужас: може би аз соча пътя на една смъртоносна опасност. Това предположение ме влудява. Не мога да си представя нищо по-страшно.

Спомням си — някога бях чел статия или разказ, написана още по времето на първите изкуствени спътници. Тема бяха опасностите, които биха могли да застрашават космическите пътници. Опасностите бяха отгатнати доста точно. И все пак главната от тях там не беше формулирана — а тя съвсем не е нова. Неизвестното — ето кое те кара да се стъписаш ужасен, да се усъмниш в своята сила и разум. Неизвестното не се вмести в системата на установените знания; то я руши, а с това руши и основата на човешкото самочувствие и могъщество. Обикновено неизвестното се процежда постепенно, капка по капка. Тогава то плавно се превръща в известно, заема място в някой раздел на познанието и разширява възможностите на човека. Но когато то се изпречи така грозно, така немислимо — именно немислимо с помощта на старите понятия, — няма нищо по-заплашително от него. Силата на човека се стапя.

Колко унизителна констатация. Унизителна? Това не е толкова важно. Но вярна ли е тя — ето кое ме интересува най-много. Нима сега аз съм в положение, подобно на това на някогашния „верующ“, изправен пред хитро скроените чудеса, тези концентрации на неизвестното? Струва ми се, че все пак има разлика.

Когато надделея над чисто инстинктивния си ужас и объркване, когато поставя въпроса ясно и определено: „От какво всъщност се боя?“, виждам, че бих могъл да посрещна каквато и да е беда. Уверен съм, че бих могъл да смажа в себе си отчаяното желание за живот или да страдам, без да загубя мъжество. И после аз съм по-добре от своите прадеди: все пак съм в състояние да очертая един кръг от неща, които не могат да се случат. Например зная, че нищо от това, което може да ме заплашва, не би продължило вечно.

Това, което ме ужасява най-много, е мисълта, че мога да навлека някакво бедствие на Земята, на всички хора. Когато си представя, че „нещото“ отвън, доловило живота, го следи, за да се добере до областта на неговото масово разпространение, отговорността, която чувствам, ме смазва. Не бих могъл да видя осъществена тази опасност с ясно съзнание. Само при мисълта за това изпадам в паника. Всички стари понятия, които кой знае защо винаги споменаваме с някакъв свян — чест, любов към хората, отговорност, съвест, — се изпълват с невероятно реално съдържание и ме потискат. Тогава ми се иска да избягам далече от Земята.

Странно: при този страх за човечеството почти забравям себе си. Та аз би трябвало да се стремя към Земята, към този център на колективния опит. Може би това, което за мене е немислимо, на Земята ще бъде разгадано. Може би просто моята лична „система на опознатото“ е много тясна, много ограничена, за да вмести неизвестното, което сега се носи във, около ядката на ракетата, в която се крия аз. Да, може би. А може би и не? Този риск аз нямам правото да поема.

Как да постъпя в такъв случай?

24 август...

Необходима ми е информация, повече информация. Възможностите за изследване по вътрешна команда са изчерпани напълно. Налага се да изляза във, за да изчакам евентуалните нови реакции на нишките и се опитам да взема от тях проба за лабораторно изследване.

Ето, написах това.

Какъв ужас и какво облекчение ми причинява точната формулировка на задачата. Но защо ми са вече думите? От този момент трябва да игнорирам своите чувства. Сега просто трябва изчерпателно да обмисля всичко.

25 август...

Възможни са четири варианта:

Първият — убеждавам се в безопасността на нишките и продължавам пътя си към Земята.

Вторият — не получавам достатъчно информация за определено решение.

Третият — убеждавам се в реалната опасност за живота на Земята.

Четвъртият — загивам в процеса на изследването.

При последните три случая корабът не бива да проникне в пределите на Слънчевата система. Колко просто: съотношение три към едно. Тъй като след моята възможна смърт курсът на кораба би продължил без изменения, налага се да отклоня „Порив“ в нова

посока, преди да предприема изследването. Нямам време да пиша повече, трябва да направя необходимите изчисления.

26 август...

Всичко е подготвено... Излизам.

Иска ми се да кажа още нещо, изпълват ме и несигурност, и смелост, и още нещо така великолепно и мощно, че нямам думи, за да го изразя.

Но и необходимо ли е? Аз излизам, излизам във срещу неизвестното. Не съдържа ли това всичко?

Космическият кораб „Порив“ беше открит случайно, по едно от тези невероятни съвпадения, които все пак понякога стават.

През 2068 година експедицията, която се завръщаше от Арктур, долови автоматичните сигнали на „Порив“, ориентира се по тях и успя да го открие.

Хората проникнаха вътре лесно — външният люк беше отворен. Всички данни сочеха, че космонавтът бе излязъл във облечен в специалния скафандър и свързан по обичайния начин. Въжето беше още там, но краят му беше свободен и силно разкъсан.

Дали гибелта и откъсването на космонавта беше причинено от удар на метеорит или от друга неизвестна причина? Записките и резултатите от изследванията бяха внимателно проучени. Лекарите отхвърлиха версията за психическо разстройство. На снимките едва личаха неясни следи — те не дадоха нищо положително.

Сигурно беше само едно: за да спаси Земята от истинска или въображаема опасност, разузнавачът бе пожертвал себе си. Земята ще запомни неговото име с благодарност.

Случаят изискваше допълнителни изследвания. След половин година по траекторията, описана от „Порив“, тръгнаха три двойки разузнавачи. Всеки от тях пое отговорността за оценка на опасността, ако загадъчните нишки бъдат открити. На Земята никога не са липсвали хора — хора като разузнавача и тези шестима, които сега се носят някъде далече, залутани из необятните пространства на Космоса.

ГЕОРГИ ГЕНОВ

ПРАТЕНИК НА СИНЯТА ПЛАНЕТА

Бурята внезапно утихна. Смразяващият вятър като че ли сви крилата си и кацна между хребетите, заслушан и загледан къде да връхлети наново с възобновени сили. Облаците от ръждив пясък, примесен с остър сняг, завъртяха за последен път своите парцаливи кълба и неохотно застлаха сивия мрак на долините. Седем денонощия, пълни с писъци и грохот, седем денонощия на подземни стонове и скалист плач бушуваше южният ураган и необуздаемата смърт опипваше с пръсти своите отдавна завладени пространства. И утихна, защото тук нямаше повече какво да завладява...

На осмото утро небето доби пак своя спокоен виолетов цвят и звездите — приятелския си блясък. Високо над хоризонта дълги мечовидни облаци се обагриха с кръв и слънцето се показва като малка кървава капка над уморената пустош. Всичко замря. Жълти, кафяви и червеникави снежни преспи в нозете на скалите и надвиснали козирки по челата им заискриха с безбройни блясъци. Тъмнината се отдръпна и побягна в далечините, а там, в плахите червени лъчи изплуваха гърбовете на заледени хълмове и острият връх на сребърнобял конус.

Всичко наоколо бе диво и мъртво и така безнадеждно, като че ли слънцето отдавна се бе отказало да стопли тия пространства и небето бе сменило синевата си с лилавия цвят на отчаянието. И върху всичко лежеше печатът на вечна обреченост, но далечният сребрист конус бе някак си друг. Неговият връх бе дързък. Гладката му повърхност имаше просто топла белота, жива сребърна топлина. И основата му — основа широка, полузасипана със сняг и пясък — бе крепко вкопана някъде дълбоко като символ на непоклатимост и ум сред целия хаос на околната сурова и бездушна природа.

Какъв бе тоя странен конус в утихналата пустиня? И как бе устоял на силата, която пропуква скали и ги стрива на пясък?

Слънцето се издигна. Звездите избледнях, но светеха. Ледът хвърляше сини светлини, а камъните — кафяви сенки. Снежен пращец

летеше наоколо.

Изведнъж горната част на конуса се отмести встрани като островърх капак и увисна. В зейналия кратер заигра жълта светлина и две същества с големи прозрачни скафандри на главите и бели дрехи, оглеждайки се, предпазливо спуснаха стълба и излязоха навън. Това бе изумителна гледка! В царството на вечната безжизненост нещо светеше и се движеше, нещо дишаше и живееше под напора на топла кръв! Цялата пустиня за миг се превърна на декори, в центъра на които бяха гордият конус, осветеният му отвор и двете човешки същества, разкрачени по господарски...

Техните движения бяха бавни. Ръцете им бяха къси, но чудно ловки и огъваеми, сякаш без стави. Стъпваха тежко, но сигурно и не чупеха кръстовете си при навеждане, а приклякаха. Дрехите им бяха ослепително бели, на гърбовете си носеха някакви кръгли апарати. Прозрачните им каски блестяха.

Те се движеха около конусовидния бункер, спираха и ръкомахаха, подобно на кукли в някакъв фантастичен куклен театър. Нещо ту бръмчеше около тях с тънкото жужене на оса, попаднала в паяжина, ту пък прекъсваше и тогава на широките им колани светваше синя електрическа светулка. Те сигурно разговаряха, но не спореха, работеха, но не се суетяха — обладани от еднакво желание и устремени в една цел. Двамата влизаха и излизаха многократно в своето убежище и изнасяха оттам дълги и къси разнообразно закривени черни пръти, които съединяваха ловко и усърдно. Скоро до конуса израсна чудновата кръгла скеля, а до нея още една със същата форма на полукълбо, отворено към небето. Слънцето светеше над северния хоризонт като дребна медна монетка, неподвижната околност мълчеше, снегът искреше, а двете бели фигури се въртяха около радиолокаторните антени, докато те насочиха своята чувствителна метална паяжина към дълбочините на всемира.

А когато кабелите съединиха антените с вътрешността на сребристия конус, двамата снежнобели люде потънаха в него и островърхият му капак бавно се затвори...

* * *

— Добре! — каза Хунт под шлема си. — За днес стига толкова.

Другият бършеше с длан своето стъкло и отговори неохотно в микрофона:

— И това не е малко.

Асансьорът ги свличаше надолу, в гърлата им горчеше неприятното усещане, че малкият четиригълен под се мъчеше стремглаво да се откъсне от краката им. Сигналите просветваха на таблото и бележеха етажите. Накрая мек удар ги разтърси и закова в покой.

В една тясна стая ги очакваха две кресла. Двамата мъже се излегнаха на тях и се спогледаха отегчено през скафандрите. Устните на Хунт се размърдаха:

— Заради тази дезактивация не ми се излиза вън. Прозявай се сега тук два часа!...

Другият отговори пак неохотно:

— Може ли без дезактиватор?

После задрямаха. Край тях минаваха кълба от пара. Циферблатите брояха време и радиоактивност. А когато сигналният звънец оповести края, те излязоха в съблекалнята и свалиха костюмите си. Хунт бе по-дребен и млад, а Брил — широкоплещест и на онази възраст, когато зрелостта надвива съвсем афектите. Наобиколиха ги другарите от станцията — изпечени мъже от същата раса: късокраки, ловкоръки, с подвижни очи и ниски чела, мълчаливи и проникателни:

— Какво е станало вън? Свършихте ли?

— Ураганът е променил местността неузнаваемо. Пунктът е полузасипан. Температура 0.60 от абсолютната, радиоактивност с 13 единици по-висока. Построихме космолокатора в безветрие.

Всичко бе казано просто и тихо. Слушаха ги мълчаливо. Това бе ежедневие, обикновен епизод сред хора, принудени да живеят под повърхността на земята и навикнали на смъртен риск. Борбата за живот бе ги направила къртици и техният огромен подземен дом — наблюдателната станция Крайна Южна 7 — действително приличаше на стоманенобетонна къртичина с безбройните си коридори и стълби, малки и големи стаи, командни и апаратни зали. Но тук струеше светлина и въздух, топлина и жизнен шум. С изкуствения климат хората бяха навикнали, както къртиците с тъмнината. Всяко излизане

навън бе гмуркане в неизвестността и здрависване със смъртта, но нещастниците не мислеха за нещастиято, защото бяха родени в него.

— А какво ново съобщиха от Центъра? — запита Хунт след кратко мълчание.

— Новото е старо — отговори един от околните с дрезгав глас и немигащи очи. — Излязоха от съзвездието 228 на пет градуса и половина със същата скорост. Те приближават и след около десет дни пристигат.

— Пристигат вече... — изкриви устата си друг наблюдател, но това не бе усмивка. В неговата мимика имаше и безкраен интерес, и страх, и жестоко злорадство.

— Ще кацнат ли, когато корабът им е с угасен двигател и в елиптична траектория? — запита възбудено трети, но в този миг металическият глас на стереомикрофоните заповяда: „Внимание! Всички по местата си! Внимание! Всички по местата си! Предава Главният координационен център: пореден бюлетин 716 и доклад на Председателя“.

Тогава с магически знак влезе в действие суровата дисциплина на тия подземни хора. Без шум и суетене те заизкачваха стъпала и отваряха врати, летяха в асансьорите и навлизаха в своите помещения. И колко много бяха те в сравнение с малката група около Брил и Хунт! — подобни на разтревожени пчели в килиите на огромен кошер, над който е надвиснала угроза. Настана тишина и стотици очи се приковаха в белите полета на телевизорите. Предаваше Центърът — далечният мозък на ранената планета. Слушаше го загриженият свят. Гледаше го надеждата.

„От епохата на Великото опустошение до днес ние не познаваме събитие с такова значение и съдбоносни последици. Нашите многовековни предвиждания и теоретични обосновки за населеност на Синята планета се оправдаха по един осезателен начин. Нейните обитатели са не само високо организирани и разумни същества, а държат в ръцете си и завидна ракетна техника. Трудно бе да се очаква, че космогонично по-младата планета, която считахме за обект на нашите възможности, е превърнала нас самите в свой обект. Снимките, с които разполагаме до днес, от нейната повърхност ни сочеха известни промени по разпокъсаната и суша, които може би се дължат на намесата на човешката ръка, но непрекъснатата покривка от

облачни маси в действителност е скрила от нашите телескопи най-важното. Ракетният кораб, насочен към нас, без друго е бил предшестван от космически полети, за които не сме осведомени. По телеметрични данни неговият среден размер и периодични радиосигнали, а най-вече целенасочеността на траекторията му говорят за напреднала техника и постоянна връзка с космическите ни съседи. Те са даровити конструктори и разполагат най-малкото с електронни уредби от типа КС, конструирани преди 80 години у нас. Ние не знаем дали насоченият към нас космически обект е снабден с плазмен или ядрен двигател, какво носи във вътрешността си, а най-лошото — не знаем предназначението му. Това е пратеник на Синята планета, но какъв? Приятел, разузнавач или враг? Оправданият ни интерес върви за ръка с оправдана бдителност. Нашите извънредни мерки имат за цел да обезпечат северните надземни райони и областта на Главния канал от всяка евентуалност. Както съобщихме, вчера бе изстрелян шести по ред ракетен разузнавач по посока на идващия от космоса обект и новополучените данни, които ще съобщим след малко, съвпадат напълно с предишните. След 10 денонощия в 27.04 часа космическият гост ще навлезе в 13-ти и 14-ти квадрант над Южното полукълбо на височина 7000 берга, ако запази досегашната си скорост и посока. Всички наблюдателни станции между 2-ра и 14-та Крайна Южна са длъжни да вземат мерките, предвидени в инструкция № 3, независимо от това, че се намират в радиоактивен район.“

Хунт и Брил се спогледаха. Стаята им се стори тясна и задушна, макар че бяха сами срещу екрана и дезодораторите бръмчаха тихо. Спогледаха се много и от техните колеги. Те бяха готови по инструкцията, възобновиха демонтирания в навечерието на урагана радиотелескоп и сега наблюдателите дежуреха неотлъчно по пултовете, а автоматите записваха всичко, което става вън, — и в пустинния кръгзор, и далече във вселената. Всъщност тук хората малко работеха. Вместо тях работеха впрегнатите енергии и достиженията на хилядолетния напредък. Това бяха умни хора, прекалено умни.

Тяхната планета роди безброй гении на науката и културата. Неизброими поколения преобразиха природата ѝ, превърнаха суровата ѝ повърхност в благодатна земя. Те впрегнаха водите на снежните ѝ полюси и напоиха пустините. Достигнаха върхове в изкуствата и

науките. Събираха по две реколти. Размножаваха се. Творяха. Творяха непрекъснато. Овладеяха спотаените сили на атома, създадоха летателни уреди и ракети, с които победиха и времето, и разстоянията. Нахълтаха в космоса и изпратиха в небето си изкуствени спътници. Две огромни небесни тела, сътворени от човешки ръце и осеяни с наблюдателни станции, осветяваха нощите им и се сменяха едно с друго на черния небосвод. Опитаха се да летят и по-далече — и сполучиха. Изпратиха ракетна станция към северния континент на Синята планета и го улучиха. А сега тя им връщаше визитата.

Умни бяха тези хора, прекалено умни, до безразсъдство умни... защото не бяха добри.

Те воюваха непрекъснато помежду си, на групи, междуплеменно и международно. Избиваха се за земи и блага, а се маскираха с идеали. Ситите тъпчеха гладните в името на бога, а гладните събаряха ситите и ги избиваха в името на правдата. Враждата бе в кръвта им, алчността — в костите им. По време на мир говореха за война, а като воюваха, въздишаха за мир. И се избиваха. Избиваха се безброй хилядолетия: с камъни и брадви, с мечове и стрели, с арбалети и алебарди, с пушки и топове. Откритията си изпробваха върху хора. Жените раждаха войници, а земята — гробове. Бойните поля надвишиха по брой градовете и градовете ставаха бойни поля. Но животът побеждаваше човешките злини и в мирните епохи детски смехове ечаха в изкласилите нивя. Животът винаги възтържествуваше до онзи час, в който учените разбраха огромната сила на ядрените процеси. И тогава настъпи катастрофа. Военачалниците захвърлиха старото оръжие като допотопно и стовариха ядрените си заряди едни върху други в следващата война. Това бе краят. Животът отстъпи. В огромните експлозии горяха не само топлатата плът, реколтите и лесовете, но и мраморните спомени на хилядолетията. Войната се прекрати от само себе си, но беше късно. Мирен договор не бе подписан, защото бе излишен. Човешките остатъци се стъписаха, но късно.

Необозрими територии се превърнаха в пустиня, небето и земята се напоиха с радиоактивност. Климатът се промени и забушуваха невиджани тайфуни в отровената атмосфера. Пясък засипа градовете и напоителните канали. Останалите живи майки родиха мъртви деца, а живородените бяха уроди. Загина по-голямата част от планетата, само отделни участъци останаха незасегнати и там се струпаха отрезвелите

люде, заклели се да забравят думата война. След години те нарекоха своето време епоха на Великото опустошение, а техните деца и внуци се втурнаха да спасяват пощаденото, да възобновяват съсибиите. Но животът слезе под земята. Там бе безопасно и удобно, а на повърхността на всички меридиани поникнаха белите конуси на наблюдателните станции като паметници на жестока, но заслужена съдба.

Хунт и Брил не проклинаха дедите си за страшното наследство, защото бяха свикнали с тежкия живот на своето съвремие, както всички останали. Тяхната епоха беше нова — и по форма, и по съдържание. Планетата бе смъртно ранена, но все още жива и никому не се искаше да бъде свидетел на последното поколение, което ще измре по космическия и труп. Нейните деца разчистваха и строяха. Възобновиха връзката със спътниците и поправиха щетите върху тях. Създадоха ракетни съобщения, обръщаха очи към космоса и мечтаеха за преселение на друга, неопустошена планета. Живееха наново — не само по-умни, но и по-добри.

И изведнъж долетя новината. От Синята планета към тях се насочи някакъв космически кораб. Станциите го отбелязаха почти от половината път и изчислиха безпогрешно траекторията му. Всред всеобщото удивление зазвучаха гласове на опасения и трезва бдителност: не ги ли нападат? Затова в гласа на Центъра звучеше тревога и образът на Председателя гледаше от екрана така принудено спокойно:

„Ние сме уверени, че пришелецът ще бъде посрещнат, както подобава: подпомогнат от приятелската ни ръка или унищожен на място. Ние имаме възможност за едното и за другото.“

* * *

Десет дни по-късно целият свят бе нащрек. В Крайна Южна 7 хронометрите отбелязваха последния час. На екраните трептеше нещо невиждано. Предаваха образа на междупланетен кораб, дошъл от други светове и построен от неизвестни ръце. Той бе заснеман в момента от космически ракетен наблюдател, летящ в близост с него като почетен ескорт... и като настръхнал патрул. Космонавтът предаде:

„Тук АТ 21. Аз съм в непосредствена близост. Аз съм в непосредствена близост. Тук АТ 21“. И той бе действително близко. Личаха подробностите на космическия гост: притъпен челен конус, рогати антени и мрежовидни плоскости на корпуса, кръгли отвори по борда му, подобни на илюминатори. Едната му половина блестеше на слънчевите лъчи с особения отблясък на червен бронз. Наблюдателите от цялата планета, мъже и жени, млади и стари усещаха гърлата си сухи. Имаше нещо в тая гледка, което вдъхваше трепет. Пришелецът от космоса, прескочил разстоянието от Синята планета дотук за четири и половина месеца, бързо приближаваше. Отдолу заповядаха: „Тук Центърът! Космонавт АТ 21 да не се отдалечава! Космонавт АТ 21 да не се отдалечава! Тук Центърът“. Образът в екраните стана по-ясен. Хунт и неговият другар забравиха, че са дежурна група за надземно наблюдение. Те бяха просто сраснали с пода и наблюдаваха телевизора неми, с разтуптени сърца и неосъзната завист към своя колега във висините, който бе така близко до чудния гост. И изведнъж двамата извикаха:

— А!

Цялата планета възкликна удивена:

— А!

От двигателя на космическия кораб избухна виолетов пламък. Образът в екраните се отдалечи.

— Смени курса... увеличи скоростта... — прошепна Брил.

— АТ го настига! — викна Хунт, защото чуждата ракета отново придоби предишното си очертание. Но този път нейното продълговато тяло бавно се завърташе около оста си и очите на хората видяха за първи път в историята писмени знаци на други светове. На корпуса и се чернееха пет знака в хоризонтален ред:

— Това е надпис! — викаше Хунт. — Тя се върти като автоматичен наблюдател!

— Без друго заснема нас — шепнешком добави Брил — и предава на изпращача си снимките.

Отново по цялата планета се разнесе гласът на спикера от Координационния център: „Пратеникът на Синята планета премина в

орбитална траектория на височина 8700 берга и с наклон към екватора 66 градуса. Тук Центърът! Космонавт АТ 21 да не се отдалечава! Тук Центърът! Всички крайни южни станции да проведат наблюдения в квадрант 13, 14, 15 и 16 по инструкцията №3! Тук Центърът!“

Двамата дежурни от Крайна Южна 7 излетяха с подежурника на повърхността. Конусът се отхлупи. Вън бе ясна нощ. Духаше вятър и носеше странни звуци. Пясъците се движеха, а звездите висяха като гроздове над тях. Над далечните скали изгряваше белезникавият диск на втория спътник.

— Ето го! — вдигна ръка нагоре едната сребриста човешка фигура.

Над главите им всред милиардите неподвижни светлини бавно плуваше една светлинка. Тя бе дошла от тайнствената планета, която искреше със синкав блясък всред децата на слънчевото семейство.

Наричаха я Синята планета.

Цели девет нейни месеца учените на един велик народ следяха пътя на своя мирен пратеник. И днес тържествуваха, защото той заснемаше повърхността на Марс.

Беше месец май на 1963 година.

АНТОН ДОНЧЕВ

ЗАВРЪЩАНЕТО

Той се събуди. Обикновено се разбуждаше бавно, съзнанието му с мъка се откъсваше от света на сънищата, на полутоновете и полусенките, за да се върне в кабината, под ярката светлина на електрическите лампи. Обикновено държеше клепките си дълго затворени, преди да погледне познатите съзвездия от светлинки, стрелки, градуси и цифри.

Сега се събуди изведнъж, таблата дойдоха на фокус, сърцето му биеше в стомаха, в гърлото, в слепите очи.

Една стрелка, която тридесет години беше стояла спокойно, сега трептеше около оста си. После се чу глас, глас на земен човек. Гласът говореше на непознат език.

Дясната му ръка сама се протегна към стрелката. Но когато отвори уста да проговори, глас не се чу.

Другият глас продължаваше да го зове.

Той вдигна очи към огледалото за самоконтрол и самовнушение. От там го гледаше един отчаян, съсипан, обезумял човек.

— Ти си луд — заговори той на образа си. — Ето мигът дойде. Ти се върна. Защо висят ъглите на устата ти? Така, така, полека ги повдигни, изправи ги. Ти си победител. Не се усмихвай, стисни устни. Вече никому не ще има нужда да се усмихваш. Ти си богат. Ти си силен. Не, торбичките под очите няма да се махнат. Това е от претоварването при ускорение. Но бръчките по челото мога да махна. Аз съм богат, аз съм силен. Аз съм радостен. Няма да се докосна до пари. Ще подписвам само чекове. Ще подарявам диаманти.

Полека-лека той успя да оправи чертите на лицето си. Докосваше се с мисълта си до всяка от тях, събуждаше в сърцето си радост, смелост, презрение. Моделираше лицето си, докато го направи като лицата, които преди тридесет години украсяваха младежката му стая. Като лицата на силните, независими хора, които не се кланяха никому.

Но заобикаляше с поглед собствените си очи, сякаш се боеше да не падне в тях. Той усещаше, че очите му от огледалото го гледат със страшен, пронизителен, изпитателен поглед.

Гласът на другия земен човек продължаваше настойчиво да го зове. Сърцето му беше престанало да бие възбудено, но сега го болеше остро, мъчително.

— Тук Бе 207 Ер Зет — проговори той. — Тук Бе 207 Ер Зет. Върнах се! Върнах се! Върнах се!

Другият глас не говореше английски. Той не говореше и руски.

— Но! Но! Абла еспаньол?

Испански говореха в Акапулко. Той пак видя дългите плажове, морето, пяната и хора, много полуголи хора. Глупци, които се грееха на слънцето и не знаеха какво безкрайно щастие е да докоснеш тялото на друг човек. Болката в сърцето го сви така, че лицето му се сгърчи отново.

— Тук Бе 207 Ер Зет. Говоря десетина думи испански. Върнах се.

— Биенвенидо! Добре дошли! Добре дошли! Кога сте тръгнали?

— Преди тридесет години.

— Преди тридесет години? В предаването ви има смущение. Какъв фотонен отражател има корабът ви?

Той разбра само думата фотонен отражател.

— Система Лучко-Зенгер.

— Невъзможно. От петдесет години няма кораби с такива отражатели. От петдесет години всички хора знаят общия език.

— Коя година сме сега?

Другият отговори.

Така беше. Никому не се вярваше, че докато сам той е живял тридесет години, на Земята са изменили сто.

Той видя някакъв много дълъг коридор, като на хотел или на болница, върху който на равни интервали падаха петна светлина. Това беше улица с наниз от лампи. В дъното стоеше бяла фигура. Това беше жена. Може би майка му. Може би не.

Сто години. Век.

В хранилището на кораба му лежат един тон диаманти. И трупът на приятеля му. Той ще му направи паметник. Не над земята. Под земята. Където не достига звездна светлина. Хората ще вървят по дълъг, дълъг коридор, с редица лампи отгоре, ще влизат и ще излизат

от светло в тъмно и накрая ще видят статуята на приятеля му. Може да я направи от чисто злато. Но ще я направи от бял мрамор. Ще даде поръчка на най-добрия скулптор, който живее сега на земята.

— Намериха номера на кораба ви. Питам междинната станция. Вие сте излетели преди сто и една години. Поздравявам ви.

Какво му каза? Намериха или търсеха? Навремето учеше глаголите два по два: слизам — качвам се, раждам се — умирам, търся — намирам. Търсих — намерих. Намерих диаманти. На другия край на света. Там лежи радиомаякът със заявката. Никой не ще я оспори. Да я оспорват дяволите. Нека Юнайтед къмпани защитава правата си. Нека друг се рови в синята глина.

— Свързвам ви с междузвездната станция. Свързвам ви.

Веднага заговори друг глас на английски. Женски глас.

— Добре дошли. Кой говори? Вие сте отпътували трима души.

Той каза името си.

— А другите двама?

Той мълчеше. Замълча и гласът.

— Моля ви, говорете — дрезгаво проговори той.

— Пращаме кораб да ви прибере. Днешните станции не са пригодени да посрещат кораби от вашия тип, с вашия отражател.

Какво да попита? Гласът не биваше да замлъкне. Сърцето го болеше все така силно — всъщност по-силно от преди.

Оня, другият капитан на звезден кораб, беше на тридесет години. Красив, силен човек. Какъвто сам той беше преди двадесет години. Той никога не е изглеждал като другия — оня не се беше усмихвал, когато не му се искаше.

Най-после те стояха срещу него — истински хора от плът и кръв — началникът на междупланетната станция и капитанът на междузвездния кораб, който беше ходил на неговата звезда. Те не се бяха докосвали до него, нито той до тях — тия станции бяха чистилище за астронавтите, които се връщаха от Пространството.

И тъй — всичко беше напразно.

За сто години хората се научили да правят диаманти, по-хубави от неговите. Той не беше богат, защото на Земята нямаше бедни и богати. Той смътно беше предчувствал, че на Земята има нещо сбъркано, когато се ровеше в синята глина на далечната планета, но винаги беше смятал, че хората са по природа лоши и никога няма да се

разберат помежду си. Нямаше вече Юнайтед къмпани, лични знаци, заявки, адвокати — космическо право.

Пред него лежаха карти и снимки на далечната планета, която той наричаше своя — откак загинаха двамината му приятели.

Той не извади тия снимки от телефотографите на своя остарял, очукан звезден кораб. Направил ги беше тоя синеок, красив момък със спътниците, радиосондите и телеобективите на друг звезден кораб, нито американски, нито руски. Той, завърналият се, оцелелият, беше пътувал до далечната планета тридесет години, а другият, младият, отишъл за три години и се върнал млад.

— Ето тук стоеше вашият радиомаяк — говореше младият. — Вие сте намерили най-доброто място за кацане.

Там имаше пясъчна ивица, това личеше на снимката — пясък, заграден от едната страна с море, от другата с тропическа гора.

— Видяхте ли гигантските вълни? — запита го младият. — Трудно може да се види нещо по-красиво.

Там имаше ивица пясък, широка няколко километра. В гората не можеше да се влезе. Ракетата се беше приземила на единственото възвишение, до самата гора. Докато двамина работеха, третият гледаше към морето. От време на време, понякога два-три пъти на ден, от морето се надигаха гигантски вълни, високи десетки метри — и тръгваха към брега. Докато вълната връхлетеше пясъка, и тримата трябваше да се скрият в ракетата. Веднъж, когато зелената вода се нахвърли и разтресе кораба, в кабината стояха и се гледаха само двамина. Третият не се прибра. Зелената вълна кипеше в илюминаторите, после се оттегли. Безкрайно дълго по стъклата се оттичаха и извиваха водни капки...

— Не си спомням, дали беше красиво — сухо отговори той.

И двамата отсреща го гледаха внимателно. Съжаляваха ли го? Той би искал да бъде сега пред него огледалото за самоконтрол.

Влезе трети човек, остави нещо и излезе.

— Вие не ще можете скоро да се върнете на Земята — каза тихо началникът на междупланетната станция.

Сега излезе и капитанът на междузвездния кораб, ходил до неговата звезда.

Той стоеше със затворени очи и викаше от всички ъгли на съществуването си всяка частица издръжливост. Много пъти досега се

беше изстисквал, като гъба, напоена с вода, но тоя път му се стори, че в него не е останала нито капка. Стоеше със затворени очи, защото не се срамуваше от началника на междупланетната станция — вече може би деветдесет годишен старец.

— Болен ли съм? Къде съм се заразил? На далечната планета? От какво?

— Погледнете — каза другият.

Той отвори очи и видя снимка с много цветове, с много неясни фигури, запетаи, точки, змии — като странно звездно небе или като прерязан през средата чудноват камък, с плувнали и замръзнали вътре същества.

— Това е вашата кръв.

Той пое снимката. Не разбираше нищо от знаците, написани със запетаи, точки и змии.

— От далечната планета ли е?

— Вие сте болен от болестите, които преди сто години е имало на Земята. Поколения наред се лекуваха от тях. Сега вие трябва да се лекувате.

Той гледаше снимката.

— Аз не мога да избягам от кръвта си — каза той.

Тия точки и запетаи можеха да бъдат вируси на рак и чума или знаци на алчност, себелюбие, омраза. Все едно. Той се роди по времето, когато тия вируси плуваха във въздуха и в кръвта на хората. Сега го изолират и това е справедливо.

Сбъркал ли беше? Той живееше по законите на своето време, на тая част на земята, където се роди. Длъжен ли беше да разбере още тогава, че другите са прави?

Кога ще го пуснат на Земята?

Той пак видя плажове — не плажа на далечната планета, а плажа на Акапулко, с полуголите хора.

— Имате ли някакво лекарство за сърце? — запита той.

* * *

Той държеше в ръка лист хартия с няколко имена. Пред всяко от тях имаше кръстче. Някога също слагали пред имената на мъртвите

кръстчета, които били знак на надежда, че има нещо отвъд кръста. Сега те бяха само знаци на зачеркване.

Цели тридесет години той беше мислил за тези хора. Дойде миг, когато не знаеше дали да мисли за тях като за живи или като за мъртви. Той продължи да мисли за тях като за живи. Но усещаше страшна несигурност.

Сега вече не можеше да мисли за тях като за живи.

Когато преди живееше на Земята, той делеше държавите и градовете на светли и тъмни. Там, където нямаше близък човек, градът тънеше в тъмнина, макар и в него да живееха милиони хора. Те всички се движеха с тъмни лица. А човекът, който му беше близък, сякаш държеше в шепата си свещ, която осветяваше лицето му. И по града бродеше светлинка.

Сега цялата земя, към която се беше стремил, тънеше в тъмнина.

Той седеше на леглото си с приведени плещи, сложил лакти върху колената си, и усещаше с цялото си същество тежестта на Земята. Това не беше Земята, тежестта на междупланетната станция беше изкуствена, но това беше тежест. Дълги години той мечтаеше за тая тежест. Сега тя го угнетяваше. Винаги, когато се намираше в безтегловно състояние и плуваше из кабината, той изпитваше непреодолима жажда да се докосне до нещо. Изпитваше я и сега, въпреки че стъпалата му опираха пода, бедрата му — леглото, лактите му — колената.

Той седеше и забравяше основния закон на астронавтите — да не се отпуска. Някога монасите пъдели от себе си дявола, астронавтите трябваше да пъдят всяка мисъл за слабост, недоверие, поражение. Той забравяше контролното огледало, заклинанията, които връщаха чертите на лицето му по определените им места. „Силен съм, бодър съм, ще победя.“ Той не се чувстваше нито силен, нито бодър и знаеше, че е претърпял поражение.

Погледът му опипваше предметите в стаята. Вещи, които говореха за новия свят. Удивително красиви, всяка на мястото си, всяка изгладена от много мисъл и много чувство. Но той знаеше, че те са създадени в завод, а искаше да се докосне до пръст, до листа, до корен.

Той нямаше сили дори да си заговори сам, както си беше говорил дълги години след смъртта на втория си приятел. Само седеше и

държеше листа с имената на мъртвите, с числа на години, в които той не беше живял.

Над вратата нещо светна, заговори женски глас. Някой искаше да влезе.

Влезе жена. За пръв път от завръщането си той срещаше жена.

Той стана на крака.

Светът, който създаваше такива жени, сигурно беше един хубав и добър свят. Тя не беше вече млада и силата на света-създател по-добре личеше в годините, в които я беше моделирал.

Тя приближи и протегна към него ръка. Тъй още повече приличаше на мечта, защото той не можеше да я докосне.

— Добре дошли — каза тя. — Аз имам право да ви докосна. Аз съм лекарка.

Тя имаше право да го докосне. Стоеше на едва крачка от него. И той се огледа в очите и. За пръв път не се оглеждаше в контролното огледало. Чуждите очи не връщаха образа му, какъвто си го виждаше сам той, в тях имаше друг, техен образ.

Тя не виждаше безсилния, уморения, победения звезден пътник. Тя виждаше човека, който тридесет години се бръснеше винаги по времето, когато знаеше, че на Земята изгрява слънцето. Другарят на двамина мъртви, плакал за тридесет години два пъти. Наред със своя тон диаманти, които сега струваха колкото тон каменни въглища, той получи като безплатно приложение ново лице. Лицето, което тя виждаше, едно от лицата, които стоят в стаите на младежите.

И тя му показва това лице. В ръцете ся тя държеше нещо, което приличаше на предишните вестници, и от всеки лист го гледаше неговото лице.

— Земята ви поздравява — говореше тя, — милиарди хора искат да ви видят. Учените мислят как по-безопасно да се срещнете с тях.

Той протегна ръка напред. Тя подаде лицата му, но той хвана ръката и. Той не знаеше дали още тогава стоеше със затворени очи, или затвори очи после, когато опря дланта и на челото си. Това беше по-хубаво от всичко, за което мечтаеше, и земята се превърна за него от тъмна планета в звезда.

— Връщат ли се понякога други като мене? — запита той.

— Много рядко. Учените разбраха, че в старите фотонни отражатели са ставали ядрени процеси, които след години са

превръщали корабите за един миг в... малки звезди.

— Аз съм имал щастието да се завърна.

— Най-близкият ми приятел замина в звезден кораб с магнитен отражател.

— Връщате ли се на Земята?

— Ще се върна след години. Там са децата ми.

Дали той още можеше да има деца, след като тридесет години беше стоял край реактора, след като беше пресичал радиобури и космически въртопи?

* * *

Той отиде при началника на междупланетната станция и го помоли да му покаже картата с пътищата на старите звездни кораби, които се завръщаха от своите пътешествия през вселената. Върху картата на Слънчевата система той видя заоблените линии на траекториите им. Те извираха от краищата на картата. Никоя черта не опираше до Земята. Те приличаха на следи от метеори, които светват и угасват в земната атмосфера, преди да опрат Земята.

Той сложи длан върху картата и покри тънкото снопче от пътища.

— Дайте ми патрулен кораб. Нека да дежуря в този квадрат.

Другият го гледаше. Той нямаше право да му даде звезден кораб. Все пак трябваша съвещания, разсъждения, съгласия.

— Добре — каза той.

Другият знаеше, че никой няма да го осъди.

Завърналият се погледна другия в очите и се усмихна.

— Страхувам се, че криво ме разбирате. Аз не искам да срещна хората, които се завръщат, за да не съм самотен. Аз искам да им кажа, че те не са самотни.

ВАСИЛ РАЙКОВ

ГОВОРЕЩИТЕ КРИСТАЛИ

Д-р Лунц седеше наведен пред старото писалище и пишеше. Той имаше рядка сива коса, която напразно се мъчеше да прикрие оголеното му теме. От сухите му отпуснати рамене, обвити с извехтял халат, лъхаше безпомощност и тежка, непреодолима умора. Пръстите на тънката му ръка бяха мършави, с едри кокалчета и жълти петна от изгаряне с азотна киселина. Те движеха нервно молива по белия лист и го изпълваха с дълги колонки разкривени цифри.

Той не престана да пише, когато дочу провлеченото изскърцване на входната врата. Само се послуша. Шумът от събличане на шлифер и познатите енергични стъпки го успокоиха съвсем. Не се обърна и когато над рамото му надникна разрошената глава на Джек. А момъкът бързо се дръпна, седна на стола до прозореца и зачака да свърши.

Д-р Лунц остави молива и повдигна глава. Едва сега се откри и лицето му — едро, кокалесто, с голямо гладко чело. Сивите му очи, замъглени от пепелта на годините, се взираха разсеяно в младежа. Устните му бяха стиснати — тънки и безцветни, прорязани от дребни бръчици... После те се отпуснаха и той загледа почти весело момъка.

— Изкара ли?

— Да! Но... за малко не му разбих носа.

— Какво? Я не говори така за професора си!

— Професор! — процеди презрително Джек. — Овен! Не съм виждал по-ограничен човек от него. И злопаметен. „А как е д-р Лунц, казва, все още ли се занимава със звездобройство?“ И се подхилва насреща ми.

— Хм!

— О, аз не му останах длъжен. Казах му каквото мисля за него, тръшнах вратата и си отидох.

— Не биваше. Може да ти напакости. Все пак той е един от най-известните ни професори по химия. И не е лош учен, макар че...

— По знания не може да се сравнява с вас. И това му плеснах в лицето. Какво, да не го оставя да ви хули? Вътре имаше и други студенти.

Докторът го погледна разтревожен. Джек беше едър като покойния си баща, с щръкнала руса коса и със същия трескав огън в зеленикавите си очи. Имаше нещо налудничаво в цялата им фамилия, което ги правеше бунтовници и когато се занимаваха с мирно земеделие. Може би тъкмо то го бе очаровало и привлякло някога към баща му, него, спокойния и уравновесен човек, който винаги бе мислил, че е неспособен за големи дела. Сетне това очарование се превърна в палеща жажда да го вижда по-често край себе си, сякаш пламъкът на горещото му сърце беше единственото лекарство срещу неговите консервативни разбирания за традиция и ред. И колкото и невероятно да звучи, тези два полюса в човешките характери и темперамент станаха неразделни приятели, неразделни до печалния му край.

— А как са те? — попита момъкът. — Растат ли?

— Поукротиха се — усмихна се д-р Лунц, — досетиха се май, че нямаме големи запаси от хранителни вещества. Не съм виждал по-лакоми водорасли.

— Колко наддадоха тази нощ?

— О, почти нищо! Сигурно достигнаха естествения си ръст.

— Метър и половина! — каза развеселен Джек. — Бива си ги! Каквито са месести и разклонени, представям си колко гъсти гори образуват в тяхното море. Розови и синкави гори, а?

— Направих между другото сметката — средно по десетина пъти дневно са увеличавали обема си. На Земята са известни водорасли, които растат също бързо, но те са съвсем дребни. Такова чудо не бях виждал.

— Докторе, мразите ли ги много? — запитва Джек.

Той имаше навик да скача съвсем ненадейно от един въпрос на друг.

В усмивката на д-р Лунц се появи нещо тъжно.

— Чак толкова не заслужават.

— Мога да убия човек за такава обида — каза убедено младежът.
— Не бих се подвоумил за миг.

— Чакай, чакай — побърза да го укори докторът, — разсъди сам! Формално те нищо лошо не са ми направили. Понеже почти осем години се занимавах само с анализа на метеоритите, те просто ми възложиха друга научна задача. А аз отказах. Но ако...

— Пък те побързаха да ви уволнят, нали? — прекъсна го разпалено Джек. — Намериха най-сетне повод. И ви нарекоха в статията „звездоброец“, като ви изкараха едва ли не луд. О, това е много лесно, когато си подготвил целия институт. Малко шум във вестниците, един публичен скандал и готово! А после онзи овен стана професор на вашето място и сега се надува като пуяк. Не, вие сте безнадеждно добродушен човек, д-р Лунц.

Тук гласът му се прекърши. Като че ли за миг всичкият гняв се изпари от него и сега изведнъж се изпълни с горестна молба.

— Нека да публикуваме вече фактите, докторе. Достатъчни са да убедят и най-големия скептик. Ще ви дадат веднага лаборатория и хора, ще имате неограничени средства. Та ние напредваме като мравки в работата само защото нямаме апарати и пари.

— Не! — каза с необикновена твърдост д-р Лунц. — Малко са още. Помисли сам: от оцветени кристали натриев, калиев и магнезиев хлорид извличаме някакви микроскопични водорасли, доказваме, че оцветяването се дължи на тях. Е, хрумнало ни обаче да ги поставим в хранителна среда и те оживели! Чудесно! И ние поставяме логичния въпрос: дали не може да стане и обратното? Затова ги връщаме обратно в матерния разтвор на трите соли, изкристализираме хлоридите и историята се повтаря — водораслите се включват между кристалите и полека-лека преминават в едно необикновено, тъй да се каже, полуживо състояние. Какво още доказахме? Че водораслите могат дълго време да чакат в това състояние благоприятни условия за своето развитие. Ами че то не е ново. В Съветския съюз са „съживили“ по такъв начин микроскопични водорасли, прекарвали двеста-триста милиона години в залежи от същите хлориди. Те също бяха от неизвестен, отдавна изчезнал от лицето на Земята вид.

— А другите? Има ли някъде водорасли, които да съдържат толкова много силиций в клетката си? Няма. Поне на Земята не са познати.

— Вярно, но това е засега единственото ни доказателство, че имат извънземен произход.

— Единственото ли? А метеоритите? Значи току-тъй те са пристигали редовно на всеки две години три пъти поред. И все на едно и също място, в един континент от цялата Земя. Защо? Случайно ли? Тогава защо на всеки две години? Не е ли това необходим период от време, за да застанат две небесни тела в най-изгодно положение едно спрямо друго?...

— Слушай, Джек — каза меко докторът. — Аз също мисля, че явлението не е случайно. Дълбоко съм убеден, че метеоритите са изпратени от мислещи същества. Но нямаме достатъчно доказателства, за да се преборим с враговете си. Те още тогава убедиха всички, че метеоритите са от онези потоци, които Земята среща редовно по пътя си и които периодично попадат в нейната атмосфера. Как да ги оборим сега?

— Но нали тогава са били само три метални топки? Нали още никой не се беше досетил да ги разтроши? По него време сте правили анализ само на външната им обвивка, която ви е заблудила, че са обикновени метални метеорити. Това не са ли факти?

— И ти какво? — разтревожи се сериозно д-р Лунц — Искаш да открием, че сме ги откраднали от Института и сме ги подменили. Само това ни липсваше! Ще ни смажат веднага. Преди да анализираме съединението, не трябва да правим нищо. Сигурен съм, че то крие тайна, всичко друго е лесно обяснимо и просто.

— Но това е огромна работа. С какво ще я извършим? В къщата не остана нищо ценно за продаване, аз още следвам... Откъде да вземем пари?...

— Хм, колкото до къщата аз... я продадох — промълви д-р Лунц и някак се прегърби. — Бях ти я завещал, нея и библиотеката. Но ще ти оставя само книгите и лабораторията. Сам виждаш, трябва да изкараме всичко до край. Иначе...

Младежът не каза нищо, само го погледна като наказано дете. По млечнобялата му шия започна да избива гъста червенина...

Пари сега имаха достатъчно. От пет стайната къща д-р Лунц запази само лабораторията — самостоятелна постройка в дъното на двора. Приспособи за кабинет стаичката в преддверието, като я отрупа с книги до тавана, и с това свърши цялото преместване. Тя щеше да му служи и за спалня. Сетне подновиха запасите от химикали и взеха няколко чудесни апаратури. И уж купиха само най-необходимото, но

парите значително намаляха. Разбира се, за най-скъпите и сложни апарати въобще не отвориха дума. Докторът имаше доста приятели по научните институти, които често му правеха малки услуги в изследванията, без да му досаждат с излишни въпроси.

Пари им останаха все пак достатъчно и те започнаха с радост опитите. Но работата съвсем не тръгна тъй, както желях. Чудното съединение не искаше да „проговори“. То пазеше така ревниво тайната си, сякаш бе подписало договор с враговете им да ги изтезава безкрайни дни и нощи...

То беше кристално жълтеникаво вещество с високо молекулно тегло. Химическият анализ показва, че е изградено от въглерод, водород, кислород и силиций — пръстено органосилициево съединение. Състоеше се от един четири атомен въглероден пръстен, за който бяха заловени три малко разклонени вериги. В двете по-дълги вериги имаше по един-единствен атом силиций. Съединението беше съвсем непознато — нито като естествен, нито като изкуствен продукт.

Оттук започнаха неприятностите. Да се анализира беше сравнително лесно — тази работа свършиха за няколко месеца. Но да се синтезира, да се получи по изкуствен път това чудно съединение се оказа съвсем невъзможно. Нещо повече — то не реагираше с нищо. Опитаха всички известни начини да получат негови производни, като му действаха с какво ли не. Никакъв ефект. Тайнственото вещество оставаше безразлично даже към такива химически реактиви, пред които се предаваха и най-устойчивите съединения. Не се разпадаше, не присъединяваше към молекулата си реактивни групи, не влизаше в заместителни реакции, нито пък се полимеризираше. Беше сякаш по-благородно от златото и от платината.

Отново извършиха съвсем отначало трудната аналитична работа, за да не би да са сбъркали някъде. Съставът му се потвърди напълно. И тъкмо тогава откриха, че има нещо особено в него, което го отличава от всички известни органични съединения. Неговите атоми бяха така невероятно разположени в пространството, че направо противоречаха на химическите закони. Тъй стигнаха до главното заключение — веществото е синтезирано вероятно по изкуствен път при много специални условия...

— Добре, но какво искат да кажат с това дяволско съединение? — избухна една вечер Джек, след като привършиха дневната работа и

седнаха да си побъбрят малко.

— Кои?

Младежът не отговори, а продължи да размишлява гласно:

— Да допуснем, че метеоритите са изпратени с определена цел на Земята от други мислещи същества. Всъщност ние винаги сме приемали, че е така. Солите тогава говорят ясно за себе си: на планетата, откъдето идваме, има много вода, а в нея се съдържат най — много тези три хлорида — натриев, калиев и магнезиев. Водораслите пък твърдят, че там има и органична форма на живот. Та какво друго може да се изпрати в този междупланетен колет? Препарирани риби? Или малки човечета?... Метеоритите също говорят достатъчно за себе си: ние не сме метеорити, а специално изпратени снаряди. Иначе защо ще са обвити с тази устойчива на температура обвивка от сплави, ако не за да запазят съдържанието си? И пластът от труднотопими карбиди под нея. Това са все защитни обвивки. Ето, всичко до тук си има логично обяснение. Остава само съединението. Какво трябва да ни каже то?... Каква важна тайна може да се крие в него?...

— Да можехме да открием как се получава — каза мечтателно д-р Лунц, — щях веднага да ти кажа. Само химията може да ни отговори на този въпрос. Когато узнаем пътя за синтезирането му, ще открием сигурно и неговото предназначение. Но това не е работа за двама души. Трийсетина химици трябва да се заемат с нея, не двама...

После замълчаха. Напоследък говореха рядко, само колкото е нужно. Наближаваха две години откак докторът продаде къщата и все още нямаха резултат. Джек беше завършил вече следването си и сега работеше в една фабрика за лакове и бои. А вечер, разбира се, беше тук. Д-р Лунц му разказваше какво е свършил през деня и след това продължаваха заедно опитите.

Двамата сега говореха много рядко или никак. Старата им увереност и разпаленост беше понамаляла значително, особено на доктора. Той се промени много напоследък, сякаш през последната зима се състари изведнъж. И колкото повече техните изследвания се затваряха в омагьосан кръг, толкова очите му загубваха блясъка си и раменете му се отпускаха. Ходеше с дни небръснат и все забравяше да се нахрани навреме. Поне вечеряше добре, защото Джек носеше редовно храна за двамата. Но младежът вече открито се тревожеше за

него. Лекарят, при когото го отведе след последния припадък, каза, че сърцето му няма да издържи дълго това нечовешко напрежение. Трябваше му почивка, на всяка цена, докато не беше станало късно. А парите бяха на привършване и отиваха предимно за химикали.

В лабораторията тегнеше онази жива тишина, която се състои от множество постоянни и малки шумове. Водата мърмореше меко в гумените тръби, спускаше се стремително в надиплените стъклени хладници и с меко свистене се изливаше в канала. Бунзеновата горелка с тихо съскане обвиваше облото дъно на една колба в синкави пламъци. А в прозрачния съд извираха огнени изпарения и техните отблясъци рисуваха чудновати съчетания от сенки, на които би завидял всеки модерен художник.

Внезапно Джек се изправи стремително, прекоси малкото разстояние до апаратурата и изключи газа в горелката. Пламъкът трепна за миг и изчезна, като че някой го дръпна назад. Сетне спря водата в хладника и се обърна. Лицето му беше преbledняло и той напразно се мъчеше да го разкриви в усмивка.

— Какво ти стана, Джек? — докторът го погледна учудено. Не го беше виждал такъв странен. Или може би само веднъж, когато честваха годишнината на баща му и той произнесе реч.

— Няма нужда от опити. Вместо това предлагам да си поиграем на една игра — каза трескаво момъкът. — Тя е проста игра. Все едно, че не сме се виждали никога и сега ще се запознаем — гласът му изневери и едва забележимо потрепери. — Искате ли?

— Джек, ти наистина... Чувай, седни по-напред...

Младият мъж се усмихна широко, този път съвсем искрено.

— Не, няма нужда, уверявам ви. Чудесно се чувствам. Но хайде да поиграем на тази нова и забавна игра — представяне на непознати!

Д-р Лунц продължаваше да го разглежда малко поуспокоен от вида му. Накрая каза примирен:

— Какъв дявол те прихвана, само това не мога да разбера.

— И тъй, започваме — извести тържествено Джек, сякаш не го чу. — Вие сте Земята, а аз съм, да кажем, Планетата на звездоброеца. Сега внимавайте, поставям първи въпрос — Какъв сте вие?

Лицето на д-р Лунц се отпусна напълно, в очите му светнаха присмехулни пламъчета.

— Човек, който все пак има граница на търпението си.

— Добре! Ще ви наречем условно „мислещо същество“. А с какво се храните?

— Слушай, Джек...

— Нали се разбрахме, че тук няма никакъв Джек. Аз съм планетата. И тъй, какво ядете?

— Хляб, масло и колбаси — развеселяваше се все повече старият човек. — Пиши и една бира!

— Значи консумирате органични вещества, подобни по състав на водораслите от нашата планета. Много добре. Ами какво има най-много на вашата нещастна Земя?

— Освен неоправдана човешка злоба най-много има вода.

— Отлично! И в нея има хлориди, нали? Да, да, знаем. И при нас е така. Ами къде живеете, моля?

— Джек, но това е вече прекалено и...

— Къде, не разбрах? Къде казахте?

— На Земята! Улица „Слънчева система“, номер три! Макар че предпочитам вече да живея на небето!

— Великолепно! Ами аз къде живея? А?...

Едва сега д-р Лунц го загледа сериозно. Започна да се досеща за играта му, която не беше лишена от логика...

— Ако знаех къде живееш, пощуряло момче, веднага щях да стана Нобелов лауреат, разбра ли? И нямаше да се занимавам тук с теб, а щях да ръководя един от най-големите химически институти в света.

Сега вече Джек не издържа и така се разсмя, че се задави и започна да кашля.

— Просто невероятно! — възкликна с престолен глас той. — Аз му пратих кристално писмо с точния си адрес, а той не можел да чете. Не остава друго, освен да го пратим в забавачницата.

— Джек!

— Ха-ха-ха! Толкова е просто, че да се спуска човек от смях. Единият силициев атом сте вие, планетата Земя, а другият съм аз — неизвестната планета, която изпраща метеоритите. Ние се намираме почти на двата края на цялата въглеродна верига. Ами какво ще стане, ако превърнем въглеродните атоми между нас в планети и звезди, а? Какво ще се получи?

Сега Джек грабна парче тебешир и скоро на малката черна дъска под структурната форма на съединението се появи една съвсем

необичайна формула, в която за първи път беше точно спазено истинското разположение на атомите в пространството.

— Ами така де, защо ще ви пращам известие, че на нашата планета има мислещи същества, ако не ви посоча и точно къде се намира планетата?

— Звездна карта! — прошепна д-р Лунц и от вълнение краката му се подкосиха. Като не сваляше очи от картата, той продължи да си мърмори под носа. — Сякаш е право това момче! Да, разбира се! Ето сега се изяснява отлично защо въглеродните атоми са така хаотично разположени в пространството. Да, а това значи, че съединението наистина е изкуствено. Ама пък и от какви ли химици е било сътворено!... Ах!...

Изведнъж докторът посегна към сърцето си и политна напред. Джек едва успя да го задържи на няколко сантиметра от пода в здравите си ръце. Той загледа скован от ужас отпуснатото лице на стария човек. Но ето, клепките на д-р Лунц трепнаха, той отвори с мъка очи и прошепна:

— Бързо капките... На бюрото...

„О, сега вече ще отидеш на почивка, упорити човече — мислеше разгневен Джек, докато търсеше лекарството. По лицето му се плъзнаха две едри сълзи. — Ще те отведе на почивка, та ако ще и да пристигнат още утре пет нови метеорита от дяволската ти планета. Ще видиш!“

Д-р Лунц бавно се съвземаше...

СВЕТОСЛАВ СЛАВЧЕВ

ЖРЕБИЯТ

Ние сме трима — Ина, Артур и аз. Седим, както всяка вечер, в нашия ъгъл край малкото бяло табло на астрофона. Над нас от стъклените очи на кабината се спуска оранжев здрач. Вляво е Артур. Той се е облегнал назад, почти е потънал в креслото си и отгук аз виждам само неговото слабовато, умно лице, което сега е замислено и някак отчуждено. Ина е пред мен, наведена над екрана на астрофона. Струя синкава светлина трепти по пръстите ѝ, залива неясния ѝ профил, играе в отблясъци наоколо. Ние мълчим. Като че само тя е жива тук, тази мъртва светлина. Чува се тихо пращане, после сред него се прокрадва тънък виещ звук. Ина подпира лице на длани и дълго слуша.

— Остави, Ина — казвам, — знаеш, че няма смисъл.

Тя не отговаря, а и аз няма какво повече да добавя. Всичко е казвано десетки и стотици пъти и тя го знае по-добре от мен и Артур. Слушаме сигнал. Неразбираем за нас сигнал от глъбините на звездния свят. Мина времето, когато се опитвахме да разчетем смисъла му. Измъчвахме се с въпроси, ловяхме се за тънките нишки на догадките. Понякога ни се струваше, че тайната прозира в равнодушните отговори на електронните мозъци. Градахме най-невероятни предположения, радвахме им се, а после в душите ни бавно попиваше горчивината на безсилието. Сега всичко е излишно — след няколко часа отлитаме към Земята. Чакат ни осем земни години път. Осем години заедно. И насаме с угризенията, че сме пропуснали нашето най-голямо откритие, заради което изобщо си струваше да живеем.

— Не се измъчвай, Ина — казвам пак. — Записахме всичко и на Земята ще го разчетат. Вярвай ми и това не е малко.

Всъщност и аз не знам малко ли е или много. Но ние наистина сторихме всичко, което беше по силите ни. И сега е пред очите ми бледото, брадясало лице на Артур, който дни наред се опитваше да превърне уловената вълна в друг вид енергия. По едно време

мислехме, че сме успели. То беше тогава, когато превръщяхме вълната в биоток. Седяхме с часове в биоелектронната камера с приемателните шлемове на глава. На два пъти ми се стори, че виждам багри и чувам звуци. Нищо не излезе. И двата пъти Артур и Ина са ме извличали полумъртъв от камерата. След това ни остана само да следим записващите апарати и да се утешаваме, че на Земята други, по-находчиви от нас, може би ще успеят. Чудесно утешение!

Но стига с това настроение! Трябва да се усмихна... Изправям се.

— И така, достатъчно сме седели! Трябва да свършим още нещо преди тръгването, нали Ина?

Ина трепва. После бързо съобразява какво я питам. Става. Да, последното контролно изпитание на локаторните уредби в ракетата. Време е. Артур се надига тежко от креслото. Спира, като че иска да каже нещо, но само махва с ръка и тръгва. Голямата сребриста врата се плъзва безшумно, отваря се пред него и го поглъща. Да, по-добре беше, че замълча.

Вън е вечер. Странна вечер, ако изобщо може така да се нарече. Зад хоризонта, на черното небе залязват две слънца. Едно по-голямо — оранжево, и друго — гълъбово! Някога като дете сънувах такива хоризонти и такива слънца. Дори и сега, през трите години, които преживях тук, не можех да се отърва от чувството, че сънувам. Наоколо няма нито една мека линия. Остри зъбери, причудливо насечени, сякаш застинали с вик към небето. Пропасти, зинали с тъмните си гълбини към гълбините на Вселената. И звезди. Неприветливи, като изрязани от парчета мъртво студен метал. Страшно ми става, като помисля, че там някъде в съзвездието Персей е имало и може би още има жив разум, който е позовал безкрая. Двадесет хиляди светлинни години е пътувал този зов. И ето среща нас тримата на тази дива планета от системата на бета Лебед. Напразно ни среща. Ние не сме подготвени, за да го разберем. Ние сме обикновени хора — трима души от една обикновена гравитометрична станция. Обръщам се. На платото зад нас сияе с мека смарагдовозелена светлина куполът на станцията. Никога не съм мислил, че ще ми е така тежко, когато я напускам. Защо човек винаги оставя част от себе си в предметите, с които е живял?

Поемам наново след Артур и Ина. Той върви напред, тя е след него. Чувам в микрофона нейното дишане, виждам как малката ѝ фигурка крачи по склона и си мисля нещо, което никога не бих ѝ казал. Това че тя за мен е най-скъпият човек. Не го разбрах веднага. В първите дни, когато звездолетът на експедицията „Орион“ ги донесе тук двамата с Артур, мен дори ме дразнеше нейното мълчаливо, съсредоточено държане, обичаят ѝ да глади припряно челото си с длан, когато е разтревожена. После свикнах. А после... един ден с удивление разбрах, че ми е тежко, когато не я виждам край себе си. Може би това е любов. Не знам.

Артур също я обича. Те са отрасли от деца заедно в звездолета „Орион“ и това, че тя ще се омъжи за него, изглежда съвсем естествено. Изглежда. Ние тримата говорим всичко друго, само не смеем да кажем главното — че двамата с Артур обичаме Ина. А и тя мълчи. Докога, Ина?

— Арчи — казвам в микрофона, — ще ви настигна след малко. Отивам да спра гравитонния кондензатор. А всъщност защо трябва да идвам с вас. Направете проверката и ще ви чакам на връщане.

Вдясно, на стотина метра под склона се тъмнее ъгловатият масив на кондензатора. Ако човек не познава нещата, не би могъл да предположи, че на тая неугледна постройка ние дължахме живота си тук. Кондензаторът изплиташе високо над нас невидима броня от свръхмощно поле. Тази броня ни пазеше от гама-лъчите на гълъбовото слънце. Без нея то би ни убило за броени часове. Но вече запасите ни от енергия са към своя край и това ни заставя да бързаме с отлитането. А и задачите, за които сме тук, вече приключихме. Всички задачи. Освен една — непредвидената. Защо често става така, че непредвиденото се оказва най-важното в живота ни? Не, не желая повече да се мъча с въпроси! Тази нощ е последната, която можем да останем тук. Ще захвърля ненужните вече съмнения и ще стартираме! Само след осем години ще видя Земята! Синьо небе, синьо море, зеленината на поляните и горите... Само осем години...

Тежката врата се отваря. Влизам. Не зная какво биха си помислили Ина и Артур, ако им кажа, че за мен уредите са като живи същества. Може би съвсем не съм подходящ за астрофизик и ръководител на гравитометрична станция. Такива хора трябва да бъдат други — сурови. Ако е нужно — да жертват себе си или другарите си.

А аз, изглежда, се размеквам като някакъв лиричен герой от древен роман. Дори сега, когато хващам централния прекъсвач и го отмествам, изпитвам чувството, че се разделям с близък приятел. Тихото равномерно бръмчене на големия кондензатор секва. Излизам бързо.

Да, Артур и Ина вече се връщат. Сега остава само да вземем от станцията записите на последните сигнали и някои по-дребни неща. И после — старт!

Сега в редицата аз съм пръв. Влизаме един след друг в станцията и в херметичната кабина снемаме само шлемовете — нямаме време, трябва да побързаме. Коридорът. Вратата на залата с астрофона се оттегля. Аз...

Аз стоя в залата и недоумявам. Нещо има, нещо е ставало тук. Чувствам го, преди да го осъзная. После разбирам. Това е невероятно, това не може да бъде! И все пак. Острият виещ звук на сигнала се е превърнал в тиха мелодия. Странна особена мелодия.

Артур съобразява. Той вече тича към биоелектронната камера, ние след него. Влиза, ръцете му треперят, когато прикрепя шлема на главата си, аз трябва да му помагам.

Минута. Ина до мен диша тежко. Очите на Артур са широко отворени.

— Виждам... — хрипти той — ... виждам... това са те... техните градове... чувам ги...

Свалям насила шлема от главата му и го изтеглям от камерата. Артур залита.

— Седни — казвам, — седни, моля те! Искам да ти кажа нещо важно. Моля те, Арчи, успокой се!

Артур сяда бавно и бавно идва на себе си. Ина стои права. Устните ѝ побеляват, пръстите ѝ търсят облегалото на стола. Тя е разбрала вече. Да, Ина, вярно е това, което мислиш!

— Слушай, Арчи — шептя аз — ... виж... ето каква е работата при това положение... — (бълнувам, глупости говоря) — слушай, мисля, че е ясно — сигналът се превръща в биоток само при ниско гравитационно напрежение. Изключихме кондензатора и получихме истинския сигнал...

Ина прави няколко несигурни крачки и сяда до астрофона. Лицето ѝ е като на мъртвец. Но аз нямам време да се занимавам с нея.

Трябва да кажа нещата до край.

— А сега трябва да отлитаме, Арчи... защото без кондензатора гълъбовото слънце ще ни погуби... Да отлитаме ли? Не, Арчи, един от нас трябва да остане тук. Всичко, което досега сме записвали от сигнала, не струва нищо. Един от нас трябва да остане... незащитен. Онова, което той вижда и чува, ще се записва на биолентите, и така ще стигне до човечеството... Но той самият, ти разбираш...

Артур разбира. Един от нас е обречен. Един трябва да загине. Иначе останалите двама няма да имат сили да гледат в очите хората от Земята. По дясното слепоочие на Артур изпъкват две вени. Но той се владее. Прекрасно се владее, дявол да го вземе! Даже му завиждам на самообладанието. Единственото, което го издава, са тия вени. И може би — няколкото секунди, в които мълчи. После поглежда към Ина. Ще каже това, което трябва, което му подобава. Казва го.

— Разреши ми да остана аз.

Вик. Това е викът на Ина. Тя се задъхва, говори нещо несвързано.

— Не... не искам... той знае... аз трябва да съм тук...

Разбирам, Ина. Ти искаш да се жертваш вместо него. Ти направи своя избор между нас двамата. Обичаш него. Сега е мой ред да се владее.

— Благодаря за готовността, но ще остана аз. Нарещдам ви да заминете. Гответе се за старт!

Не, не излезе никак добре. Артур хапе устните си, после кипва:

— Какво искаш да кажеш? Вижте, моля, какъв съм герой — това ли? Няма да допуснем! Не е разумно.

Трябва да измисля нещо, трябва! Нямам време. Един от тримата трябва да остане тук... И казвам първото, което ми идва на ум:

— Предлагам... да теглим жребий!

Невероятно е. Така са решавали някога въпросите хора, безсилни срещу природата и това съвсем не ни подхожда. Не мога да съобразя още как да постъпвам по-нататък, но връщане назад няма.

Артур се изсмива нервно.

— Що за идея!

— Помисли — настоявам аз — все едно е кой ще остане тук. Сляпата случайност поиска това от нас. Нека ѝ се отплатим достойно — пак със случайност! Така неразумното ще стане разумно.

Той ме гледа внимателно. В умните му очи заиграват искрици. Явно идеята започва да му харесва, но все пак той, този човек, изтъкан от разум, не може да я приеме. Да, Артур, даже и в безизходно положение хората могат да се надсмиват над съдбата.

— Ти довеждаш нещата до абсурд... — колебае се той.

По тънкото му лице пробягва крива усмивка.

— Той е прав, Арчи! — чувам гласа на Ина. — Аз съм готова.

Тя се е съвзела, става и идва при нас. Очите ѝ горят, трие челото си с длан. Мълчим. Старинна, малко тъжна мелодия блика от астрófона. Тя пълни кабината, ние сякаш плуваме в нея.

Артур мълчи, значи също е съгласен. Вадя бележничето си, късам три листчета и се обръщам, за да напиша кръстче върху едното от тях. Сгъвам ги, стискам ги в ръката си. Обръщам се и им протягам длан. Трите жребия са там — три съдби.

— На едно от листчетата има кръстче. Теглете. За мен е последното.

Артур не се и замисля. За него решението е взето. Посяга и поема своя жребий. Отваря го и го оставя върху стола. Листчето е празно. Просто не мога да разбера какво чувства в този момент. Зениците на Ина са широко отворени. Тя посяга като автомат и взема. Разгъва. Листчето също е празно.

Аз дори не отварям своя жребий. Излишно е, всички знаем какъв е той. Смачквам го в ръка и го хвърлям настрана.

— Сами виждате... — казвам.

Нищо по-добро не ми иде на ум.

Артур гледа някъде встрани. За първи път го виждам неуверен. Той все още не може да повярва, че всичко е решено така, по неразумен според него начин. Дори, сигурно се упреква, че се е съгласил. Не се измъчвай, Артур! Съдбата знае кого да избере. Вървете...

— Вървете... — повтарям мислите си аз. — Нямаме време.

За миг съобразявам, че говоря безсмислици. Кой няма време? Тях ги чака цяла вечност от живот и щастие. Аз, аз нямам време. Но те нищо не забелязват. Ина свива устни и бавно отива към астрófона. Каква странна прилика има между нея и тази далечна мелодия. Нежни и безплътни. Тя се пресяга към пулта на астрófона, после отпуска ръка. Обръща се.

— Да вървим... всички заедно... — казва тя неуверено.

Не отговарям. Какво ми предлагаш ти, Ина? Разбираш ли, какво значи това? Не само аз, но и тримата ще престанем да бъдем хора.

— Хайде — казвам аз, — елате при мен.

Артур ме поглежда. Какви очи има! Променени, нещо старческо вее от тях, древно и мрачно! Но ние... аз нямам време.

— Сбогом, Ина. Сбогом, Артур.

Казано е всичко, което трябва. Не знам как се прощават хората в такива случаи. Протягам им ръце. Тежко ми е. Не мисля какво ме чака, просто ми е тежко, че вече няма да ги виждам.

Артур се обръща и тръгва пръв. Не иска да гледам болката по лицето му. Ина хапе устни и бавно пристъпва след него. Ина! Ти сама не знаеш, какво те чака, Ина! Ти го обичаш. Той е чудесен човек — верен до смърт приятел. Но ще минават дни и ти все повече ще мислиш за другия, който е останал тук, който отдавна вече няма да съществува. И ще почнеш да обичаш него, другия, сянката. Ти сама още не знаеш какъв ад ще бъде това, Ина. А и той ще разбира и ще страда. Мъчно ми е за вас, скъпи мои.

Излязоха.

Колко е тихо! Сами сме, аз и мелодията. Няколко минути, искам още няколко минути. Само за себе си. Имам право на това. Искам да си помисля нещо хубаво, преди да вляза там...

... Луната... Луната е изгряла... Мирише на смола, земя и още нещо сладко, упойващо като сън. Вървя по горската пътека, застлана с борови игли. Тя извива, някъде сенките на боровете я притискат, другаде гъстите корони се разтварят. Там боровите иглици по пътеката блестят под лунната светлина. Вървя, сякаш не аз вървя по тази пътека, а някой друг, живял преди хиляди години. Човек, който няма име.

Стига! Последен поглед наоколо. Там, на пода до астрофона лежи малко бяло топче смачкана хартийка. Моят жребий. И единствен в цялата Вселена знам, че този жребий е също така чист, празен, както на другите двама. Не поставих кръстче на нито едно от листчетата. Добре изиграх ролята си, моята последна роля.

Сбогом, Земя! Така те обичах... така те обичаше един човек...

Сбогом!

ХЕНРИХ АЛТОВ

ПРЪВ КОНТАКТ

Директорът на института дълго глади гъстата си черна брадичка, без да обръща внимание на събралите се в кабинета му сътрудници и най-после мрачно каза:

— Мои млади колеги, това е скандал. Истински скандал. Даже ултраскандал. Ще ни се смеят.

— А какво всъщност се е случило? — спокойно запитва млад човек с каубойска риза.

Директорът го погледна тъжно през големите си рогови очила с изпъкнали стъкла.

— Вие, ръководителят на експерименталната лаборатория, би трябвало да знаете. Да. Снощи „Ерг Ноор“ е разговарял с „Аристотел“.

— Какъв „Ерг Ноор“? — плахо промълви седящата до прозореца девойка, началник на отдела за информационно-логически машини.

— Не ме гледайте така — каза директорът, като изговаряше отчетливо всяка дума. — Не съм се побъркал.

Девойката смутено се усмихна.

— Така — продължи директорът. — Никой не помни. Никой не знае за какво става дума. Добре, ще ви напомня. Преди три години, уважаеми колеги, преди три години, когато вие бяхте още студенти, проведохме един експеримент. Човекът, който проведе експеримента, сега работи в друг град. Да. Касаеше се за това: ще могат ли да се разберат помежду си астронавт и разумен обитател на коя да е друга планета. Разбира се, в случай, че се срещнат. Надявам се, досещате се, че този проблем има непосредствено отношение към нас, кибернетиците. Да. Той се свежда до проблема за кодиране и прекодиране от един език на друг.

— Точно така! — възкликна началникът на отдела за електронно моделиране, като сложи очилата си, много приличащи на очилата на директора. — Сега си спомням. Бяха построени два автомата, които можеха да общуват помежду си посредством акустически устройства.

Единият автомат нарекоха „Ерг Ноор“, а другия... а другия — кой знае защо „Аристотел“.

— Тоест как така „кой знае защо“?! — възмути се директорът. — И на децата е ясно: колкото е по-голяма дистанцията по време между разумните същества, толкова по-трудно ще намерят общ език. Затова първият автомат получи цялата онази информация, всички онези знания и представи, които по мнението на историците би трябвало да притежава Аристотел или учен — негов съвременник. А вторият... Да, с втория автомат имахме много неприятности. Програмирането му се извършваше под наблюдението на астрономи, биолози, философи и на тези де... писателите на научна фантастика. Ужасно трудно беше. Колкото консултанти — толкова мнения.

— Но нали от този опит нищо не излезе? — предпазливо рече началникът на отдела за електронно моделиране, като свали очилата, които му пречеха.

— Какво значи „не излезе“? — с негодувание запита директорът. — Вие да не мислите, че още при първата среща „Ерг Ноор“ трябва да се хвърли на шията на „Аристотел“? Или пък може би мислите, че те веднага ще се сбият?...

Директорът строго изгледа притихналите си сътрудници и неочаквано се усмихна:

— Тогава, преди три години, на нас също ни се струваше, че ще се случи нещо такова... — той направи неопределен жест с ръка. — Пръв контакт. Романтика. Но нищо не се случи. Те мълчаха и съвсем не искаха да разговарят. Несъвършенство в програмирането, грешка в конструкцията. Да. И автоматите бяха предадени в резервния склад. Със строго нареждане: да се съхраняват грижливо! За всеки случай.

— Там всичко се съхранява много грижливо — рече девойката. — Специално помещение, постоянна температура, чистота... Нощно време дежури сътрудник.

— Какъв сътрудник? — тихо запита директорът. — Позволете ми да се поинтересувам — какъв сътрудник? — И без да изчака отговора отсече: — Пазач! Най-обикновен пазач! Онзи същият пазач, мои уважаеми колеги, когото вие почтително наричате чичо Вася.

— Чичо Вася много добросъвестно се отнася към задълженията си — възрази девойката.

— Добросъвестно — съгласи се директорът, поглаждайки унило брадичката си. — Даже твърде добросъвестно. Снощи, в 11 през нощта, той ми позвъни и каза, че ония двамата... „Ерг Ноор“ и „Аристотел“ де — изведнъж започнали да говорят. Разбирате ли, уважаеми колеги? Започнали да разговарят. Започнали да спорят.

— За какво? — нетърпеливо запита младежът с каубойската риза.

— Аха, интересува ви за какво? — много вежливо каза директорът. — Предвиждах това и снощи ви потърсих по телефона. Вас и всички останали. Но никого не намерих в къщи. Да. И отидох при чичо Вася сам. Та така, „Ерг Ноор“ и „Аристотел“ наистина спореха. Крещяха колкото имат сили с железните си гърла. Залата така кънтеше, сякаш работеше парен чук!

— Значи опитът все пак успя! — възкликна девойката. — А за какво спореха?

— За какво? — спокойно повтори въпроса и директорът. — Ето за какво: „Аристотел“ твърдеше, че в първенството по футбол първо място в „А“ група ще заеме отборът „Крилата на Съветите“, а „Ерг Ноор“ с писклив и вибриращ глас, измислен за него от един писател на научна фантастика, упорито повтаряше: „Глупости, глупости, глупости... Аз, синът на Синята планета, считам, че изгледите да победи отборът на «Динамо» са 97,6 процента“. Да. „Аристотел“ изреждаше имената на играчите, позоваваше се на спортните коментатори и... моля не се смейте! — викна директорът. — Не виждам в това нищо смешно.

— Не се смеем — каза девойката. — Стараем се да не се смеем. Нищо не се е случило. Просто машините са лошо програмирани. И това е всичко.

— Така ли мислите? — обърна се към нея директорът. — Ето какво. Аз всичко изясних. Чичо Вася, дежурейки в склада, в продължение на три години четял на глас спортните вестници и списания. Даже слушал предаванията от стадионите. Нещо повече, някои от вас обичали да се отбиват сутрин при него. Тъй, да обсъдят спортните новини. Да. И никому не дошло на ум, че наблизо има машини, макар стари и лоши, но машини. Никой не съобразил, че автоматите имат акустически приемници и следователно могат...

Гласът на директора бе заглушен от общ смях.

— Не се огорчавайте, моля ви се — каза младежът с каубойската риза. — Автоматите не представляват никаква ценност. Всъщност, те не са нужни. Но, ако искате, може лесно да се премахне излишната информация за... футбола.

— Не, не, случаят трябва обстойно да се изследва — възрази девойката. — Дори и автоматите да са негодни и неудачно построени. Но сега... сега те спорят за футбол. Нима това не свидетелства, че машината може да мисли като човек? Тоест, почти като човек.

Директорът поклати глава.

— Моя млада приятелко — лукаво каза той. — Задействали са блоковете за анализиране на вероятностите. И нищо повече. Как може да се твърди, че автоматите мислят, когато единият от тях е за отбора „Крилата на Съветите“, а другият — за „Динамо“?! Та и на децата е ясно: първото място ще заеме „Спартак“. Вие някога ходите ли на мачове?...

ЛИДИЯ ПОПКИРОВА НА КРИЛЕТЕ НА ХЕРМЕС

— Е, хей, какво става, ние като че ли падаме!

— Внимавай, Костя! С лице към астероида! Стреляй сега!

Кацането мина благополучно. Най-чудното бе, че върху неголямата загадъчна маса се ходеше леко и устойчиво. Чудно бе, защото яйцевидното лъскаво тяло едва ли имаше и триста метра по надлъжната ос.

Без да губи време, младият геолог приготви инструментите за вземане скални проби и под ярката светлина на прожекторите се зае да изследва всеки квадратен метър от матовата, подобна на черен фаянс, повърхност. Напразно. Чукчето отскачаше, без да може да причини нито една драскотина. Двамата не се виждаха, но се чуваха добре.

— Ще се върна с празна торба, Николай. Ти продължаваш ли да мислиш, че това е Хермес?

— Може и да е, но струва ми се, че той ще ни задържи завинаги на крилете си... освен ако не се случи някое чудо.

— А чудеса днес не стават. Но нима нашите портативни ракети...

— Те ще са недостатъчни, за да се издигнем оттук, като преодолеем нашата съвсем неочаквано и необяснимо възникнала тежест... ако това е тежест.

— Какво друго може да е?

— Дявол знае.

— Малките размери ли те смущават?

— На първо място те.

— А ако плътността е такава, че ги компенсира?

— Няма вещество, годно да натъпче в това яйце такава колосална маса.

— Във Вселената все още има безброй неизвестни явления. Защо да няма и неоткрити елементи — Например „Николий“ или по-добре

„Костий“. Може би ние сега имаме удоволствието да се движим по един, да кажем, „костиев николит“!

— Бих се посмял на шегите ти, но положението ни е по-сериозно, отколкото можеш да си представиш.

— Защо? Ако успеем да се свържем с Уле на кораба, той ще съумее да ни измъкне оттук. Средството, разбира се, ще измислиш пак ти.

Инженер Дубинин не отговори. Той настойчиво се ровеше в предавателя и на кратки интервали зовеше другаря си от космическия кораб. Неочаквано в шлема му прозвуча сподавено възклицание. И после!

— Ето ти тебе астероид! Идваш ли, Николай?

По въжето, което ги свързваше, Дубинин скоро се добра до геолога. Намери го коленичил пред широк вход, гладко изрязан и извит подобно на улей. Облицован бе със същата или подобна по състав материя, която в светлината на прожектора имаше светло-червеникав, почти розов цвят. Капак и стъпала нямаше, дъното не се виждаше.

— Как го откри?

— Собственоръчно го отворих!

Николай гледаше другаря си въпросително.

— Попаднах на малка издатина. Опитах се да я отчупя, не успях, разбира се, но нещо под мен се завъртя, измести ме и се откри това.

Дубинин обмисляше напрегнато.

— Въжето е достатъчно дълго. Ако застанеш до отвора, не ще можеш да ме издържиш — повърхността е гладка и хлъзгава. Ако се отдалечиш примерно на 50 м, ще застанем един спрямо друг в такова положение, което ще ти позволи без особени усилия...

— Ти смяташ да се спуснеш сам?

— Виждаш, че двамата няма да можем.

— И ще трябва да стоя и да чакам?

— Костюмът ти е добре защитен, а когато трябва, не губиш търпение.

Скоро след това Дубинин се плъзна бавно в гладкия като стъкло цилиндричен улей.

* * *

С космическия кораб „Дробинка 2“ тримата космонавти бяха излетели от Марс на път за астероида Хидалго. Трябваше там да построят малка станция и да изследват всичко по-важно, което срещнеха на пътя си. Основните цели на експедицията бяха две. Първо — трябваше да се проучи геологичният строеж на астероида и прецени сходен ли е с този на изследваните досега Ерос и Церера. Последните се оказаха подобни по състав на планетите от Слънчевата система и следователно можеха да са отломъци от експлодирания Фаетон. Ако някой от астероидите има друг състав, ще се докаже теорията, че Фаетон е бил блъснат от друго тяло, а не е загинал сам. Ако се намереха следи от цивилизация или ако Хидалго се окажеше отломък от чужда планета или ако... На всички тези въпроси може би щеше да отговори „Красний маяк“ — дубльорът, отлетял веднага щом се прекъсна радиовръзката между Марс и ракетата. Веднага, защото не биваше да се пропуска краткотрайната близост на Хидалго до Марс и удобното разположение на орбитите им.

Хидалго има силно изтеглена орбита, която освен тази на Марс пресича и орбитата на Сатурн. Точно този път астероидът щеше да премине на извънредно близко разстояние до тази чудна планета. И това беше втората цел на експедицията — да се направят наблюдения на Сатурн под прикритието на астероида.

И за Уле като лекар и астробиолог може би щеше да се намери работа. На Хидалго не можеше да няма поне най-низши анаероби. И той щеше да има предостатъчно време, за да поработи върху старата си тема — изготвяне на универсална противоанаеробна ваксина.

А вместо всичко това ето вече повече от тридесет часа се мъкне като закачен с „Дробинка 2“ след този лъскав гаден Хермес, загубил всяка власт над кораба, загубил всяка връзка с Марс, с другарите...

* * *

Костя бе пушил някога. Съвсем малко, разбира се. Без пристрастяване. Затова лесно се отказа, когато постъпи на служба в института. А сега му се допуши. Като бе завързал предвидливо около себе си края на въжетото, той бавно го отпусна, докато Дубинин някъде се спря. От доста време беше спрял. И Костя нямаше какво друго да

прави, освен да чака. Той се опита да си припомни редица весели случки, свързани с малката му тайна страст към тютюна, страст, която му даваше повод с голямо удоволствие да скандализира другарите си. Костя се усмихна. В минути на бездействие или опасност в ума му идваха весели, дори нелепи, бивали или небивали случки и положения. Но този път той не успя да ги задържи за дълго. Положението беше по-сериозно от всякога. Претърпяваха авария след авария. Най-напред по неизвестни причини корабът излезе от орбитата, по която се носеше към Хидалго. Това стана така рязко, сякаш бяха неблагоприятно навлезли в гравитационното поле на голямо тяло. Когато дойдоха на себе си, роботът-изчислител им каза само, че се движат след астероида Хермес. А данните за размерите му ги смаяха: две хиляди километра в диаметър — триста метра по дългата ос. Това бяха глупости, разбира се, но машината упорито ги повтаряше. Навярно рязката смяна на скоростта и посоката бе повредила робота, както бяха повредени и двигателят и всички механизми заедно с уредите си за самопоправяне. Бе прекъсната радиовръзката с Марс и Земята. Астронавтите не можеха да бездействат. Те решиха да изследват поне Хермес, до когото макар и непредвидено бяха долетели. И когато кацнаха на него, трябваше да установят, че той съвсем не бил астероид, а навярно кораб от далечни звездни светове! Костя нетърпеливо се обърна. Вселената все така бавно се въртеше край него. Хоризонтът бе по-малък от футболно игрище, а той стоеше здраво на краката си, като че ли е на Марс или Земята. Ако се вземат предвид тежкия костюм и снаряжение — поне както на Луната. Горе си беше горе, долу — долу. Какво бе това вещество (той с болка си помисли, че не може да си отчупи дори едно мъничко късче от него), което осъществяваше такава гравитация. И гравитация ли бе това? Сега той разбра, че роботът не е бил повреден, и че невероятният извод е бил резултат на невероятни данни. Бедният „Исак“ (така бе наречен роботът в чест на великия Нютон), той също бе озадачен и затова все смяташе и смяташе. Защо този кораб, когото на Земята нарекоха Хермес и неправилно определиха с дължина един километър поради силно отразяващата си повърхност, се носеше ведно с всички астероиди между Марс и Юпитер, неспособен да измени своята орбита? На него не можеше да има живот. Или все пак имаше? Спектрален анализ на Хермес бе направен преди години, на Марс, въпреки огромните технически

трудности, и бе показал познати елементи. А ето че сега изведнъж... Като гигантска мухоловка той бе привлякъл и кораба и тях двамата с Дубинин. Както и да се опитваха, те нямаше да успеят да се отлепят и щяха да останат тук до края. Костя не поиска дори да помисли думата смърт, която го възмущаваше. А ако на кораба има разумни същества. И ако те вече Николай... Костя почувства, че изстива. Тази мухоловка не странстваше ли в Космоса, за да събира образци, за каквито самите те бяха тръгнали? Радифонът на Николай замлъкна, щом потъна в улея. Защо? Въпроси, въпроси... Ако Ира знаеше мислите му и подлия студен страх, който бавно, но настойчиво го обхващаше, навярно би поклатила неодобрително глава: „Един космонавт не се разкисва толкова лесно, мили!“

Никой не се е разкиснал и не е изпитвал страх пред опасност, която познава или поне разбира. Но кой знае какво става сега долу? А той стои и зяпа звездите.

Някаква страшна сила го грабна изведнъж и Костя, като изпусна едно сподавено проклятие, полетя нагоре. Още в следващия миг това летене заприлича на падане в безкрайна бездна и той инстинктивно се опита да го забави с портативните си ракети. Почти веднага чу гласа на Дубинин и в луда радост разбра, че летят заедно. Разбра, че въжето не бива да се развърже на нито един от двата си края, нито да се пререже от огъня на ракетките, защото рискуваха да се загубят в Космоса. Едновременно с неясното като бълнуване откъслечно говорене на Дубинин в шлема му прозвуча радостно възклицание и гласът на Уле, който ги зовеше развълнувано.

Двигателят работел, всички механизми били в изправност, радиовръзката с Марс била възстановена. С помощта на „Исак“ и след упорито четиринадесет часово търсене Уле откри двамата си другари и успя да ги прибере на кораба.

* * *

Твърдят, уравновесен Дубинин беше неузнаваем. Понякога изглеждаше, че бълнува, а друг път явно бе в съзнание. Но тогава Уле се безпокоеше повече, защото разказът на Николай беше странен и невинаги логичен.

Слязъл в улея, който не бил отвесен, а косо се спускал към широка флуоресцираща в синьо зала. От нея преминал във втора с розова светлина. Няколко мебели, нито уреди, нито следа от живот. Розовата зала не водела никъде. Той допуснал, че прост механизъм, подобен на този на повърхността, може да отвори вход навътре към кораба и започнал да опипва стените. Натискал, дърпал, въртял всяка издатина... Но нищо. Забелязал в единия край широка издълбана в пода част, която приличала на пресъхнал басейн. И без да разсъждава, скочил вътре. Изведнъж ослепителна червена светлина го обляла с хиляди искрящи пламъци и той започнал да потъва така бързо, че загубил за миг съзнание. Изведнъж се намерил на висока тераса и в нозете му се простирал град без улици. Къщите му били със странни форми и цветове. Имали вид на спирали, кълба и на някакви причудливи цветя. Били без врати и прозорци. Изненадан той открил, че край него прелитат прилепообразни създания с ципести криле и че самият той прилича на тях. Дотук разказът на инженера, колкото и необикновен, беше свързан и донякъде логичен. После той заспа и блънуваше в съня си. Въртеше се в леглото и молеше да узнае кой е всъщност той — инженер Николай Павлович Дубинин, астронавт, научен сътрудник в Института по Астробиология и Астронавтика в гр. Новий Мир на Марс, земен жител, руснак по произход? Нима не е Зо-Ди-Ро, диктаторът на планетата Дая от системата на Антарес, наречен от тамошните хора Ро? Дубинин зовеше непрекъснато едно име, една жена, на която обещавахе в замяна на любовта ѝ безумни и безсмислени неща. Заплашваше някого с изгнание във Всемира и молеше със сълзи в очите и покъртителна мъка в гласа момичето, което той наричаше Да-Ли-Ко, да остане при него на Дая.

В кабината беше тихо. Стените флуоресцираха с мека матова светлина. Костя и Уле с тревога задържаха дишането си, за да не прекъснат блънуването на Николай.

— Аз те обичах, Да-Ли-Ко. Но ти избяга със своя любим, за да го придружиш във вечното му изгнание и да направиш Ада му Рай. Не беше трудно да ви открия в безкрая, не беше трудно да ви уловя с лъчите на Ро и поведат след себе си като пленници. Но ти се яви в пламтящата ниша и ме помоли да ви пусна. И аз, нечовешки жестокият, ви освободих, защото от любовта по-силна е само Любовта. Лицето на Дубинин беше бледо, в очите му имаше сълзи.

— Лъчите на Ро можеха не само да приковават, те можеха и да освобождават. Те запратаха вас на Дая, а мен — във вечния мраз на Нищото.

— Същите лъчи, те работят и днес! — подскочи Костя.

— Ш-ш-т! — Уле броеше пулса на болния.

— Аз съм мъртъв, Да-Ли-Ко. Мъртва си и ти, може би от хилядолетия.

— Лишен от разумно управляваща ръка, механизмът на кораба последователно създава полета на нещо подобно на гравитация и антигравитация! Разбираш ли, Уле?

— Мълчи сега! После.

— Аз съм само Дубинин. Още не бях обичал земна жена. Трябваше ли да срещна тебе — през неизбежно пространство и неизмеримо време — и да те обикна. Разбираш ли, Уле — Николай бе дошъл напълно в съзнание, — тази любов е била равна може би само на Знанието, което я е запазило жива хилядолетия след смъртта на мъртвия.

— Ти трябва да спиш сега, Николай — меко промълви Уле, разголи ръката на болния и му постави инжекция.

* * *

Половингодишният отпуск на Земята възвърна силите в железния организъм на Николай Дубинин. Тримата космонавти се готвеха за новата специално организирана космическа експедиция за разкриване тайната и овладяването на Хермес. Преди да замине за Марс, той бе запитан на пресконференция от журналисти какво ще каже за предстоящата си задача. Сините очи на младия мъж погледнаха с копнеж към небето и той промълви:

— Сърцето търси да разкрие тайните на Вселената. Но ще може ли Вселената да разкрие тайните на сърцето?

Костя мушна с лакът стоящия до него Уле и му намигна весело. Последният в отговор само изръмжа.

СТАНИСЛАВ ЛЕМ

НОЩ НА ЛУНАТА

Това се случи в четвъртия курс, малко преди ваканцията. Пиркс бе минал всички практически упражнения, издържал бе изпитните полети на имитаторите, два истински и дори бе извършил „самостоятелен кръг“ — полет до Луната с кацане и завръщане. Той се чувствуваше покорител на космическото пространство, стар космически вълк, за когото любимо облекло е износеният скафандър, а дом — далечните планети.

Последното, най-тежко изпитание бе „лудата вана“. Най-напред изготвиха парафинова маска на лицето на кандидата и тогава го въвеждаха в „банята“. Това, разбира се, не бе никаква баня (но, както е известно, студентите никога не наричат нещата с истинските им имена), а просто доста голяма стая с басейн. Кандидатът или „пациентът“, пак според студентския жаргон, влизаше във водата, която се загряваше до тогава, докато той престанеше да чувства температурата ѝ. Един от асистентите му поставяше парафиновата маска, а във водата добавяха някаква сол, най-вероятно обикновена готварска сол, за да може тялото му свободно да плува до самата повърхност, без да се подава над нея. Над водата стърчаха само двете металически тръбички, чрез които кандидатът дишаше. Много скоро лишеният от зрение, слух, обоняние и осезание пациент, лежащ във водата със скръстени на гърдите ръце като египетска мумия, преставаше да чувства присъствието на водата и изпадаше в състояние на безтегловност. Колко време прекарваше така? Колкото можеше да издържи.

В това се състоеше и целият експеримент. На пръв поглед — нищо особено. Но с човек в такова положение започваха да стават странни неща. Една трета от кандидатите не издържаха дори и три часа. А трябваше да се издържи колкото се може повече — нали ваканционната практика се разпределяше между издържалите това изпитание. На най-добрите се падаше практика „екстра“, която съвсем

не приличаше на малко интересното, дори скучно седене по различните околземни станции. Не можеше да се предскаже кой ще издържи и кой не — „ваната“ проверяваше цялостната личност на кандидата.

Пиркс издържа във ваната цели седем часа и получи най-високата оценка. След няколко дни шефът го извика при себе си.

Когато Пиркс влезе, шефът пишеше нещо. Той покани Пиркс да седне, после свали очилата си и започна да го разглежда така, сякаш го виждаше за пръв път. Това беше любимият маниер на шефа. Даже светецът, на чиято съвест не тежат никакви грехове, губеше самоувереност от този поглед. А Пиркс съвсем не бе светец.

— Има едно свободно място в Менделеев. Знаеш ли къде е?

— Астрофизическата станция на оная страна... — отвърна Пиркс.

Той бе леко разочарован. Разчиташе на друго. На полет. Толкова ракети, толкова планети, а го изпращаха на обикновена стационарна практика на „оная страна“. Някога се считаше за особен шик обратната страна на Луната, която не се виждаше от Земята, да се нарича „оная страна“. А днес така говореха всички.

— Правилно. Знаеш ли как изглежда? — запита шефът.

За секунда Пиркс се поколеба — дали да излъже?

— Не.

— Ако приемеш, ще ти дам цялата документация — шефът сложи ръка върху купчината документи.

— Значи мога и да се откажа? — без да скрива радостта си, попита Пиркс.

— Да. Защото задачата е опасна, тоест може да се окаже опасна.

Шефът понеча да каже още нещо, но изведнъж млъкна. Пиркс, вперил в него разширени зеници, бавно, тържествено пое въздух — и замря.

— Е, е — каза шефът отрезвяващо, — аз малко преувеличих. Във всеки случай ти се лъжеш.

— Извинете, в какво?

— Уверявам те, че ти не си единственият човек на Земята, от когото човечеството чака спасение. Поне засега не.

Пиркс, червен като рак, не знаеше какво да прави с ръцете си. Шефът — тези негови номера бяха известни — току-що му показа

райски видения — героят — Пиркс се завръща след извършен подвиг, тълпата на космодрума, замряла от удивление, шепне възторжено: „Това е той! Това е той!“ — а сега, сякаш без да съзнава какво върши, се стараеше да омаловажи мисията му, да я сведе до обикновена задача от ваканционната практика.

Най-после шефът продължи:

— Сътрудници за станцията се избират измежду астрономите, пращат ги на оная страна да си изседят месеца и нищо повече. Нормалната работа там не изисква никакви особени качества. Сега, след оня случай, ни са нужни хора, проверени по-обстойно. Най-подходящи биха били естествено пилотите, но ти сам разбираш, че не можем да ги изпращаме на обикновена наблюдателна станция...

Пиркс знаеше това. Не само Луната, цялата Слънчева система имаше нужда от пилоти, астронавти, навигатори — те бяха все още малко. Но за какъв ли случай спомена шефът?

— Станцията е доста малка. Построили са я глупаво, под самия северен връх, а не на дъното на кратера. Миналата година част от хребета се срути и унищожил единствения път. Сега е доста трудно да се добере човек до нея и въобще това е възможно само през деня. Проектираха да направят висящ път, но прекъснаха работите, тъй като има вече решение да се пренесе станцията долу. Практически, докато трае лунната нощ, в течение на двеста часа, станцията е откъсната от света. Радиовръзката се прекъсва... Защо?

Това бе пак един от любимите номера на шефа. Отначало ти съобщава задачата, после невинен разговор, който внезапно се превръща в изпит. Пиркс започна да се изпотява.

— Доколкото на Луната няма атмосфера и значи йоносфера, радиовръзката се поддържа на ултракъсите вълни. Затова бе създадена система от релейни станции по подобие на телевизионните...

Шефът, опрял лакти на масата, си играеше от време на време с писалката, давайки да се разбере, че е много търпелив и че ще слуша докрай.

— Връзката се нарушава, когато някакво звено в ретранслационните станции се окаже в зоната на терминатора. Тоест ако част от инсталациите още се намира в сянка, а на другите вече е изгряло Слънцето.

— Знам какво е терминатор. Не е нужно да обясняваш — сърдечно каза шефът.

— Във връзка с отсъствието на атмосфера корпускуларното слънчево лъчение, като бомбардира лунната повърхност, предизвиква... е... предизвиква нарушение в разпространението на радиовълните. Това е ефектът на Но... Но... Новински — сети се най-после Пиркс.

Но и това бе малко на шефа.

— И на какво се основава този ефект?

Това Пиркс не знаеше. Тоест някога знаеше, но вече бе забравил.

— А професор Моринус ти е писал четворка — произнесе безпощадният човек. — Не ми се иска да го огорчавам. По-добре да не знае — Пиркс облекчено въздъхна. — Но на годишния изпит ще помоля професор Лаабе...

Шефът многозначително замълча. След малко все още намръщен той се върна към темата на разговора им.

— Досега работите в Менделеев вървяха нормално. Миналия месец след обикновеното прекъсване на радиовръзката Станцията не отговори на повикването на Циолковски. Групата от Циолковски, която излетя, щом настъпи денят, намери главния вход отворен, а в камерата човек. Тогава там дежуряха двамата канадци, Шалие и Саваж. В камерата лежеше Саваж. Стъклото на шлема му бе пукнато, той бе умрял от задушаване. Шалие откриха едва след двадесет и четири часа на дъното на пропастта при Слънчевата Врата. Беше умрял при падането. Всичко в станцията бе в пълен ред: апаратурата действуваше, запасите бяха недокоснати, не можах да открият никаква повреда.

— Да — рече Пиркс. — Но във вестниците писаха за нещастен случай. Психоза... Двойно самоубийство в пристъп на побъркване...

— Глупости — прекъсна го шефът. — Познавах много добре Саваж. Ти прочети рапорта на смесената комисия. Слушай. Такива момчета като теб са изследвани по принцип така сериозно, както и пилотите. Но вие нямате още диплома, значи не можете да летите. Е, а ваканционна практика все едно трябва да изкараш. Ако се съгласиш, трябва още утре да излетиш.

— А кой е вторият?

— Не знам. Някакъв астрофизик. В края на краищата там са нужни именно астрофизици. Боя се, че той няма много да ти се зарадва. Ти се запознай поне малко с астрографията. Комисията дойде до извода, че е имало нещастен случай. Но станало е нещо непонятно. Какво точно, не е известно. Затова решиха за следващото дежурство да изпратят поне един човек с психическа квалификация на пилот. От друга страна, навярно там нищо необикновено не ще се случи. Естествено трябва да бъдеш нащрек. Но на теб никой не ти възлага никаква детективска мисия, никой не разчита, че ти ще разкриеш допълнителни обстоятелства, които биха разяснили случая. И не в това е твоята задача. Главното е да запазиш самообладание, благоразумие. Стартът е утре в осем. Вземи колкото може по-малко вещи. Впрочем ти си бил вече там, така че знаеш. Ето билет за самолета, ето и запазено място за Трансгалактика. От главната лунна станция ще те препратят по-нататък.

* * *

Пиркс влезе в самолета с такова изражение на лицето, че симпатичната стюардеса инстинктивно се отдръпна встрани — и напразно, тъй като той въобще не я забеляза. Пиркс седна в креслото с вид на Вилхелм Завоевател. Чувствуваше се Космически Избавител на Човечеството, Благодетел, Откривател на Страшни Тайни. Той изгледа снизходително спътниците си, които нямаха ни най-малка представа кой се намира между тях в огромния реактивен самолет.

„Селена“, новият трансгалактичен кораб, излетя от Нубийския космодрум, от сърцето на Африка. Мястото на Пиркс бе долу, в туристическата класа. Той всред вдигащите врява туристи? В самолета можеха да не знаят за него, но на борда на ракетата?!

Напразно Пиркс заемаше професионална поза, премятайки крак въз крак, като пренебрежително не забелязваше колана за безопасност, старейки се някак си да се отдели от тълпата профани. Вече не очарователната стюардеса, а вторият пилот му заповяда да закопчае колана.

Когато „Селена“ излезе на околоземна орбита, Пиркс въпреки решението си да не проявява интерес, не се сдържа и долепи лице до

стъклото на прозореца. Земята, прорязана от линиите на пътищата и каналите, осеяна от точките — градове, все повече и повече се отдалечаваше. От няколкостотин километра разстояние вече тя изглеждаше пуста, поразяващо пуста, сякаш животът в нея току-що бе започнал да се заражда, отбелязвайки със слаби налепи от зеленина най-топлите области.

Всъщност Пиркс бе виждал тази картина много пъти, но промяната винаги го поразяваше. Може би това, че тя представляваше нагледно доказателство за микроскопичността на човека наред с космическото пространство? Или обратното — триумф на човечеството, — победило мъртвата, равнодушна към всичко притегателна сила и стъпило на повърхността на другите планети?

Планетолетът измени курса. Двигателите заработиха, за да създадат изкуствена тежест — поднесоха обета. После пътниците отново се излегнаха в креслата, светлината изгасна. Сега можеше да се наблюдава Луната.

„Селена“, носеща на двете си палуби четиристотин тона хора и товар, обърната с кърмата към растящия диск, започна бавно, равномерно да намалява скоростта си, докато най-после се отпусна, леко тресейки се, в една от гигантските издълбани естакади на лунния космодрум. Хидравличният асансьор свали огромния корпус на „Селена“ в херметичния хангар, където се извършваше митническият и санитарен контрол — проверяваха имунизациите, стерилизацията на багажа, за да не би да проникне на Луната някаква инфекция.

Хангарът представляваше просто огромна издълбана в скалата пещера. Беше достатъчно осветен. Множество хора тичаха насамнатам. В управлението на космодрума го прие някакъв чиновник, даде му бележка за нощуване и му каза, че ракетата за оная страна ще излети след единадесет часа. Той бързаше за някъде и нищо повече не можа да му обясни. Пиркс излезе в коридора и се отправи към хотела.

В стаята го чакаше дребен човек със загоряло от слънцето лице. Наричаше се Лание, доктор Лание, астрофизик. Това бе неизвестният лунен другар. Пиркс, пригответил се вече за най-лошото, каза името си, избоботи нещо под носа си и седна. Лание четеше едновременно три книги. Едната бе логаритмична таблица, другата съдържаше само формули, а третата — спектрограми. От време на време, без да вдига очи от формулите си, той задаваше на Пиркс по някой въпрос.

В стаята имаше две легла, едно над друго, баня, в която не би могъл да влезе даже един среднодебел човек, и множество надписи, умоляващи на всевъзможни езици да се пести водата и електрическата енергия. Добре поне, че не забраняваха да се диша дълбоко. В края на краищата кислорода също докарваха от Земята.

Лание, без да каже нищо, излезе. Пиркс седна в креслото, опита се да чете някакви стари, разпокъсани списания, но не го съдържаше на едно място. Кога най-после ще му дадат скафандър? Или поне някакви инструкции?

Той взе душ, смени ризата си (трябва все пак нещо да се прави!) и се изтегна на леглото. Лание се върна с четири нови книжки. Той разгъна на масата новите спектрограми и започна да ги изучава с лупата с такова внимание, с каквото Пиркс не разглеждаше даже снимките на любимата си артистка.

— Руснаците ще изпратят за нас ракета — каза след малко Лание. — Ще отидем при тях.

— В Циолковски?

— Да.

Станцията Циолковски също се намираще на обратната страна. Значи предстоеше им още едно прехвърляне. Пиркс се интересуваше с какво ще изминат останалите хиляда километра. Може би не с всъдеход, а с ракета. Но нищо не попита. Не искаше да покаже пълната си неосведоменост. Лание му разправяше още нещо, но Пиркс бе вече заспал.

Събуди се внезапно. Наведеният над леглото му Лание го побутваше по рамото.

— Време е — рече той.

В първия момент Пиркс помисли, че Лание говори за вечерята, но ставаше дума за ракетата. Изглежда, Лание бе чел и писал през цялото време. Пиркс метна на гърба си добре натъпканата раница. Раницата на Лание бе по-тежка, като че бе пълна с камъни. После се оказа, че освен ризи, сапун и четка за зъби в нея има само книги.

Излетяха точно в определеното време. Пътническата кабина бе два пъти по-голяма от стаята в хотела. В стените имаше илюминатори, на тавана — овален прозорец. Кабината на пилота се намираще не горе, а долу, за да вижда къде каца. Излязоха на параболическа орбита. Луната се носеше под тях огромна, изпъкнала. Тя изглеждаше така,

сякаш човешки крак не бе стъпвал никога на нея. Има такава зона в пространството между Земята и Луната, където двете небесни тела изглеждат еднакво големи. Земята, синкава, забулена в лека мъгла, изглеждаше по-малко реална, отколкото Луната, каменна, с острите си скалисти зъбери.

Пиркс не успя да зърне масива Циолковски. Ракетата, подхвърлена от внезапното включване на двигателите, застана вертикално. Последното, което видя Пиркс, бе океанът от тъмнина, заливащ цялото западно полукълбо. Звездите в горния прозорец замръзнаха. Ракетата се спускаше надолу като с асансьор, пикирайки между пламъците на собствените си двигатели. Внезапно грохотът се усили. Удар. Нещо изтрещя, задрънча. „Краката“ на ракетата се впиха в купчината камъни.

Пилотът се измъкна през люка и отвори шкафа в стената, където Пиркс видя най-после скафандрите. Те бяха четири, един за пилота и още три — малък, среден и голям. Пилотът мигновено се вмъкна в своя, Лание също бързо се справи, а Пиркс зачервен, потен, зъл, не знаеше какво да прави. Средният скафандър му беше малък, а другият — много голям. Дадоха му няколко доброжелателни съвета. Пилотът забеляза, че големият скафандър винаги е по-добър от малкия, и му предложи да запълни празните места с бельо от раницата. Но за Пиркс самата мисъл да натъпче скафандъра си с парцали бе светотатство, против което въставаше душата му на астронавт. Облече по-малкия. Пилотът отвори люка към външната камера, тримата влязоха вътре, едно завъртане на маховика и външният люк се отвори. Пилотът спусна сгъваемата стълбичка и по нея слязоха на Луната.

Тук също никой не ги посрещна. Наоколо нямаше жива душа. На километър от тях се издигаше бронираният купол на станцията Циолковски, осветен от косите лъчи на страшното Лунно Слънце.

В станцията ги посрещнаха много гостоприемно. Външността на научния ръководител, професор Ганшин, изуми Пиркс, който виждаше във високия си ръст известна компенсация за дебелия си бузи. Но Ганшин го гледаше отгоре надолу. В буквалния смисъл на думата. А физикът доктор Пнин се оказа още по-висок. Той имаше навярно два метра. В станцията работеха трима руснаци, а може би и повече, но останалите не се виждаха. Гореще помещаваше астрономическата обсерватория и радиостанцията. През илюминаторите проблясваше

ослепително сребърната паяжина на главния радиотелескоп — най-големия на Луната.

После стана ясно, че станцията е много по-голяма, отколкото изглеждаше отначало. Долу се намираха огромните резервоари за вода, въздух и продоволствие. В оранжерията освен порядъчното количество водорасли, които изготвяха витамини и белтъци, растеше и едно бананово дърво. Пиркс и Лание изядоха по един банан. Смеейки се, доктор Пнин им обясни, че бананите не влизат в ежедневната храна на персонала, а се пазят само за гости. От оранжерията отидоха в столовата.

През време на обед никой не спомена нито дума за Менделеев, за произшествието, за нещастните канадци, дори за отлитането на Лание и Пиркс, като че ли те бяха дошли да им погостуват за неопределено време. Руснаците се държаха така, сякаш освен гостите нищо друго не ги интересуваше. Питаха какво ново има на Земята, как е на Главната лунна станция.

След известно време Лание и Пиркс забелязаха, че хазяите поред излизат и отново се връщат. По-късно стана ясно, че ходели в обсерваторията, тъй като на Слънцето се бил образувал прекрасен протоберанс. Когато тази дума прозвуча, всичко останало престана да съществува за Лание. Присъщият на учените бяс незабелязано обхвана всички. Протоберансът наистина се оказа изключителен: 3/4 милиона километра дължина и изглеждаше като допотопен динозавър с огнена паст. Някой си спомни за прекъснатия обед. Върнаха се в столовата, но и тук Ганшин и Лание веднага отместиха чиниите си и се заеха да изчисляват нещо на хартиените салфетки. Най-после доктор Пнин се съжали над Пиркс, който беше изпаднал в много глупаво положение, и го покани в стаята си.

Големият прозорец гледаше към източния връх на Циолковски. Слънцето, зинало ниско, като врата на ада, хвърляше в хаоса от скали друг хаос — хаос от сенки, които заливаха с черен поток зъберите на скалите. Заговориха за Менделеев. Пиркс запита защо станцията не е долу и трудно ли е да се добере човек до там.

— Не, разбира се. Но каменната лавина просто помете пътя. Колкото се отнася до избора на мястото, на мен ми е неловко да говоря за това. Особено сега, след нещастията. Луната се намира под международен контрол, но всяка държава си има своя зона за научни

изследвания. На нас ни се падна това полукълбо. Когато се оказа, че поясът на Ван-Ален затруднява проникването на космическите лъчения в страната, обърната към Слънцето, англичаните ни помолиха да построят станция на нашата страна. Ние се съгласихме. Точно тогава бяха почнали работите в Менделеев и ние им го предложихме заедно с доставените там строителни материали. Англичаните бяха доволни, после изведнъж отстъпиха Менделеев на канадците. На нас естествено ни бе безразлично. По-късно узнахме, че англичаните все още участвуват в тая история. Те решиха да построят станцията не на дъното на кратера, защото считаха, че може да възникне огнище на вторично лъчение, което ще изопачава резултатите в изследванията, а във вътрешния склон на Менделеев, като пробият две вдлъбнатини в скалата с насочени взривове. Аз им казах, че това може да наруши равновесието на кристалната базалтова платформа, но те не се вслушаха. Започнаха да взривяват скалите. Първата глупост — изборът на мястото, повлече след себе си и втората. И резултатите не закъсняха. Станцията работеше вече от три месеца, когато в подножието на седловината около Слънчевата Врата се появиха пукнатини...

Пнин стана, извади от чекмеджето няколко снимки и ги показа на Пиркс. На една от тях бе заснета почти двойно увеличена цепнатината в скалата: с черни точки бе обозначено мястото на срутването, което бе унищожило пътя заедно с всички укрепващи конструкции.

— В резултат на това станцията периодически е недостъпна. Докато трае лунната нощ, практически никой не може да се добере до нея.

Влязоха Лание и професорът: време бе за тръгване. До Менделеев имаше половин час летене, още два — пеш, а Слънцето залязваше едва след седем часа. Четири и половина часа резерва — май бе много. Но веднага стана ясно, че с тях тръгва и доктор Пнин.

Руснаците решиха да ги изпратят до ракетата. Пиркс не издържа и им разправи какъв скафандър му се бе паднал. Избраха му друг. Руският скафандър имаше не два, а три филтъра: за високо Слънце, за ниско и тъмнокафяв — за прах. Специално приспособление в обувките надуваше подметките, така че човек ходеше като на възглавници и камъните изчезваха. Освен това предната половина на скафандъра бе сребриста, а задната — черна. Когато човек се обърнеше с черната

страна към Слънцето, ставаше много горещо, а със сребрилата — усещаше приятна прохлада. Руснаците му показаха лоста на гърдите, с който сребристият и черният цвят според нуждата меняха местата си. Професорът се долепи до шлема на Пиркс, каза няколко думи на сбогуване, стиснаха си ръцете в тежките ръкавици и Пиркс се качи в ракетата.

Пилотът изчака изпращачите да се отдръпнат на безопасно място и включи двигателите. Пиркс дори не усети кога ракетата се откъсна от повърхността. Само в илюминатора започнаха да се мяркат звезди, а скалистата пустиня изчезна, сякаш се провали в дън земя. Летяха ниско. Ракетата висеше почти вертикално като хеликоптер. По засиления рев на двигателите и леката вибрация на корпуса можеше да се разбере, че скоростта се увеличава.

— Внимание, кацаме — зачу се в шлема.

Пиркс не разбра пилотът ли каза това или Пнин. Той усети, че олеква. Инстинктивно се хвана за дръжките на креслото. Пилотът рязко намали скоростта, пламъци лизнаха корпуса. Тежестта ту се увеличаваше, ту намаляваше и до Пиркс достигна глух звук от двоен удар. Кацнаха. В следващия миг се случи нещо неочаквано. Ракетата изведнъж се наклони и започна да пада. „Катастрофа“ — мярна се в ума на Пиркс. Останалите стояха неподвижни. Двигателят мълчеше. Пиркс отлично разбираше пилота: ракетата се намираще в доста неустойчиво положение, падайки заедно със свличащите се камъни, и тягата на двигателите, ако не успееше да я издигне, можеше да я обърне или да я хвърли върху скалите. Грохотът от свличащите се каменни блокове започна да намалява и най-после съвсем затихна.

Пилотът смутен обясни, че профилът на местността се е изменил. Навярно по северната пукнатина е минала нова пукнатина. Кацнал е до самата стена, за да ги остави колкото се може по-близо до станцията, Пнин отвърна, че това не е най-разумният начин да се съкрати пътят — лавинното поле не е космодрум и без особена необходимост нямаше защо да се рискува.

Пилотът остана в ракетата да чака връщането на Пнин.

Досега Пиркс считаше, че познава Луната. Но той се заблуждаваше. Територията около Циолковски представляваше великолепна площадка за разходки в сравнение с мястото, където се бяха озовали. Ракетата бе на триста крачки от сянката, която хвърляше

главният масив на Менделеев. Разтворената в черното небе слънчева паст почти докосваше хребета и на това място той губеше реалните си очертания. От двете страни на пътеката, или по-точно на камарите от каменни блокове и парчета скали се издигаха алуминиеви прътове. На всеки от тях бе закрепено нещо като рубиново топче. Отдясно и отляво на този водещ към планината път се издигаха огромни скални масиви, наполовина облени в светлина, наполовина черни като галактичната нощ.

Пнин ги поведе през каменната гора. Когато плочата, на която стъпваше, потрепваше, той замираще за миг и след това или продължаваше по-нататък, или заобикаляше мястото, усещайки по известни само на него признаци ще издържи ли камъкът тежестта на човека. Един базалтов исполин, който те заобиколиха, без всякаква видима причина се свлече надолу по сипея, увеличайки след себе си каменните грамади. Когато приближиха зоната на сянката, Пнин ускори крачките си. Тревожната мрачна обстановка така бе погълнала вниманието на Пиркс, че той просто нямаше време да наблюдава Лание. Едва сега осъзна, че малкият астрофизик върви уверено, без никъде да се спъва.

Навлязоха в сянката. Тук цареше нощ. Студът ѝ не стигаше до тялото, не щипеше кожата, а съществуваше като проява на новата мълчалива ледена реалност.

Топчетата на алуминиевите мачти изпускаха доста силна червена светлина: мънистата на тази рубинова огърлица се извисяваха нагоре и изчезваха в осветената ивица — през разцепения сякаш от гръм главен масив на кратера Менделеев нахлуваше почти хоризонтален сноп слънчеви лъчи.

— Там е станцията — зачу се в шлема близкият глас на Пнин. Руснакът бе спрял на границата между нощта и деня, на студа и топлината, сочейки към планината.

— Виждате ли Орела?... Така наричаме онзи хребет... Ето главата, ето клюна му, а ето и крилото...

Изведнъж Пиркс видя целия Орел: крилото — това беше именно оная стена, към която те се движеха, над стената стърчеше главата, а върхът на фона на звездите приличаше на клюн.

Той погледна часовника си. Бяха вървели четиридесет минути. И навярно оставаше още толкова.

На следващата осветена ивица Пнин им показва къде бе минавал пътят.

— Ей оттам се срути почти около половин милион тона базалт.

— Половин милион? — запита смаян Пиркс. — Как сега доставят там горе всичко необходимо?

— Сами ще видите, когато пристигнем — отвърна Пнин и отново тръгна.

Последният алуминиев прът стърчеше до самата пропаст. Тъмнината пак ги обгърна. Включиха монтираните в шлемовете рефлектори. Бледите петна на светлината потрепваха, прескачайки от един ръб на скалата към друг. На места корнизът се стесняваше до две педи, на места ставаше толкова широк, че можеше да се стои с разкрячени крака.

Те вървяха един след друг по тази леко извиваща се полица. Грапавата ѝ повърхност представляваше добра опора. Наистина достатъчно бе една грешна стъпка, леко замайване на главата...

Петното светлина пред Пиркс замря. Пнин бе спрял да им подаде въжето, за да се завържат.

После излязоха на огрян от Слънцето не много стръмен скат и оттам тръгнаха по оцелялата част от пътя.

— Скоро ще пристигнем — каза Пнин.

По този път превозни средства, разбира се, не можеха да се движат. Той бе прокаран в скалата, по-точно бе издълбан чрез насочени взривове и под навеса на Орловото Крило излизаше към малко било. Там горе се бе образувало нещо като каменен котел. Този котел бе дал възможност да се снабдява Станцията след катастрофата. Транспортните ракети, които доставяха припасите, изхвърляха с помощта на специално оръдие контейнера в каменния басейн. Някои от тях се разбиваха, но повечето издържаха изстрела и удара в скалите, тъй като бронирани им корпуси бяха извънредно устойчиви.

От билото пътят водеше към северния връх на Орловата Глава: само на триста метра под нея блестеше бронираният купол на Станцията.

* * *

Пнин си тръгна четири часа преди залязването на Слънцето, но почти целият път бе вече потънал в непрогледен мрак. Те се бяха уговорили с него, щом стигне до ракетата, да им се обади. След един час и двадесет минути радиостанцията заработи — викаше ги Пнин. Размениха няколко думи и се сбогуваха.

Лание леко прегърбен, в карирана бархетена риза се приближи до масата, на която стоеше раницата му, и започна да вади една след друга книгите си. На Пиркс се стори, че разбира тоя човек: спокойните движения, с които нареждаше книгите на полиците, съвсем не бяха признак на равнодушие или тъпост. Него не го потискаше мъртвият свят, защото му служеше: той бе дошъл в станцията, защото бе поискал това, не тъгуваше за дома — негов дом бяха спектрограмите, изчисленията и мястото, където се раждаха. Лание навсякъде се чувствуваше като у дома си, знаеше защо живее. Пиркс за миг му завидя за тази увереност, но едновременно чувствуваше отчуждеността на Лание. Те нямаше за какво да си говорят, а бяха длъжни да живеят тук заедно една лунна нощ, деня след нея и още една нощ.

Пиркс огледа кабината, като че ли я виждаше за първи път: стените, покрития с брониран капак прозорец, цветните репродукции между полиците със специална литература, празните кислородни балони в ъглите и консервните кутии с парчета разноцветни минерали, леките металически кресла с найлонови седалки, малката маса, лампата над нея. През затворената врата се виждаше апаратурата на радиостанцията.

Лание подреждаше чекмеджето пълно с негативи. Пиркс излезе в коридора. Лявата врата водеше към кухнята, дясната към изходната камера, а средните две към малките стаички — неговата и на Лание. Той отвори вратата към изходната камера. Двете лампички се запалиха автоматически и осветиха тясното пространство с голите металически стени, с отвесната стълбичка в центъра, водеща към люка на тавана. На долното ѝ стъпало още личеше изтритото от множеството подметки петно, очертано с тебешир. На това място бяха намерили Саваж, вдървен, залепнал за грапавата плоча, обляна от собствената му кръв. Пиркс се вгледа в белия силует, напомнящ слабо човешка фигура. После се върна назад, затвори херметичната врата и вдигна глава — бе чул стъпките на Лание горе в обсерваторията. Той провря главата си

през кръглия отвор на люка и видя покрития с калъф, приличащ на оръдие телескоп, камерата за астрографите и двата големи апарата — камерата на Уилсън и другата, маслената, заедно с осветителната апаратура за фотографиране следите на частиците.

Станцията бе предназначена за изучаване на космическите лъчения. Над вратата на всяко помещение имаше кръгъл апарат за измерване концентрацията на въглеродния двуокис. Над апаратите се виждаха решетките на климатичната инсталация. Тя всмукваше безшумно въздуха, пречиствайки го от въглеродния двуокис, добавяше нужното количество кислород или го овлажняваше и го препращаше обратно в камерите.

Лание се спусна долу и се зае с вечерята така тихо и сръчно, че когато Пиркс влезе в кухнята, всичко вече беше готово. Ядоха почти без да разговарят, после Лание каза, че трябва да прояви заснетите кадри и се качи горе. Пиркс нямаше какво да прави. Изведнъж той разбра, че са го изпратили, за да не бъде Лание сам. От астрофизика и космически лъчения Пиркс нищо не разбираше. Но той бе получил висока оценка за „лудата вана“, психолозите бяха гарантирали, че той няма да полудее. И тъй той трябваше да изседи в това гърне две седмици нощ, а после две седмици ден, очаквайки неизвестно какво, наблюдавайки неизвестно що.

Тази мисия, която допреди малко му изглеждаше съвсем необикновено щастие, внезапно показва истинското си лице на безформена пустота. От какво трябваше да защитава Лание и себе си? Какви следи да търси? И къде? Или той считаше че ще открие нещо, което не бяха забелязали и най-добрите специалисти, хора, познаващи Луната от много години. Ех, какъв идиот излезе той!

Човек можеше да живее с Лание ден или година и от това нищо не се променяше. Той работеше с желание, но с мярка. Нямаше никакви лоши навици, не проявяваше никакви чудачества. Никога не бързаше. Ядеше всичко, макар и без особено удоволствие. Когато трябваше да мие съдовете, миеше ги. Не разказваше дълго и подробно за себе си и за работата си. Ако го питаха, отговаряше. Не странеше от Пиркс, но не му се и натрапваше.

Може би именно тази негова безличност би започнала да дразни Пиркс, тъй като впечатлението му от първата вечер — когато физикът, нареждащ книгите на полицата, му се бе сторил възплъщение на

скромен героизъм — се бе изпарило. Наложеният му другар започна да му изглежда човек сив до втръсване. Но въпреки това Лание не му омръзваше и не го дразнеше, тъй като самият Пиркс имаше, поне засега, твърде много работа. Тя го бе напълно погълнала. Сега, когато познаваше станцията и околната местност, той още веднъж се зае с изучаването на всички документи. Прочете отново подробностите за срутването на каменната лавина и внимателно проучи случая „Саваж — Шалие“...

... Изминават шест лунни дни и нощи от катастрофата. Трагедията става вече част от хрониките за борбата с лунните пустини. На станцията се сменят астрофизиците и когато вече изглежда, че това място, сполетяно неотдавна от такова изпитание, не ще даде повод за никакви други сензации, неочаквано радио Менделеев не отговаря на повикванията на Циолковски.

Команда от Циолковски се отправя към Менделеев, за да открие причините за непонятното мълчание.

Ракетата пристига, кацва в подножието на големия език на лавината, под върха на орела. До купола на станцията стигат, когато почти целият кратер е потънал в непрогледна тъма. Външната врата е широко разтворена. Под нея, до най-долното стъпало на стълбата лежи Саваж в такава поза, като че ли претъркулнат от стъпалата. Смъртта му е причинена от задушаване — защитното стъкло на шлема му е пукнато. По-късно по вътрешната страна на ръкавиците му откриват едва забележими следи от скална прах, сякаш току-що се е върнал от катерене. Но тези следи могат да бъдат и стари. Другия канадец, Шалие, успяват да намерят, след като системно претърсват всички околни пукнатини и клисури. Спусналите се със стоманени въжета спасители откриват тялото му на дъното на тристаметровата пропаст под Слънчевата врата.

На местопроизшествието пристига смесена англоканадска комисия.

Опитите да открият причината за нещастния случай остават напълно безуспешни. Никой не може да предложи дори някаква щогоде правдоподобна хипотеза.

Часовникът на Шалие е спрял на дванадесет, но не се знае дали той е паднал в полунощ или по обед. Часовникът на Саваж сочи два. Старателното изследване показва, че пружината е развита докрай.

Тоест по всяка вероятност часовникът на Саваж е спрял не в момента на смъртта му, а е вървял още известно време.

В станцията всичко е в пълен ред. Книгата за дежурствата, в която се записват всички събития, не съдържа нищо, което би могло да хвърли някаква светлина върху произшествието. В станцията не само цари абсолютен ред, всичко в нея свидетелствува, че смъртта неочаквано е застигнала обитателите ѝ. На масата под запалената лампа лежи отворена книга, на чиито полета Шалие е правил бележки, тя е затисната с друга, за да не се затварят страниците. До нея лежи лулата му. Падналата гореща пепел от нея е обгорила пластмасовата повърхност. Саваж, изглежда, е приготвял вечерята. В кухнята има отворени консервни кутии, в чаша — разбъркан с мляко яйчен прах за омлет, вратичката на хладилника откритата, на бялата масичка две чинии, два прибора за ядене, нарязан засъхнал хляб...

И тъй, един от двамата е прекъснал четенето си, оставил е горящата си лула, сякаш е имал намерение да излезе от стаята само за няколко минути и веднага да се върне. А другият се е откъснал от приготвянето на вечерята от тигана с разтопената мазнина и дори не е затворил вратичката на хладилника. Облекли са скафандрите и са излезли в нощта. Едновременно. Един след друг. Защо? Къде?

Те са пристигнали в станцията преди две седмици. Много добре са познавали околността. Впрочем нощта е била към края си. След няколко часа е трябвало да изгрее Слънцето. Защо не са дочакали изгрева, ако двамата — или един от тях е смятал да се спусне на дъното на кратера? Че толкова е било намерението на Шалие, свидетелствува мястото, където го намират. Той, както и Саваж, е знаел, че да се спусне човек към площадката под Слънчевата врата, където пътят рязко свършва, е истинска лудост. Плавният наклон на скалата преминава във все по-стръмен скат, сякаш приканва да се спуснеш долу, но на няколко десетки крачки по-ниско зеят появилите се след катастрофата пропасти. Новият път заобикаля това място и продължава покрай линията на алуминиевите мачти. Това знае всеки, който е бил поне веднъж в станцията. И ето един от постоянните сътрудници се отправя именно натам, започва да слиза по плочите, които водят направо в бездната... Защо? За да се самоубие? Трудно е да допуснем, че самоубиец, тръгнал към смъртта, би оставил запалена лула.

А Саваж? При какви обстоятелства се е пукнало стъклото на шлема му? Когато е излизал от станцията, или когато се е връщал? Защо не е отишъл с Шалие? А ако са тръгнали заедно, то как е могъл да му позволи да слезе към пропастта?

Колко такива въпроса остават без отговор!

Единствената вещ, която явно не е на мястото си, е пакетът с фотоплаките за регистриране на космическите лъчи. Той лежи на бялата кухненска маса до чистите празни чинии.

Комисията идва до следния извод. Този ден е дежурил Шалие. Задълбочен в четенето, изведнаж е забелязал, че е вече почти единадесет — време, когато трябва да се сменят заснетите плаки с нови. Уредът за регистриране на космическите лъчи се намира извън станцията. На някакви си сто крачки в склона на планината има издълбан в скалата не много дълбок кладенец. Стените му са покрити с олово, за да попадат върху плаките само лъчите, идващи от зенита. Шалие, като е видял, че е време да върви, станал е, оставил е книгата и лулата си, взел е новия пакет с плаки, облякъл скафандъра, излязъл от станцията, отишъл е при кладенеца, спуснал се е по забитите в облицовката скоби, сменил плаките, взел заснетите и е тръгнал да се връща. Сигурно е тръгнал да се връща. Кислородният му апарат е в ред, Шалие не е губил съзнание от аноксия — недостатък на кислород. Във всеки случай това успява до известна степен да установи комисията, когато изследва скафандъра. Членовете на комисията стигат до убеждението, че Шалие е изпаднал във внезапно умопомрачение, иначе той не би сбъркал пътя. Знаел го е много добре. Може би е почувствувал слабост, лек припадък, виене на свят и е загубил до такава степен възможността да се ориентира, че е тръгнал напред, мислейки, че се връща, а в действителност се е движел право към очакващата го само на сто метра пропаст.

Саваж е започнал да се тревожи и без да дочака връщането му, е изоставил приготвянето на вечерята и се е опитал да влезе във връзка с Шалие по радиото — радиостанцията бе включена на ултракъсовия диапазон за местна връзка. Наистина тя е могла да бъде включена и от по-рано, ако някой от дежурните е искал въпреки смущенията да влезе във връзка с Циолковски. Но първо радиото в Циолковски не е приемало никакви сигнали, второ — Саваж и Шалие прекрасно са знаели, че не могат да се свържат с Циолковски в часовете на

развиделяване, защото по това време смущенията са най-силни. И тъй Саваж не успял да влезе във връзка с Шалие, облякъл скафандъра си, изтичал навън и започнал да търси в тъмнината другаря си.

Може би разтревожен от мълчанието на Шалие той се е заблудил и при търсенето е паднал и счупил стъклото на шлема си. Имал е още сили да затисне с ръка мястото, да се добере до люка на станцията и преди да го затвори и да пусне в камерата въздух, остатъкът от кислорода в скафандъра му е излетял, паднал е от последното стъпало на стълбата и след няколко секунди е умрял.

Това обяснение за двойната трагедия не убеди Пиркс. Той внимателно се запозна с характеристиката на двамата канадци. Шалие е бил на тридесет и пет години, известен астрофизик и отличен алпинист. Той е притежавал великолепно здраве, никога не е боледувал, не е знаел какво е това виене на свят. По-рано е работел на „земното“ полукълбо на Луната, там е бил един от основателите на клуба за акробатическа гимнастика. И този Шалие изведнъж без всякаква причина е почувствувал слабост или някакво друго смущение на сто крачки от станцията и не е могъл, дори и да се е случило с него нещо подобно, да се смъкне по широкия склон, а се е обърнал и е тръгнал в погрешна посока, като е трябвало при това да премине в тъмнината през каменния вал около станцията, за да излезе на оцелялата от пътя част.

И още една подробност според Пиркс противоречеше напълно на версията, приета от официалния протокол. Пакетът с плаките на кухненската маса. Те свидетелствуваха, че Шалие, след като ги е сменил, се е върнал в станцията и ги е оставил на кухненската маса.

Защо там?

И къде е бил по това време Саваж?

Плаките, намерени в кухнята, заявява комисията, са били заснети по-рано, сутринта. Един от учените ги е оставил случайно на масата. Но у Шалие не са открити никакви плаки. Комисията счита, че те са могли да изпадат от джобовете на скафандъра и от ръцете в пропастта и да изчезнат в някоя от хилядите пукнатини.

На Пиркс му се струваше, че това е нагаждане на фактите с оглед приетата хипотеза.

Той скри протоколите в чекмеджето на масата. Знаеше ги вече наизуст. Според него разгадаването на тайната не трябваше да се търси

в психиката на двамата канадци. Не е имало никакъв припадък, слабост, умопомрачаване. Причината на трагедията бе друга. Тя се криеше в самата станция или във вратата от нея.

Той започна с изучаването на станцията. Не търсеше никакви следи, искаше само подробно да се запознае с устройството на инсталациите. Нямаше за къде да бърза, имаше достатъчно време. Отначало огледа изходната камера. Както обикновено в малки камери от такъв вид, уредите позволяваха да се отвори или вратата или горният люк. При открит люк вратата не се отваряше. Това изключваше евентуалните нещастни случаи, ако един отвори люка в момента, когато друг отваря вратата.

За положението на люка сигнализираще централният пулт на управлението, който се намирал в радиостанцията. При отворен люк на таблото светеше червена лампичка. Едновременно автоматически се включваше приемникът за „земния сигнал“. Това беше стъкленото око, разположено в центъра на локаторния екран. Разтварянето и затварянето на крилцата на „окото“ означаваше, че намиращият се извън Станцията човек диша нормално. Освен това светещото петънце на разделения на сектори екран показваше къде се намира този човек.

Въртящият се по екрана лъч повтаряше движението на антената на купола и чертаеше с фосфоресциращи трептения контурите около Станцията. Човек, облечен в метален скафандър, се виждаше като ярко, продълговато петънце. Когато се наблюдаваше това изумрудено удължено петънце, можеше да се проследи как то се придвижва по екрана и с това да се контролира как и в каква посока се движи човекът, намиращ се извън Станцията. Горната част на екрана съответствуваше на територията под Северния връх, където беше кладенецът, долната половина отразяваше зоната на юг, забранена в периода на нощта — там минаваше пътят, който водеше към пропастта. Системите на „дишащото око“ и радара работеха независимо една от друга. „Окото“ се привеждаше в действие от предавателя, съединен от кислородната клапа на скафандъра. Предавателят работеше на честота, близка до зоната на инфрачервените лъчения, а локаторът — на вълна с дължина половин сантиметър.

В комплекта на апаратурата влизаха един локатор и едно „око“, тъй като според инструкцията само един човек можеше да се намира

извън Станцията. Другият, вътре в Станцията, наблюдаваше в екрана състоянието му и в случай на някакво произшествие трябваше естествено да му се притече на помощ.

Практически при такава къса и невинна разходка, каквото бе сменяването на плаките в кладенеца, другият можеше да наблюдава приборите през отворените врати на кухнята и радиостанцията, без да прекъсва своята работа. Можеше да се поддържа връзка и чрез радиото, с изключение на няколкото часа преди изгряването на Слънцето, когато пречеха силните смущения.

Пиркс добросъвестно изучи играта на сигналите. Щом се отваряше люкът, на пулта светваше червената лампичка. Зеленото око на индикатора също светваше, но крилцата оставаха затворени, понеже нямаше външни сигнали. Лъчът на радиолокатора равномерно се движеше по екрана, очертавайки неподвижните силуети на околните скали. Той не пламваше по-ярко, нито в една точка по пътя си, с което потвърждаваше показанията на индикатора, че в радиуса на неговото действие няма нито един скафандър.

Пиркс винаги наблюдаваше работата на уредите, когато Лание отиваше да сменя плаките.

Червената лампичка светваше и веднага угасваше щом Лание затваряше отвън люка. Зелените крилца на индикатора започваха равномерно да пулсират. Тези пулсации след няколко минути слабо се ускоряваха, защото Лание се изкачваше доста бързо — нищо чудно, че дишането му зачестяваше. Яркото петно от скафандъра му се задържаше по-дълго на екрана, отколкото гаснещите веднага контури на скалите, през които минаваше лъчът. После „окото“ се затваряше, а екранът се изчистваше — отражението на скафандъра изчезваше.

Това ставаше в момента, когато Лание се спускаше в кладенеца — облицованите му с олово стени отразяваха потока на сигналите. Едновременно на главния пулт светваше червеният сигнал за тревога, а картината в екрана на локатора се променяше. Антената на радара, въртяща се със същата скорост, намаляваше наклона си, за да прегледа последователно всички по-отдалечени от Станцията участъци. Уредите действаха така, защото „не знаеха“ какво се е случило: човекът изчезваше внезапно от сферата на електромагнитната им власт. След три-четири минути крилцата на индикатора започваха отново да се движат, радарът намираще изчезналия, двата уреда отново

регистрираха неговото присъствие. Лание бе излязъл от кладенеца и се връщаше.

Към изследванията на Пиркс Лание не проявяваше никакъв интерес. Той вярваше в протоколите на комисията. Какви ли неща не върши човек, когато се нервира. Логиката ни напуска много по-рано, отколкото животът. Тогава всеки започва да действа безразсъдно...

Пиркс не искаше да спори с него.

Изтичаше втората седмица от лунната нощ. Постепенно Пиркс се включи в работата на Лание. В края на краищата трябваше нещо да се прави, някак да запълни времето си. Научи се да си служи с големия астрограф, после започна да ходи до кладенеца, в който оставяха плаките на многочасова експозиция.

Наближаваше очакваното с нетърпение разсъмване. Лание приготвяваше вечерята в кухнята, когато Пиркс — днес бе негов ред — провря глава през откренатата врата и съобщи, че излиза. Лание, зает с изучаване на сложната рецепта на кутията с яйчния прах, измърмори да побърза: омлетът щеше да бъде готов след десет минути.

Пиркс с пакета плаки в ръце вече в скафандър отвори широко двете врати — на кухнята и на радиостанцията, влезе в камерата, затръшна херметичната врата, отвори люка, изкачи се по стълбата и излезе, без да го затваря — щеше да се върне веднага.

Посрещна го тъмнината. Той запали рефлектора и тръгна след равномерно поклащащото се петно светлина към кладенеца. Прехвърли крак през облицовката, напипа първото стъпало, спусна се долу и се зае със сменяването на плаките. Когато се наведе над стативите, рефлекторът мигна няколко пъти и угасна. Пиркс тръсна глава, опипа с ръце шлема, светлината отново се запали. Значи лампичката е цяла, нещо става с контакта. Той започна да събира заснетите плаки, рефлекторът мигна пак два пъти и изгасна. Пиркс поседя няколко минути в пълна тъмнина, без да знае какво да прави. Обратният път не го плашеше. Той много добре го помнеше, а освен това на върха на Станцията блещукаха две светлини — зелена и синя. Но в тъмнината можеше да счупи плаките. Той удари още веднъж с юмрук шлема си, рефлекторът светна. Пиркс бързо записа температурата, пхна заснетите плаки в касетката, но когато слагаше касетката в калъфа, проклетият рефлектор пак изгасна. Пиркс забеляза, че когато се изправя, рефлекторът гори, а когато се навежда — гасне.

Наложил се да работи в твърде неестествено положение. Накрая светлината пак изгасна и никакви удари вече не помагаха. Облегнат на долното стъпало, той отвинтил капака на рефлектора, поставил във фасунката живачна крушка и затворил капака. Сега имаше светлина, но както понякога се случва, винтът на капака заяде. Пиркс опитва и тъй и инак, най-после изгубил търпение, мушна капака на рефлектора в джоба си, събра набързо плаките и като поставил новите, започнал да се изкачва по стъпалата. Той беше на около метър и половина от повърхността, когато видя, че с бялата светлина на рефлектора се смеси някакъв друг блясък, трептящ, непродължителен. Той погледнал нагоре и видя в отвора на кладенеца само звездите.

„Така ми се е сторило“ — помислил си той.

Пиркс се измъкнал от кладенеца и някакво смътно безпокойство го завладяло. Той не вървеше, а тичаше с големи скокове. Вече до самата Станция той видя второ припламване, сякаш там на юг някой изстрелял с ракетен пистолет. Ракетата той не видя: пречеше куполът на Станцията, само призрачните ѝ отблясъци върху скалите — за секунда те изскочиха от тъмнината и пак изчезнаха.

Като маймуна той се покатери на върха на купола. Пълна тъмнина. Ако имаше ракетен пистолет, би стрелял. Включил радиото си. Пукотевица. Адско прашене. Люкът е отворен, значи Лание е вътре. Пиркс изведнъж се досети — ех, че е идиот. Каква ракета? Навярно е бил метеор. На Луната няма атмосфера и тук те пламват, когато се забиват с космическа скорост в скалите.

Той скочи в камерата, затворил вратата, изчака известно време, докато се набере въздух, уредите показаха необходимото налягане — 0,8 кг на квадратен сантиметър, отворил вратата, свали шлема си и затича по коридора.

— Лание! — повика Пиркс.

Мълчание. Както беше в скафандъра, той се втурнал в кухнята. Огледал я с един поглед. Празна. На масата — чинии, наредени за вечеря, в тенджерката разбъркан яйчен прах, до нея тиганът, вече включен в контакта...

— Лание! — закрещял той, като хвърлил плаките, които държеше в ръце, и се втурнал към радиостанцията.

Там също нямаше никой. Необяснимо откъде накъде у него се появи увереността — Лание го няма в Станцията. Значи това са били

все пак ракети? Лание е стрелял? Излязъл е? Защо? Тръгнал е към пропастта!

Неочаквано Пиркс го видя. Зеленото око мигаше — дишаше. А въртящият се лъч на радара извличаше от тъмнината малко ярко петънце в най-долната част на екрана! Лание вървеше към пропастта...

— Лание! Стой! Стой!!! Чуваш ли?! Стой!!! — ревеше Пиркс в микрофона, без да изпуска от очи екрана.

Репродукторът пращеше. Пукотевици, шумове, нищо друго. Зеленото око пулсираше, но не както при нормално дишане: движенията му бяха бавни, неуверени, понякога за дълго замираха... Изглежда кислородният апарат на Лание преставаше да работи. А яркото петно на екрана беше много далеч, в самия долен край на екрана. Според начертаната на стъклото координатна мрежа до това място по права линия имаше километър и половина... Значи Лание беше вече някъде всред настръхналите огромни отвесни плочи под Слънчевата врата. И петното съвсем не се движеше. При всяко въртене на лъча заблестяваше по-ярко точно на едно и също място. Лание е паднал? Лежи там, загубил съзнание?

Пиркс изскочи в коридора. Към камерата, навън! Той е вече до вратата, но когато тичаше през кухнята, изведнъж забеляза нещо черно на бялата маса. Фотографическите плаки, които бе донесъл и хвърлил машинално, когато се изплаши, че другарят му го няма. Това го парализира. Стоеше на прага на камерата с шлема в ръце и не помръдваше.

„Също като тогава. Точно същото — спомни си Пиркс. — Лание е приготвявал вечерята и внезапно е излязъл. Сега аз ще изляза след него и двамата няма да се върнем. Люкът ще остане отворен. След няколко часа Циолковски ще започне да ни вика по радиото. Отговор няма да има...“

Нещо се късаше в него: „Луд, върви! Какво чакаш?! Той лежи там! Може би го е отнесла лавина, която се е смъкнала отгоре. Ти не си чул, защото тук нищо не се чува. Той е още жив, не мърда но е жив, нали диша...“

И все пак Пиркс не помръдваше. После изведнъж се обърна, спусна се към радиостанцията и започна внимателно да разглежда уредите. Никакви изменения. През четири-пет секунди крилцата на

индикатора бавно се размахваха, треперящи, неуверени. И светлото петънце на екрана, на края на пропастта...

Той провери ъгъла на наклона на антената. Наклонът беше минимален. Тя вече не оглеждаше местността около Станцията, а пращаше импулсите си на най-далечното разстояние.

Пиркс доближи лицето си до дишания индикатор. И тогава видя нещо удивително. Зеленото „око“ не само разтваряше и затваряше крилцата си, но и едновременно цялото трептеше, сякаш върху ритъма на дишането бе наложен друг, доста по-бърз. Агония? Конвулсия? Лание умираше, а той стоеше с отворена уста, вперил поглед в движенията на електронната светлинка — все така бавни, с наложения върху им втори ритъм. Изведнъж, без сам да съзнава защо прави това, Пиркс хвана кабела на антената и го издърпа от гнездото му. Поразително: индикаторът с изключена антена, лишен от външни импулси, вместо да остане неподвижен, продължаваше...

Все още без да разбира нищо, смаяният Пиркс скочи към пулта и увеличи наклона на радарната антена. Далечното светло петънце започна да се мести към края на екрана. Локаторът обхващаше все по-близки сектори, докато изведнъж се появи друго светло петно — значително по-голямо и по-ярко. Втори скафандър!

Това навярно беше човек. Той се движеше. Бавно, равномерно се спускаше надолу, заобикаляше някакви прегради, завиваше ту надясно, ту наляво и се насочи към Слънчевата врата, към другото далечно петънце, към другия човек.

Очите на Пиркс се разшириха. Светлите петънца бяха наистина две — близко, движещо се и далечно, неподвижно. В Менделеев имаше само двама души. Той и Лание. Уредите показваха, че са трима. Трима не можеше да бъдат. Значи уредите лъжеха.

В следващия миг Пиркс с ракетен пистолет и патрони стоеше на купола и изстрелваше една след друга ракети по посока към Слънчевата врата. Той едва успяваше да изхвърля горещите гилзи. Тежката дръжка на пистолета танцуваше в ръката му. Нищо не се чуваше. Натискайки спусъка, Пиркс усещаше лек удар от ритането, изскачаха огнени ивици, брилянтново зелено и фонтан от сапфирни звезди, а той все стреляше, без да вижда цветовете...

Най-после долу в бездънната мъгла нещо блясна в отговор и оранжевата звезда, която прелетя над главата му, го освети и обсипа

сякаш за награда с дъжд от искрящи щраусови пера. А друга — с дъжд от старо злато...

Той стреляше. И другият, връщайки се, също стреляше. Изстрелите припламваха все по-наблизо. Накрая една ракета освети фигурата на Лание. Съвсем неочаквано Пиркс почувствува слабост. Целият бе плувнал в пот. Даже главата му се бе изпотила. Без да изпуска пистолета, той седна, краката му се подкосиха. Спусна ги в отвора на люка и, тежко дишайки, зачака Лание, който бе вече съвсем близо.

* * *

Ето какво се бе случило. Когато Пиркс излязъл, Лание, зает в кухнята, не поглеждал уредите. Той хвърлил поглед към тях чак след няколко минути. Навярно точно тогава, когато Пиркс се е занимавал с изгасналия си рефлектор. Щом Пиркс изчезнал от обхвата на радара, автоматът започнал да намалява наклона на антената, докато въртящият се сноп радиовълни не стигнал подножието на Слънчевата врата. Лание видял там да припламва ярко петънце, което приел за отражение на скафандър, още повече, че неподвижността на мнимия човек потвърждаваше показанията на магическото око. „Пострадалият“ (естествено Лание помислил, че това е Пиркс) дишал така, сякаш бил в безсъзнание, като че ли се задушавал. Лание незабавно облякъл скафандъра си и изтичал на помощ.

В действителност изображението на екрана се получавало от най-близката алуминиева мачта, която се намира над самата пропаст. Лание е могъл да разбере грешката си, но нали и показанията на „окото“ също потвърждавали показанията на локатора.

Всъщност причина за особения ритъм на дишането, напомнящо агония, бе пробитият малък кондензатор. Тази повреда се проявяваше само в момента, когато бе отворен външният люк. Напрежението от едната затворена верига се предаваше към другата и в мрежата на „магическото око“ възникваха трептения. На пръв поглед това приличаше на дишане при агония. Но ако човек се вгледаше по-добре, можеше да различи неестествените трептения на зелените крилца.

Лание вървял към пропастта, където, както той мислел, се намира Пиркс, осветявайки пътя си с рефлектора, а в най-тъмните места с ракети. И две от тях бе забелязал Пиркс, когато се връщаше към станцията. Пиркс на свой ред започна да дава сигнали на Лание с ракетен пистолет.

Тъй завърши тая история.

С Шалие и Саваж е било по-иначе. Саваж може би също е казал на излизания Шалие: „Връщай се по-бързо“ — както каза Лание на Пиркс. А може би Шалие е бързал, защото се е зачел и закъснял. Във всеки случай той не е затворил люка. А за да даде повредата в уредите трагичния резултат, било е необходимо още едно случайно стечение на обстоятелствата: нещо да задържи човека, отишъл да сменя плаките в кладенеца, толкова дълго, че антената на локатора, изправяща се с няколко градуса на всяко завъртане, да попадне най-после на алуминиевата мачта над пропастта.

Какво бе задържало Шалие? Не се знае. Повреда в рефлектора? Едва ли. Това не се случва така често. Нещо все пак го е задържало достатъчно дълго време, докато се е появила на екрана фаталната светла точка, която Саваж, също както и Лание после, е приел за скафандър.

Саваж е тръгнал към пропастта да търси Шалие. Шалие, върнал се от кладенеца, заварил станцията празна, видял на екрана същата картина, която бе видял и Пиркс, и на свой ред е тръгнал да търси Саваж. Може би Саваж, като е стигнал до Слънчевата врата, да е разбрал, че локаторът е приемал сигнала, отразен от металната тръба, забита в скалата, но на връщане е паднал и е разбил стъклото на шлема си. А може и да не е разбрал механизма на явлението и да е паднал след напразните опити да намери Шалие. Тези подробности не можаха да бъдат изяснени.

Всичко това можеше да се случи само на разсъмване. Защото ако не бяха смущенията, останалият в Станцията човек би могъл да разговаря с излезлия, без дори да напуска кухнята. Радиовръзката щеше да премахне всички тези недоразумения.

Физическият механизъм на явлението беше ужасно прост: няколко случайности, радиосмущения и отворен люк.

* * *

— Сега, когато знаем всичко — рече Таиров кибернетикът от Циолковски, — кажете ни, колега Пиркс, как се оправихте? Нали сам казахте, че не сте разбрали механизма на явлението...

— Не знам — отвърна Пиркс. — Когато видях плаките, разбрах, че постъпвам като Шалие. Но може би аз все пак щях да изляза, ако не се бе случило още нещо. С плаките в края на краищата можеше да бъде и случайно съвпадение. Но тази вечер трябваше да имаме за вечеря омлети, както тогава през последната тяхна вечер. Помислих си, че съвпаденията са твърде много, че това е повече от проста случайност. Омлетите, мисля аз, именно те ни спасиха...

— Отвореният люк, после приготвянето на омлетите, бързали сте — каза Таиров — разсъжденията Ви са били съвършено верни. Но това не би Ви спасило, ако се бяхте доверили абсолютно на уредите. От една страна, ние трябва да им вярваме, без електрониката не бихме направили и крачка на Луната. Но... За такова доверие случва се понякога и скъпо да се заплати...

— Това е вярно — обади се Лание. — Трябва да ви кажа, колеги, какво най-много ми хареса у моя звезден другар. Аз се върнах от злополучната разходка без всякакъв апетит. Но той — Лание прегърна Пиркс — след всичко това изпържи омлетите и ги изяде. С това той съвсем ме порази!

АНГЕЛ САРАФОВ

ОПАСНОСТ ОТ ПОСОКА „ЕРИДАН“

Доктор Олга Ларсен, шеф-математикът при Хималайската обсерватория на Нанга Парбат, почука за втори път на вратата, почака няколко секунди и натисна дръжката. В първия момент помисли, че Ву-Уун не е в кабинета си, но погледът ѝ падна върху космовизора, след това върху посипаните по килима парчета от сапфирения му екран. Младата жена пристъпи напред и неволно извика. Свит зад тежкото кресло, дребният астрофизик Ву-Уун лежеше на пода в локва кръв.

Ръката ѝ мигновено натисна червеното копче. През четиринадесетте етажа премина тежката тръпка на тревожния виброфонен тътен.

Това беше втората тревога в обсерваторията, дадена след появата на загадъчния космоплан през 1987 година. Неговото внезапно и незабелязано появяване и обикаляне на Земята и още по-необяснимото му изчезване в пространството останаха неизяснени. Радарните телескопи проследиха за кратко време траекторията му около нашата планета, но всички по-нататъшни опити да се засече чадърообразният гост бяха напразни. Четири часа след загубването му, от космодрумите на Луната стартираха след него два автопилотирани плазмоплана. Но донесените от тях сведения бяха незадоволителни. Апаратурите им бяха регистрирали само рязко покачващи се светлинни излъчвания, които можеха да произхождат от отдалечаващ се фотонен двигател.

На следния ден стана известно, че почти всички работещи на определени къси вълни космовизори бяха приели четири, повторени през кратък интервал, телевизионни емисии. Някъде отвън към Земята беше изпратено чудновато съобщение. То се появяваше като зигзагообразни плавно танцуващи линии по радарните екрани. От загадъчната емисия бяха направени снимки, които създадоха сериозни трудности на учените. Електронните сметачни апаратури съставиха

милиарди комбинации с установените, повтарящи се условни знаци, но смисълът на съобщението не можа да се разчете.

Изглеждаше, че мълчаливият астрофизик доктор Ву-Уун се беше примирил с невъзможността да разбере тази загадка. Той бе престанал да говори за нея дори и с математическия си сътрудник доктор Олга Ларсен. Както обикновено, сутрин Ву-Уун се затваряше в кабинета си, където го чакаше неизменната чаша студено мляко. На обед слизаше в общата столова, обядваше набързо и само привечер се задържаше по-продължително в компанията на „младежите“ — така наричаше той д-р Ларсен, русокосите съветски инженери, които отговаряха за радиотелескопите, и биолозите от „скандинавския тим“. С тях пиеше чай, разговаряше и с удоволствие понасяше всичките им шеги и закачки.

Преди около месец Ву-Уун беше изменил на програмата си. Сандвичите, които д-р Ларсен му приготвяше, изсъхваха край изстиналата чаша чай. В кабинета на астрофизика внесоха тежко тапицирано кресло, две тънки одеяла и Ву-Уун изчезна в полумрака на тихия си работен кът. Олга Ларсен правеше безуспешни опити да го изтръгне поне за малко от екраните на космовизорите, но астрофизикът се усмихваше, продължаваше да кима любезно, разсеяно и отново се обръщаше към апаратурното табло.

Сапфиреният екран беше станал на парчета, а от вените на дясната ръка на Ву-Уун изтичаха последните капки кръв на слабото му тяло. Виброфонните гонгове започваха за четвърти път да повтарят алармения ритъм, а червените стрелки в коридорите примигваха тревожно. Олга Ларсен излезе пред кабинета и въздъхна облекчено, когато от асансьора излязоха облечените в противолъчеви скафандри фигури. Тя едва сега се сети, че не беше предала по микрофона за естеството на тревогата и първа пристигаше спасителната команда. Но от втория асансьор слизаха лекарите. След тях се появи директорът на обсерваторията. От тревогата до вкарването на кръвопреливната игла в губещите вече пулс вени на бирманския астрофизик бяха изминали седемдесет секунди.

Две седмици след тази случка Ву-Уун получи разрешение да смени болничната стая с кристалния панорамен купол на покривната

тераса. Там прекарваше по-голямата част от деня в съзерцание на застиналите в мълчаливо величие планински масиви. На няколко метра над терасата около ледената глава на осемкилометровия планински гигант плуваха призрачни воали и очертаваха мъгливия му ореол. От време на време ветровете ги подгонваха, те се провираха през стоманените скелети на радиотелескопите и оставаха да висят като ефирни паяжини. Ву-Уун ги наблюдаваше, затваряше очи и потъваше в дълбок унес. „Неговите младежи“ се стараеха да го изтръгнат от тази привидна апатия, но той се усмихваше виновно и продължаваше да мълчи. На 1 октомври обаче Ву-Уун поиска да бъде приет от директора и остана в кабинета му повече от два часа. Веднага след това, вдигайки снежна буря под себе си, дежурният вертикално изкачващ се самолет се издигна от хангара на терасата и отнесе ръководството на обсерваторията. Потънал в дълбоката седалка до недоумяващата доктор Ларсен Ву-Уун напущаше за пръв път от седем години хималайската станция, за да докладва лично, както изрично бяха настояли по радиофона, пред пленума на световната академия на науките в тридесетмилионната съветска столица.

Дребното лице на бирманеца чезнеше зад полиглотната микрофонна апаратура и гласът му, отначало тих и нестроен, наруши настъпилото в залата мълчание.

— Преди три години към нашата планета се приближи и предаде едно неразбираемо съобщение пратеник от неизвестни светове...

В залата стана толкова тихо, че д-р Ольга Ларсен започна да се страхува това да не смути Ву-Уун. Но той продължи:

— ... работейки с приемания на дължини на вълните с широк диапазон, преди около една година на екрана на космовизора успях да задържа за кратко време една част от емисията, която преди три години ни беше предадена от непосредствена близост. По същото време привърши монтажът на новите, свръхчувствителни лазерни антени. Те ми дадоха възможност да установя вълната, на която се предаваше редовно, през тридесет и шест часа и двадесет минути интервал, същото съобщение. То идваше от разстояние сто билиона километра, което светлината изминава за 10 години.

Съдейки по неимоверно прецизната насоченост и концентрация на вълните, беше ясно, че от Космоса съобщавах на нас — на Земята, нещо твърде важно. Това съобщение трябваше да се дешифрира. Но как? То идваше несъмнено от високоинтелигентни същества, които бяха преценили възможностите за разгадаването му от други мислещи същества.

Тогава започнах да съпоставям повтарящите се условности от предаването с основните понятия на нашите земни изразни форми. След 6 месеца, когато бях почти убеден в безполезността на този метод, електронната сметачна машина на доктор Ларсен ми даде първите ключове към разгадаването на съобщението: думите „живот“, „материя“, „светлина“, бяха първите понятия, които намериха място в космограмата от екрана. След това започна цялостното разчитане на съобщението.

Въздържах се да дам гласност на тези резултати, защото те изглеждаха на пръв поглед фантастични. Следващите три месеца употребих за проверката им. Това, което ни се съобщаваше от посоката на звездата Епсилон на съзвездие Еридан, изплува с цялата си страшна неизбежност върху сапфирения екран. Представих си картината: края на човешкия живот, на нашата планета, може би и на цялата Слънчева система... Змиевидните линии от екрана застинаха като някакво видение на смъртта. Замахнах... да прогоня този призрак и... ръката ми срещна екрана. За следващите часове не си спомням...

— Какво съобщават от Еридан?

— За каква гибел става дума?

— Това са кошмари...

Заседателната зала приличаше на разлюляна от вятъра нива. Председателят натискаше бялото копче и светлинните сигнали, приканващи към тишина, нервно светваха и угасваха.

— Съобщението на Епсилон от съзвездие Еридан — високоговорителите започнаха да надделяват над шума — гласи, че след двадесет и пет земни години Слънчевата система ще попадне в облаковидна маса от... антивещество, което се движи с 200 000 км в секунда. Както споменах, съобщението идва от разстояние 10 светлинни години. Следователно то е изпратено до нас преди десет години. Това означава, че след около 15 години нашата планета ще бъде подложена на страшно изпитание. Посоката, от която идва този

космически смъртоносен облак, е откъм съзвездието Еридан. Следователно те ще загинат или ако намерят защитно средство, ще преживеят катастрофата 10 години преди нас, тоест след 5 години.

Въпреки решението на академията да не се дава никаква гласност на тази новина, тя се разпространи много бързо. Тогава Академията публикува официално съобщение, което завършваше с думите: „Науката е в състояние да се справи с тази опасност. Човечеството трябва да запази спокойствие и да се сплоти пред невидимия неприятел от Космоса!“ След това вестниците и радиопредаванията замлъкнаха. Човечеството не само не изпадна в паника, но показа, че е дорасло да приема със спокойствие както добрите, така и лошите новини. През последните десетилетия то неведнъж се бе изправяло пред угрозата да се самоунищожи, но винаги бе намирало сили и разум да преодолее най-тежките кризи.

Хората на науката знаеха, че трябва незабавно да се действа. Академията застана на чело на „задача номер едно“ — най-трудната и отговорна, каквато е била някога поставяна пред човечеството. В борбата с невидимия неприятел се включи огромна армия, предимно от млади учени. В първите дни на декември научните секции започнаха работа.

Астрономическата секция имаше за задача да установи с най-голяма точност посоката и скоростта на движението на облака от антивещество. Езиковедите и статистиците, които бяха проверили разшифровката на съобщението на Ву-Уун, следяха непрекъснато предаваните с неотклонна точност съобщения на планетата от системата Епсилон на съзвездието Еридан и знаеха, че до деня на катастрофата оставаха още четиринадесет години. Съществата от далечния свят бяха прецизни в данните си.

Физиците окупираха гигантските световни синхротрони и се задълбочиха в проучване свойствата на антивеществото. Със спокойната и тиха работа в обсерваторията сред вечните снегове беше свършено. Трябваше да се изследва абсолютно точно с каква скорост се движи облакът от антивещество. Тази трудна задача доведе много външни сътрудници, които заработиха на смени. След това хеликоптерите започнаха монтажа на новия гигантски радиотелескоп.

Клубните помещения, библиотеките и дневните се напълниха с шумни тълпи от инженери, монтьори, различни специалисти и в кабинета на Ву-Уун внесоха пак мекото кресло и двете одеяла.

Беше изминала една цяла година от започване на различните изследвания и когато най-после се мислеше, че окончателните резултати са установени, в Академията се получи доклад от хималайската обсерватория. Ву-Уун посочваше други дължини на вълни, които предаваха ново съобщение от Еридан. В него се посочваха точните размери на космичния неприятел, както и състава му — предимно от антипротони.

Силите на врага бяха установени. Скоростта, с която се движеше в пространството, възлизаше кръгло на 200 000 км в секунда.

В орбита около Земята бяха изпратени три станции с научен и технически персонал. В тази задача се включи почти цялата световна техника, но въпреки това едва в края на четвъртата година около Земята започнаха да кръжат огромните пръстеновидни космически станции. Наскоро се получиха и първите резултати. Според тях трябваше да се приложи приетото от академията предложение на съветските и американските физици: насищане на земния магнитен пояс с протони, защото, както гласеше съобщението от Космоса, облакът се състоеше от антипротони. Те неминуемо щяха да бъдат уловени от магнитния пояс и като протоните ще започнат да се движат спираловидно около силовите му линии. Тъй като антипротоните и протоните притежават противоположни електрически заряди, тяхното спираловидно движение около магнитния пояс ще бъде също противоположно. Вследствие на това ще започне фронталното им сблъскване и взаимно унищожение. Предвиждаше се насищането на магнитния пояс с протони да стане чрез взривяване в непосредствена близост на ядрени заряди. Изхвърлените при реакцията на взрива свободни неутрони като нестабилни се превръщат в протони за кратко време. Но както в началото, така и досега стоеше открит въпросът относно гъстотата на облака. Какво протонно насищане щеше да бъде необходимо, за да може да се унищожи напълно нахлуващото към Земята антивещество?

Тогава по екраните на космовизорите заигра третото съобщение от Еридан. В него от загиващата планета предаваха данни за

концентрацията на облака. Бяха изминали петте години, които оставаха до срещата им с облака.

Предполагаемата гибел на съществата, които бяха предупредили Земята за очакващата я опасност, смути човечеството:

— Щом тези високоинтелигентни и технически по-напреднали от нас същества не можаха да избягнат смъртта...

— Имайте вяра в науката на човека! — апелираха пресата и радиото.

Оставаха още три години до изпитанието и една година от отпразнуване влизането в ХХІ век. Световната индустрия се впусна в грандиозно надпреварване с времето. Трябваше да се произвеждат три пъти повече ракети за пренасяне на ядрените заряди до магнитния пояс, отколкото се бе предполагало доскоро. Първите пробни насищания с протони започнаха. Фантастичните драперии на северните сияния покриха полярните небосводи и се виждаха от четиридесетия паралел. Хората започнаха да се обнадеждават и успокояват. Наближаващото събитие можеше да се изчака с увереност в благополучния изход. Ракетните площадки се приближиха и до големите градове.

Денят на битката наближаваше. Едната година се беше стопила на 6 месеца, а още по-бързо отминаха и следващите 3 месеца. Трябваше да започне постепенното, систематично зареждане на пояса. То щеше да трае до фаталната дата, когато в продължение на 70 часа щеше да се извърши най-грандиозното обстрелване на невидимия враг. Толкова трябваше да продължи преминаването на облака.

Артилерийската подготовка започна. Нощното небе се осея с ослепителните сияния на безмълвни далечни експлозии. Хората стояха до разсъмване по улиците и площадите, наблюдаваха зловещата феерия и ставаха все по-мълчаливи. Астрономите съобщиха за някакви светлинни феномени около орбитата на Плутон. Облакът от антивещество навлизаше в Слънчевата система.

— Какво ли ни очаква? — се питаха хората.

В Академията се получи съобщението за смъртта на осемдесетгодишния носител на ордена на Прогреса доктор Ву-Уун, а няколко часа по-късно от обсерваторията Нанга Парбат поискаха връзка с председателя на Академията.

— Отнася се до записките в работния дневник на д-р Ву-Уун — съобщаваше развълнувано професор Олга Ларсен. — Покойният не успя да съобщи последните данни. Заключение от дневника му е пред мене: „Облакът от антивещество е разкъсан след преминаването му през системата на звездата Епсилон. Към Слънчевата система той се движи във вид на огромен пръстен. В периферията на този пръстен е концентрирано почти цялото количество от антипротони. Слънцето, а заедно с него и Земята ще попаднат в отвора на пръстена, където концентрацията на антипротоните е незначителна. Нашата планета ще бъде спасена, ако наситената с протони слънчева корона не експлодира и не повиши температурата си, което...“

— Професор Ларсен — прекъсна я гласът на председателя, — очаквам Ви след четири часа заедно с дневника на човека, който и след смъртта си прави неоченима услуга на човечеството.

Седем милиарда човешки същества виждаха може би за последен път светлината на деня. Днес започваше изпитанието и след около 70 часа трябваше да свърши. Ще оцелее ли планетата или след три денонощия разумният живот от Слънчевата система ще изчезне?

В 11 часа и 43 минути средно европейско време челната част на облака трябваше да достигне Слънцето, а след още тринадесет минути и Земята. Преди да спрат, печатарските машини изхвърлиха последните си издания, изпълнени с възвания към човечеството и „специалните напътствия“ за следене на радиосъобщенията, а след прекъсването на радиовръзката на локалните високоговорители и инсталации.

Късно след полунощ в очакване на решителния ден високоговорителите съобщиха за първото видимо сблъскване между група от астероидите и зловещия облак. На небосклона бяха изгрели нови звезди. Те светеха с колеблив синкав пламък, който ту се усилваше, ту намаляваше. Никой не помисли вече за сън. Наближи утрото. Слънцето изгря, както беше изгрявало хиляди столетия преди това, и започна бавния си възход към зенита. Милиарди погледи следяха мълчаливо неотменния му път.

11 часа и 13 минути. Радиостанциите предадоха заповедта. Единственото за всички времена спонтанно обстрелване на Космоса

започна. Към невидимия неприятел се понесоха с вой, проблясващи в първите секунди на излитането си, ракетни снаряди. Пламъците от плазмените им двигатели чертаеха по небето лъкатушни водопади, пресичаха се, преливаха се и се образуваха плътни завеси. Проблясванията на взривовете, които образуваха външната преграда, се забелязваха със силен бинокъл, а взривовете, с които се изпращаха все нови и нови протонни заряди на магнитния пояс, се виждаха с просто око. Изумени и възхитени от собственото си дело, хората наблюдаваха мълчаливо небивалото зрелище. Оглушителният вой непрестанно се увеличаваше.

— Внимание! Внимание! — предупреждаваха високоговорителите. — Слънчевата корона, попаднала в контакт с антивеществото, увеличава излъчването си. Да се потърси укритие на сянка и в близост с водните запаси...

Слънцето беше се уголемило. Сякаш повлечено от бясно летящото антивещество то беше започнало да се приближава към Земята. Светлинната му сила нарасна неколkokратно и тъмните стъкла станаха негодни за наблюдението му.

— Слънцето! Слънцето избухва!...

Улиците и площадите обезлюдяха. Воят на канонадата проникваше през стените на сградите. Освен експлозиите на ядрените заряди наблюдателите започнаха да различават очертанията на невидимия до сега магнитен пояс на Земята. Протоните бяха повели унищожителна битка с антиматерията. Те посрещаха пришълците и изгаряха заедно с тях. Земята се опася с огромен ореол, над който светеше ослепително наедрялото лице на Слънцето.

Температурата на въздуха се повиши. Само за два часа живакът в термометрите се изкачи на 40 градуса на сянка. От Земята бавно се заиздигаха първите мъгли на настъпилото интензивно изпарение на земната влага. От минута на минута те се съгъстяваха, покриваха нажежената Земя и затуляха слънчевия диск. Във влажния въздух воят на ракетите премина в постоянен грохот. Радиосъобщенията прекъснаха. Наситената с изпарения горещина проникна през плътно затворените врати, в дълбоките изби и тунелите на подземните железници. Дишането стана тежко, непоносимо. Сякаш кислородът се свършваше.

— Това ли е краят на човечеството?...

Мъглите се издигаха все по-високо, ставаха по-плътни и образуваха преграда срещу убийствените слънчеви лъчи. Температурата беше достигнала 56 градуса, но започна постепенно да спада и след известно колебание се спря на 45 градуса. Часовете минаваха бавно, като че ли и времето беше запряло своя бяг, за да наблюдава фантастичното сражение между човека и Космоса.

През нощта стана по-хладно. Аварийните високоговорители апелираха за спокойствие и оказване помощ на нуждаещите се. Пуснаха в действие мощните мъглочистители и към полунощ, макар и за кратко време, изплува Луната — червена, сякаш посипана с жар. На другата огряна от Слънцето страна на Земята се повтаряше трагедията, преживяна от източното полукълбо. Ракетната канонада продължи още два дни. Тя спря след 72 часа, когато огненият протонен ореол на Земята започна да бледнее. Битката беше завършена.

Невидимият неприятел отмина, без да погуби човечеството. То понесе само тежки загуби. След два месеца се установи, че милиони хора, предимно стари и болни, не бяха понесли изпитанието. От бързото стопяване на арктическите ледове световните океани бяха покачили нивото си. Този процес не беше завършен, защото Слънцето, въпреки че привидно се беше върнало в нормалното си състояние, изпращаше на Земята повече топлина и сигурно това щеше да продължи още много десетилетия.

На Земята не беше останала нито една годна ракета и нито един ядрен заряд. Пред общата опасност човечеството се бе освободило от средствата за масово унищожение.

Издание:

Автор: Дмитрий Биленкин; Станислав Лем; Светослав Славчев

Заглавие: Фантастично читалище: Списание „Космос“, 1963 г.

Преводач: Цвета Пеева

Година на превод: 1963

Език, от който е преведено: руски

Издател: Фантастично читалище

Град на издателя: София

Година на издаване: 2013

Тип: сборник; очерк; разказ; повест

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/7034>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.